

2) HC^x 11681
(Wist. 338)

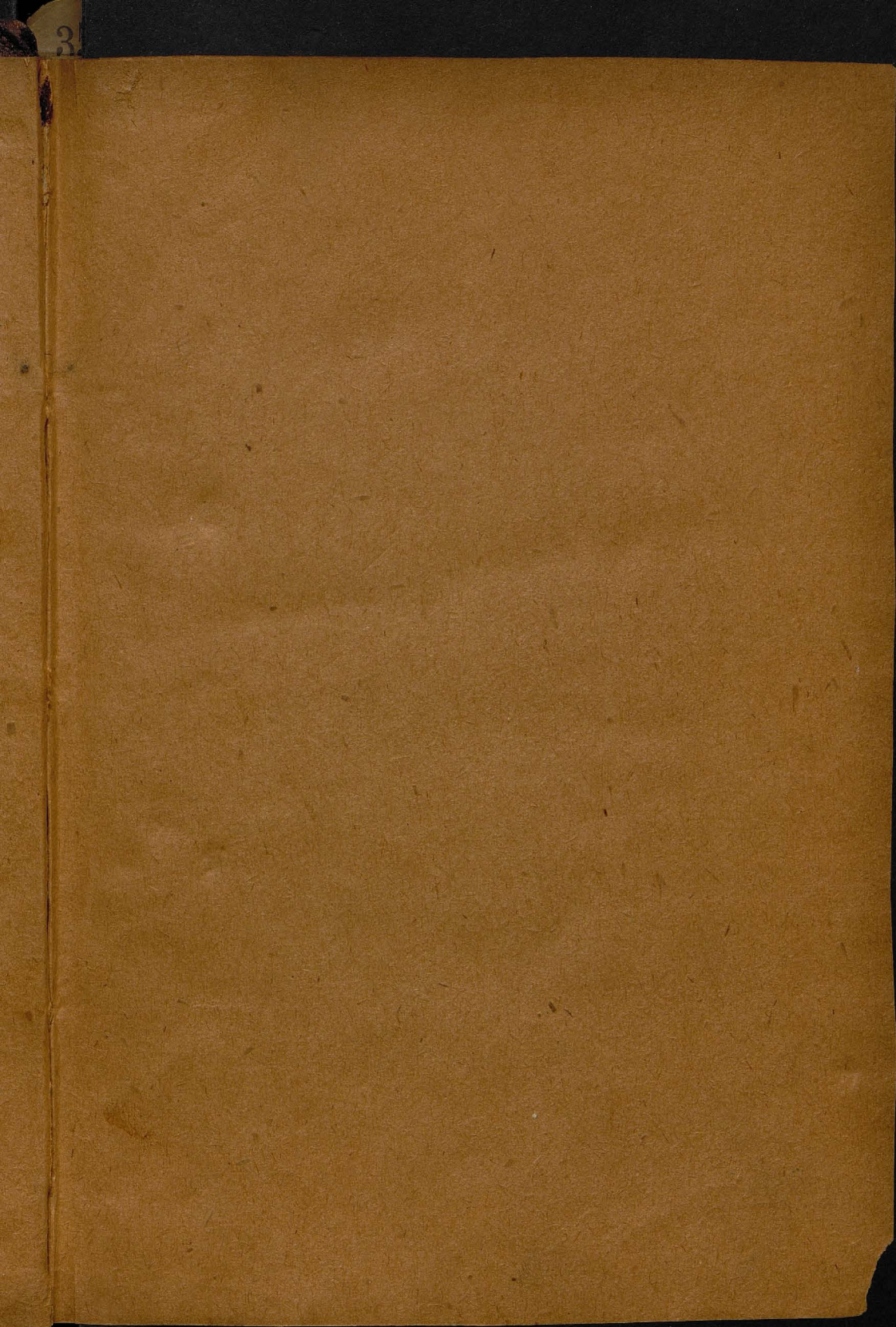
1) H^x 15594
(Wist. 513)

50-1.

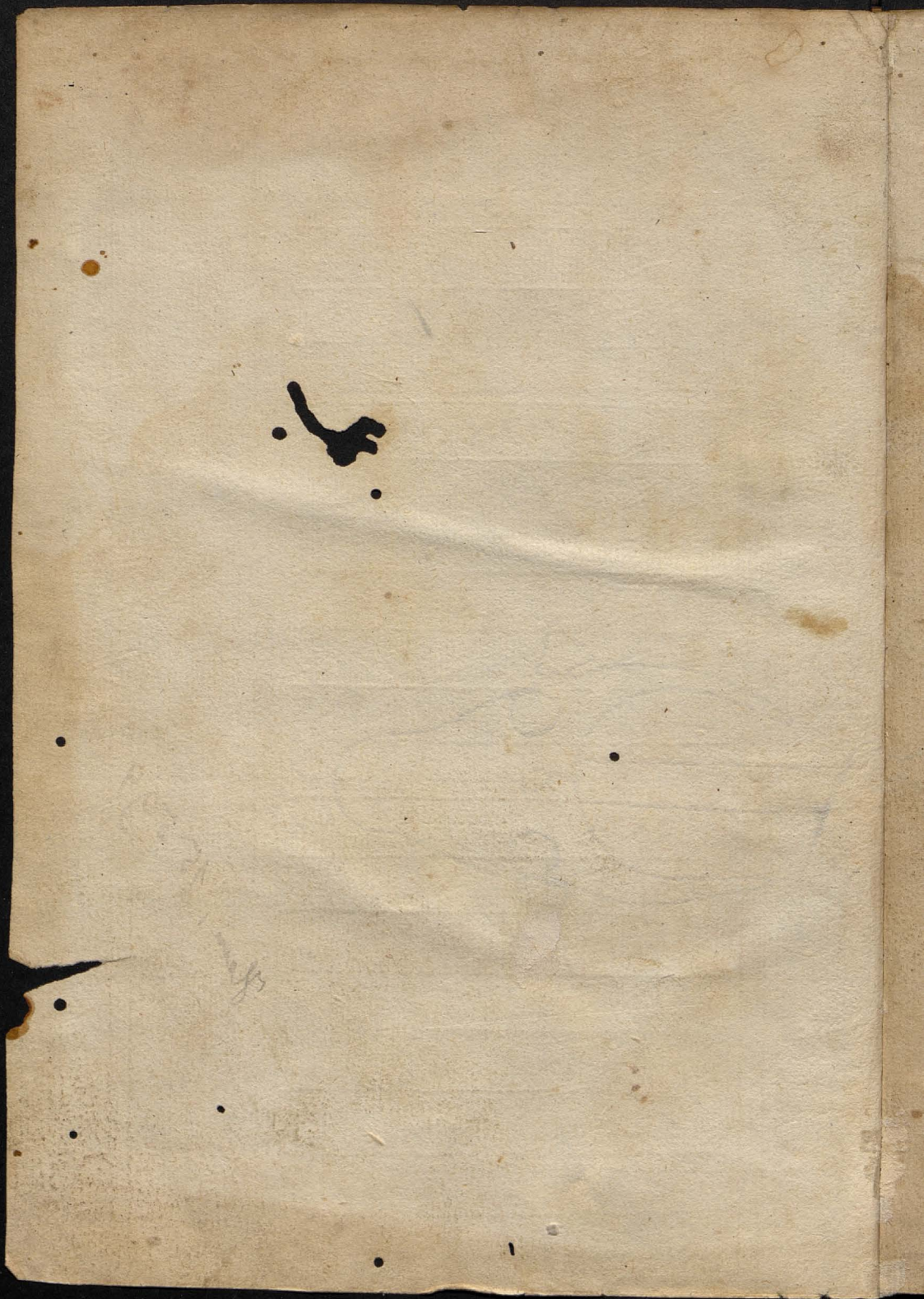
wycięte części kłódka:
poz. b = Neolat 1341
poz. c = Ius 11197

5. V. 30 a, d

1.

5. ✓ 30

fama fides oculis no. g. p. m. u. t. l. i. d. m. y.

Inum. 350

Bibl. Jag.

Tractatus contra rixā.

et de p. n. d. o. r. i. a. m. y.

Jan. 15. 594

Don
Sor
1
Jan

Tabula Alphabeticā

Incipit registrū dirigens lectorem in sententias presen-
tis libelli habens foliorum numerū cum litteris, Et pmo

De littera A

*Donny Professor Cracon.
Societ. 1657 ad s. Barb.*

1657.

a

Donny P. Generalis de fouds

*B*ilitas et dispositio predicantiū et presi den-
tiū, folio, xxxv, littera p, q. Et, xxxvii, v
Absoluūtur multi in confessioe ficte, fo, lvj, t.
Adulteriū quere in luxuria, fo, ix, c.
Amicoz puoz amicitia fuge, lxiiij, t, et, lxiiij, r
Amor dei pferendus est amor amicoz, lxv, z.
Amoris christi efficacia et vis, fo, lv, s.
Aiam mādati dei insignitā nihil terret, fo, lxx.
Auari plerūqz puant prole seu pueris, fo, xij, o.
Auarus assimilatur talpe, fo, xij, i.
Auarus mercennariū defraudat, fo, xiiij, s.
Auaricia exponit periculis, fo, xij, i.
Auaricia sepiit spinis animū, fo, xij, i.
Auaricia non permittit amare deum, fo, xij, i.
Auaricia proximū grauat, fo, xij, i.
Auaricia velata specie boni multos notabiles status fe-
dat, fo, xij, littera, l.
Auaricia christianū falsificat, fo, xij, m.
Auaricia prefert prolem deo, fo, xij, n.
Auaricia facit seruū diaboli, fo, xij, r.
Auaricia est idolatria, fo, xiiij, r. Et, l, m.
Auaricia quid sit, xij, i. Et, l, m.
Auceps est diabolus, fo, iij, o.
Auerio a deo est peccatum, fo, liiij, r.
Azimus quid sit, folio, pmo, littera, c.

B

*b*ona societas ē necessaria. Require Societas
bona, folio, lxiiij, p, et, lxvii, f.

Boni viri vitam prepone tibi quasi speculū an-
te oculos tuos, lxvii, e.

*Donny Professor Cracon 1657
ad s. Barb.*

Tabula

Bonarū rerum inimica est caro, fo. xviij. q.
Bonū similitū plus nocet q̄ aptū malū, fo. xix. y.
Bonus pastor pascit oves christi nō quasi p̄prias, xlij. o.

C

Charitas p̄fertur vite contemplatiue, fo. lj. l.
Charitatē z non contemplationem magnificat
Paulus, folio. lj. l.
Caro saturata precipitat, fo. xviij. p.
Caro inimica est bonarum rerum, fo. xviij. q.
Caro senex est multorū vitiorū, fo. xviij. s. et, xix. r.
Caro obedit diabolo, fo. xix. t.
Caro anime bellum ingerit, fo. xix. v.
Carnis delectatio dulcis finē sortit̄ amarum, fo. xviij. r.
Carni dominatur diabolus, xix. t.
Carnis proprietates vitiose, xix. r.
Casus sacerdotum incorrigibilū vnde venit, xxxvj. t.
Cecat peccatū hominem, fo. ij. n. et fo. iij. p. et fo. v. v. et fo.
lio. xj. i. et, folio. lvij. z.
Clementia quid agat, folio. lvij. b.
Clemens scit regnare et regere, folio. lix. e.
Colloquia praua quantū noceant, fo. lxxvj. c.
Conditio z qualitas curatorū predicatorum, folio. xxxv.
p et q. et fo. xxxvj. v.
Confessio falsa clericorū, lvs. v.
Consilium queras a timentibus deum, fo. lvs. r.
Conspersio noua quid sit, fo. j. b. et, f.
Constantia mentis p̄seuerat a casu, fo. vij. bb
Consuetudo et multitudo peccantiū non excusat peccatū
folio. xxj. i. et, xxvj. g. et, xxxvij. d.
Consuetudinem sequēs multoz peccantiū est maledictus.
folio. xxvj. g.
Cōsuetudo mala grauat z nō excusat pctm̄, fo. xxvj. g.
Consuetudinis natura, liij. q.
Contēplatiua vita sine pietatis opibus est nulla, fo. lj. l.

Alphabetica

Contemplatio non saluat sine charitate. l. l.
 Contractus illicitos reemptionū difficile est resolvere. fo.
 Cōtractus defendunt vilibus fauillis. xxiiij. 3. (xxiiij. v)
 Conuersatio cū prauis qd agat. lxiij. q. et. lxiij. r. et. lxiij. f
 Conuersio a peccatis tarda. fo. liij. o. et. liij. r
 Conuersio ad deum quid sit. liij. r.
 Correctio fraterna. lviij. c
 Corruptus vno vitio cecus erit ad discernendum in alijs
 sane. folio. xxiiij. v
 Corrupti et indurati nō mutant velut ethiops. xxviii. c
 Crimen est canis putridus. folio. r. g
 Christianū falsificat auaricia. xij. m
 Christiani nomen non saluat. folio. viij. ee.
 Christi amoris efficacia et vis. lv. s
 Cura animarū negotiatio maxima. xxxv. p. et. xl. i.
 Curator anime queratur et instituatur more speculatoris
 ciuitatis. fo. xxxij. g. et. xxxiiij. n

D

Ecipit diabolus colore virtutū. xxx. a
 Diabolus est auceps. folio. iij. o
 Diabolus intrat per vitium. xxij. e
 Diabolus est pctm et peccator. xxxj. c
 Dispensatio male acquisita incusat. xxxiiij. o
 Diuina scriptura non discitur ab immūdo. lxiij. o
 Doctores mundi per ceca argumenta se defendunt. folio
 xij. g. et. xxviiij. q
 Doctores sancti quod plantauerunt. moderni iniqui des
 truuūt. folio. xxv. d
 Domesticorū prauorū amicitia sperne. lxiij. t. et. lxiij. r.
 Domestici mali plus nocent. lxiij. r
 Dulcia diabolus ostēdit et lamentabiles fines propinat.
 folio. xxxj. b
 Durus sis tibi sed ad alios lenis. fo. xxxv. r

Tabula

E

Elicere peccatū est maius opus q̃ diabolū el-
cere. folio xxx. c

Elige bonū virum ante oculos tuos cuius vi-
tam sequaris. folio. lxxij. e

Errore falsorū prophetarum ⁊ sapientum mundi manife-
stat apostolus Paulus. xxij. l

Errores inuenerunt mali homines ⁊ nō econtra. xix. t

Exemplū vere penitentie. quere in pdigis. liij. n. clvj. b

Exemplū viuēdi sit tibi vir maturus timoratus. lxxij. e

F

Falsa clericorū confessio. lvi. v

Falsus christianus est sūnea. xx. a

Falsi christiani seducunt multos. xix. z

Falsi pphete ⁊ mundi sapientes non recipiunt sane vero
bum christi. folio. xxij. m. et. xxij. p. et. clij. s.

Falsi pphete sanctos psequētes repleuerūt mūdū. xxvij. m

Fermentū vetus quid sit. folio. i. a

Filius non portabit iniquitatē patris nisi iniquū sequat̃.

Fraterna correctio. lvij. c

Fruct⁹ penitentie quere postea in penitētie vere efficacia. (xij. i.)

G

Generat peccatū delectationē pl⁹ peccādi. fo. v. x

Gloria vera est chriticolis in elemosyna : nō in
ornatu corporis. folio. xvj. g

Gratia exhibita in reemptionsibus modernis est tyrānis.

Grauantur multum simplices per
reemptions clericorū. lxx. a (folio. xxxvij. z.)

H

Humilitas primat deo. folio. xv. b

Humilitas maxime necessaria est vero penitenti.

Alphabetica

folio, lvij, d. et, lix, g.

Humilitas quid sit et proprietates eius, lix, f, g. et, lxj, k

Humilem te faciunt tria, lix, g

Humilitas nisi assit frustra cetera habetur, lxj, l. et, lxij, m.

Humiliare se non aufert honorem, lx, b

Humilis vere magnus est, lx, b

Humiles sunt alijs amabiles, vj, i

Humilem faciunt tria, lxj, k

Adurati non mutantur velut ethiops, xxxvij, c

Inimici domestici sunt peiores pl' nocentes, lxiiij, x

Incautum via mala seducunt, xxxix, v

Iniuria patitur censum dans redemptionis, xxxix, g

Ipocrisis est tota vita hominis uno in vitio corrupta, xxxij, y

Ira maxime impedit veram vitam penitentium, folio, lvij, c

Iudicium tria subvertunt, xlij, r

Ius emere est iniquitatem venari, xxxix, g

Iusticia clarificat mentem actoris, folio, v, y

Iuvenes precepta dei servantes sunt senibus prudentiores, xxxix, x.

Achryme penitentis fortes sunt, ls, n

Laicorum obiectio contra vitia clericorum et responsio, x, e

Laicus simplex ambulat securius, xiiij, z

Laicus per observantiam legis vitabit falsos prophetas mundi, xxxix, v

Laicus simplex et humilis veritatem sepe clarius discernit quam doctor, (cto, xxxv, y

Laus Pauli apostoli, folio, j, d.

Laus bene presidentis, xl, i

Legi divine et naturali nihil preiudicat, xxxij, v

Lex divina non cedit consuetudini et multitudini peccatorum, folio, xxv, f. et, xxvj, g

Liber vite laicis est vita et lingua sacerdotum, xxxij, i, xxxv.

Lingue vitium, folio, lxvj, d. (q. et, lxv, a.

Tabula

Litterati admittunt contractus illicitos: quia sunt corru-
pti vitij. folio. xxiij. y. et. xxvij. k. et. xxxvij. a.
Loquendum ē quiescibiliter z humiliter ad plebē. xxxv. r.
Lupus mercenario rapit oues. xxxiij. m.
Luxuria omnia deuastat. viij. b. ix. d. et. r. g.
Luxurie exitus pessimus. folio. ix. c.
Luxuriose viuentes mortui sunt. folio. ix. c.
Luxuria equat bestijs. ix. c.
Luxuria est rete pessimū. ix. d.
Luxurie origines. folio. x. b.

M

Maledicte sunt traditiones hominū contra legē
dei facte. folio. xxvj. g.
Mali homines male discernūt veritatē. xxiij. r.
Malum quid sit z vnde veniat. lxij. p.
Mala tria seducunt incautum. xxix. v.
Manifestat Paulus apostolus errores falsorum ppheta-
tarum z seductiones sapientum mundi. folio. xxij. l.
Mansuetus quere in mitis. lviij. a.
Mansuetudo vtilissima ē penitenti. lviij. b. d. lix. e. z. lxj. l.
Mansuetudo sūme necessaria ē ad vitā hūanā. lxj. l. z m.
Materia predicantis que sit. folio. xxxvij. v.
Maturus timoratus vir sit tibi vite speculū. lxxij. e.
Mercedem ne differas dare. xij. t.
Mitis est. lviij. a.
Mititas necessaria est ad verum penitentem. lviij. d.
Mortis qualitas doctorum mundi. lvj. v.
Moriuntur doctores mundi sepe miserabiliter. lvj. v.
Multitudo z consuetudo peccantiū non excusat peccatū.
tum. folio. xxj. i. et. xxvj. g. et. xxxvij. d.
Mūdanos fuge. folio. lvij. f.

N

Alphabetica

Eccellarium quid sit, folio, j, e

n Flomen christianū non soluat sed res, vij, ee.

D

Diectio laicorū p̄tra clerū, quere Laicorū obie

o Observatio legis illuminat z ostendit (ctio, r, e
falsos pphetas, xxviii, t

Obstinati sunt immutabiles vt ethiops, xxxviii, c.

Opera iusticie dant intellectū z lumen, xx, b, et, xxviii, q, t

Opera docent aliquē bene doctum vel non, lxii, n

Orationis fructus z qualitas, folio, ij, k, et, xlii, r

Oratio phariseorū, xlii, r

Oues christi bonus pastor pascit nō quāsi p̄rias, xlii, o

Oues sequitur pastorem, xlii, p.

P

Pa non habet dispensare p̄tra legē dei, xxvi, b

p Pastoris p̄sidentis p̄rietas, xxiiij, b, et, xxii, n
et, xxxvi, s, et, xxxvii, v

Pauli apostoli laus z cōmendatio, folio, j, d

Pctm̄ ipedit actionē sacramētorū, fo, j, g, xlvii, d, et, lvii, y.

Peccatum quid sit, folio, j, b

Peccati finis effectus z exitus, fo, j, i, et, ij, l, n, et, iij, o, p, et

Peccata p̄na iō cauēda sūt, fo, ij, m (iij, q, r, s, t, et, xlvii, d

Peccatū est frenesis, iij, o

Pctm̄ excecatur hoīez, ij, n, et, iij, p, et, fo, v, v, z, xj, i, et, lvii, z

Peccatū est graue vt plumbum, iij, q

Peccatū facit miseros, iij, r, et fo, l, k

Peccatū est putredo, iij, s,

Peccatū fedat conscientiā, iij, t

Peccatū est tenebre, folio, v, v

Peccatū generat delectationē plus peccandi, folio, v, r

Peccatum deformat z deturpat, folio, v, z

Peccatum adducit insipientiā, folio, v, aa, et, lvii, z

Tabula

- Peccatū indurat ⁊ obstinatū facit. fo. vi. cc.
- Peccatū facilius emittatur q̄s emendetur. folio. vi. dd
- Peccatū nō ex breuitate t̄pis sed ex natura sua q̄ntificat.
- Peccatū mortale charitatē extinguit. lviij. y (vii. ff)
- Peccatum ⁊ peccator est diabolus. xxxi. c
- Peccata populi comedunt sacerdotes. xliij. q
- Peccatum ytrum debeat dici leue. li. l
- Peccator seipm occidit in anima. vi. bb
- Peccator non emendatur nisi velit. viij. gg.
- Peccator sequit̄ p̄silia falsozū p̄phetarū mundi. lviij. z
- Penitētiē vere fruct⁹ ⁊ efficacia. xlvj. a. xlvij. e. z. l. k. z. li. n
- Penitētiis vere conuersi exemplū pdigus filius. xlvj. b et. xlvij. e. Et q̄dā meretrix. xlvij. f. ⁊ alij plures. xlix. b
- Penitētia aufert desperationem. xlix. b
- Penitētia sanat hominem. li. i.
- Penitētiis veri p̄prietates. li. n. et. lv. s
- Penitētia sera vel tarda. liij. o. ca. viij. per totum.
- Penitētia sera non est secura. liij. p
- Penitētiā spernere peius est q̄s peccasse. lv. t
- Penitētia falsa. lv. t. et. lvj. y
- Penitētia ficta clericorum. lvj. y
- Penitēs fict⁹ elegit cōfessorē sic ait latro ad latronē. lvj. x
- Penitenti vero tria sunt necessaria. lviij. a. ca. viij. p totūz scilicet mansuetudo cū humilitate. Secundūz fidelis p̄fessor ⁊ p̄dicator. Tertiū bona societas.
- Penitenti vero necessarius est fidelis instructor. lxij. n
- Penitenti veracit̄ societas bona ē necessaria. lxij. p. lxxij. f
- Periculum mali presidentis. xli. m. n.
- Peruersitas pastoz ⁊ p̄lator. xl. b. et. xli. n. z. xliij. q. z. xli. l
- Precepta dī nō cedūt mltitudini peccatū. xxv. f. z. xxvj. g.
- Precepta dei nullū excipiunt hominē. xxv. f
- Predicatorū p̄prietas. xxvij. b. et. xxvij. n
- Predicator tacens aīas occidit ⁊ perdit. xxvij. k
- Predicator non tacens animā suā liberat. xxvij. k
- Predicator tacens aīas de⁹ p neglect⁹ requirit. fo. xxvij. k

Alphabetica

Prodigus filius conuersus in exemplū veri penitentis ponitur. quere ibi. Penitentis veri conuersi. xlvj. b. z. xlvij. e
 Prophetarū falsoꝝ pꝛietates. xix. y. et. xx. d. et. xxvj. p.
 Prophetas falsos. xliij. s. et. xliij. r
 Pusillos ne scandalizes. lxviij. v.

Q

Qualitas curatorū z pꝛicatorū. xxxv. p. q. et. xxvij. v
 q. Questiuū vtrum discurret inaniter. xxj. g.
 Quid sit vtile. folio. ij. f

R

Reciduationem caue. l. k.
 r. Redimare in peccata. ibidem.
 Reemptiones z pꝛactꝝ illiciti cur multipliciter creuerunt. fo. xxxiij. o.
 Reemptionsū pꝛactꝝ defendunt more a dultere z resutant more caste mulieris. xxij. r. et. xxvij. r. et. xxxix. g.
 Reemptions dans centum iniuriam patitur. xxxix. g.
 Reemptionses z contractus moderni tꝛis sunt pꝛa charitatem. xxv. c. et. xxvij. z. et. xxxix. g.
 Reemptionses vsurarias aut iniquos contractus habēt homines carentes charitate dei z proximi. xxvj. i.
 Reemptionses nūc tꝛis sunt periculose. xxxix. e.
 Reemptionses inique sunt potatōes venenose. xxxvij. d.
 Reemptionses z victualicia carent sancta lege. xxxix. e. f.
 Reitera re peccata. quere in reciduatione. l. k. et. lvij. y
 Regio quedā est virtutis: quedā vitiorum. xlvij. c.
 Religiosi multi participant cum vsurarijs. xxij. b.
 Religiosorū hypocrisis. xxvij. o. et. lj. l.
 Religio christiana ideo decreuit. xxxiij. o. et. xxxvj. t. et q
 dragessimosecundo q.
 Religiosorū auaricia z peruersitas. xliij. t. et. xliij. r.

Tabula

*Religio sine pietate non saluat. xliij. v
*Religiosorum meritū aufert auaricia. l. j. m

B

Acerdotum peruersa vita in omnibus. fol. xli. k.
et. xli. q. lvi. v. et. lxij. a

Sacerdotum vita redundat in presulem. lxj. l

Sacerdos incorrigibilis. xxxvj. r

Hane sentientes de contractibus deridentur ab errantibus
folio. xliij. y

Sapientie dei et mundi differentia. xx. e

Sapientes mundi sunt terra sterilis et sine rore diuino. fo

Sapientes mundi nolunt videri victi omnia (lio. xx. f
pro se per vtrum retorquentes. xxj. g. z. k

Sapientes mundi falsi prophete quis ceci tamen semper
simulant se bene videre. xxj. g

Sapientes mundi falsi pphete nolunt vinci quis errant

apiciā verā sine pture null? habebit. xxvj. l (fo. xxj. k

scandalum tibi ingerens abijce. lxij. r

Scandalizare pusillos caue. lxij. v

Scientia sine spiritu dei est periculosa. xxj. i

Scientia sine spiritu dei inflat. xxj. k. et. xxxvij. a.

Scientia diuina non discitur ab immundis. lxij. o

Scire recte viuere. Require in viuere

Scripturā quidā p se inepte retorquent. fo. xxj. i. xliij. a

Scripta verba principum seculi firmitus tenentur q̄ ver
ba dei. folio xliij. o

Scripture sacre vtilitas. folio. lxij. n

Sentientes sane de contractibus derident ab errantib?.

Sermo predicatoris sit fortis et suavis. (xliij. y.
folio. xxxij. l. et. xxxv. r.

Seruorum infidelium periculum. xliij. v

Seruus fideliter famulans prosperabitur. xliij. y.

Simulatum bonū plus nocet q̄ aptum malū. xij. y.

Societas bona ē necessaria vere penitenti. lxij. p. lxvij. f.

Alphabetica

Societas mala quid agat, fo. lxiiij. q. et. lxvj. b. et. lxvij. f.
Socium malum abijce abs te, fo. lxiiij. r.
Spiritaliū vita cum victu fundato contra charitatē est
 sicut spice sine granis, fo. li. l. et. m.
Stipites diabolici tres, folio. viij. a
Stipes diaboli primus, folio. viij. b.
Stipes diabolicus secundus est auaricia, fo. xj. i.
Stipes diabolicus tertius superbia, fo. xiiij. a
Studens diuinam scripturam sit humilis et sine vitio, fo.
 lio. xxj. b. et. xxix. r.
Supbia qd sit z qd odibilis sit deo, fo. xiiij. a. et. xv. b. et. d.
Superbia elongat a deo z appropinquat diabolo, fo. xv. b
Superbia est radix malorum, folio. xv. c.
Superbia omnia merita perdit, xv. d
Superbus et stultus, fo. xv. e
Superbia spiritus deterior est, fo. xvj. f.
Superbus quanto in corpore apparet pulchrior: tanto
 in anima vilior, folio. xvj. b
Superbia deiecit angelos z adam, fo. xvj. k. et. fo. xvij. n
Superbia facit animā adulterari, fo. xvj. l
Superbia prefert corporis ornatū nobilitati aīe, fo. xvij. m
Superbia facit monachos apostatare, fo. xvij. n
Superbia plures regentes corrumpit, fo. xxij. o. et. xl. b
Superbus humillimus z infimus est, fo. lx. b
Superbia miseriam intulit mundo, fo. lx. i

T

Tarantula est clericus peruersē vite, fo. x. f
Tepiditate regentiū z pastoriū prelatozūq; pereo
 unt anime, fo. xxxiiij. l. et. xxxvj. s. et. xli. k
Timor bonus sit semper tecum, fo. liiij. r.
Titulo magni z pueri deuastāt z destruiūt ecclīas, xxvij. k
Traditiones hominūz leges siue statuta humana contra
 legē diuinā sūt maledicte, fo. xxv. e. et. xxvj. g. et. xxxix. e.
Turbatio ab extra nascitur, xxx. z.

Tabula

Est nota maledictionis vitiosorum. fol. lxxxvii.

v. et folio, xxxix. g.

De pomposis clericis et pluribus alijs. xlv. z.

Veritas paucis contentatur verbis. xxij. n. et. xxviii. q. et xxxix. f.

Vestes anime sunt virtutes. xvi. i.

Vitiosus vitia protegit. xxiiij. y.

Vitium corrumpit bonum virtutis. xxviii. s. et. xxxviii. b.

Vitalicia sunt periculosa. xxxix. e.

Vitalicium est ludus. lvi. v.

Vince carnem mundum et diabolum diligentia qua conaris vincere corpus et corporalis vite inimicos. xxxij. f.

Vindictam propriam ne queras. lviij. c.

Virginitas sicut equat hominem angelis: ita luxuria bestificat. folio. ix. c.

Virantes vere decorant et vestiunt super omnem decorem corporis. folio. xvi. i.

Virtutis exercitum saluat et non eius forma superficialiter apparens. xxvij. m. et. xxxij. d.

Virtus prudentes facit radix et fons prudentie. vj. aa.

Vita et lingua sacerdotum est liber laicorum. xxiiij. i. et. xxxv. q.

Vita spiritualium contra charitatem invicta est sicut spica sine granis. folio. li. l. m.

Vitam boni viri prepone tibi quasi speculum. lxvij. e.

Vivere recte scire: vel scire recte vivere est magna res. lxij. o.

Volutas prestringit oculos rationis: expugnat virtutem nihil divinum patitur sapere. xviij. p.

Vsurarius facit spes recipiendi ultra sortem. xxiiij. s.

Vsura est contra charitatem habens radicem cupiditatis. folio xxxiiij. t. et. xxxix. e.

Vsura redemptionum tegit verbis coloratis. xxxvii. y. z. et

Vsura perdidit nomen suum sed non effectum. xij. k. (xxxix. e)

Utile quid sit. folio. ij. f.

Alphabetica

Utrū questitiuū discurret inaniter, xxi. g.

X

Xpiani nomen non saluat, fo. vii. cc. s. c.

Xpī amoris efficacia ⁊ vis, lv. s

Xpī oues bon⁹ pastor pascit nō q̄si pprias, xlii. o

Xpianū falsificat auaricia, fo. xij. m

Xpiani falsi seducunt multos, xix. s

Xpianus falsus dicitur esse simeas, xx. a.

Y

ypocrisis ē tota vita hominis vno vitio tm̄ cor⁹
ruptus, folio. xliiij. y

y

ydolatria dicit̄ esse auaricia, xliiij. x. et. l. m. s. d. i.

Capitula tractatuli predi

gni p̄tra vitia terribilit̄ clamātis laicis ⁊ clericis vtilissimi

Prīmū capitulū de peccato ⁊ eius effectū ⁊ fine.

Scōm capitulū de trib⁹ spiritib⁹ vitioꝝ scz d̄ luxuria: sup
bia ⁊ notanter de auaricia: vbi cautele vtilissime ponū
tur contractuū ⁊ reemptionū.

Tertiū capitulū de trib⁹ malis mūdi piculosis, s. de carne
malū suggerenti: de falsis p̄betis mūdi: de diabolo vt
leo rugienti.

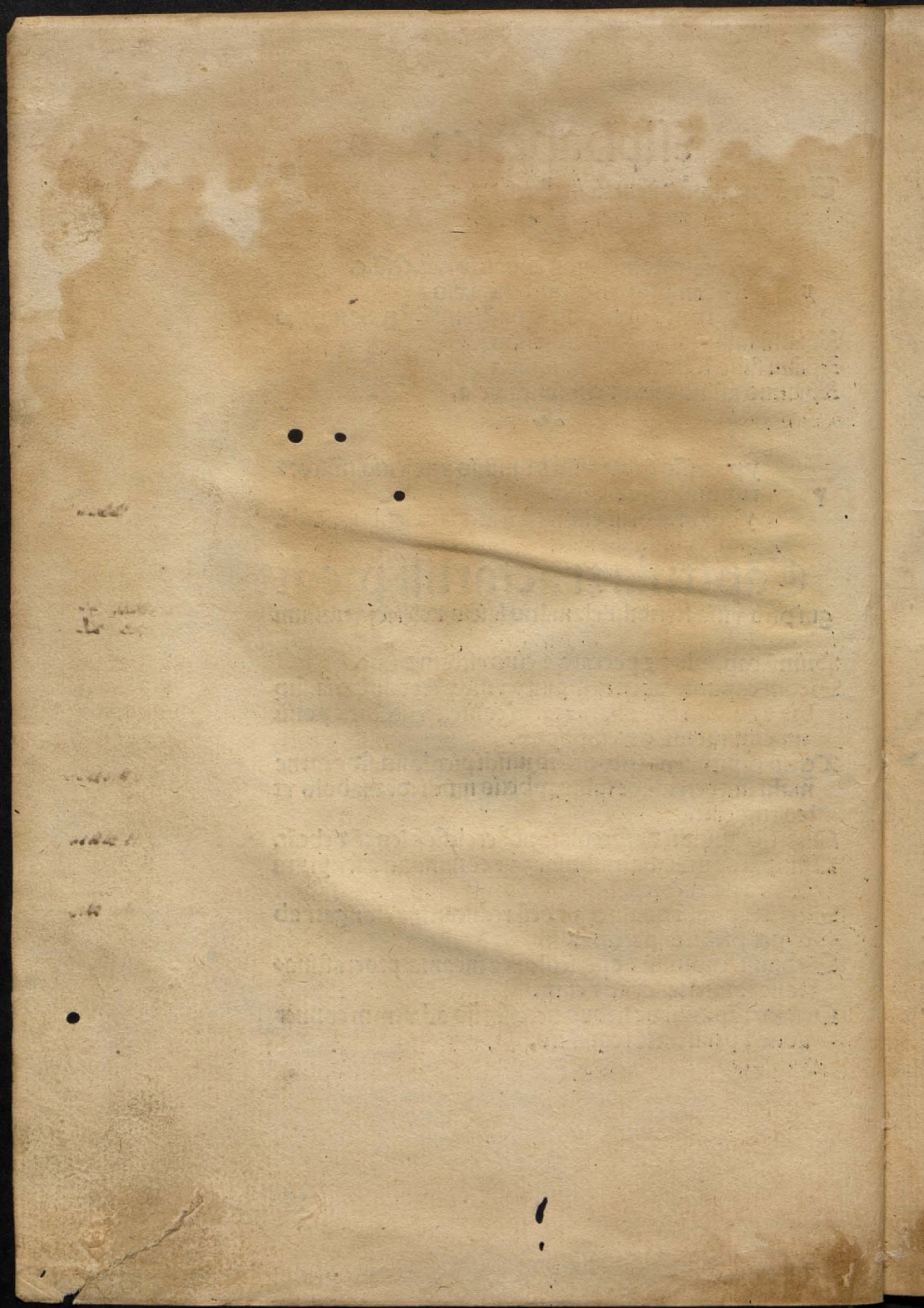
Quartū capitulū de speculatorib⁹ ecclesie q̄les eē debeāt.

Quintū capitulū de quibusdaz re cōminatis a scriptura
contra peccatores.

Sextū capitulū qualiter ad deū reducantur elongati ab
eo per predicta peccata.

Septimū capitulū de periculosa ⁊ incauta procrastina
tione conuertendi ad deum.

Octauū capitulū de tribus necessarijs ad ycrā conuer
sionē ⁊ penitentiā requisitis.

admission of the people

and the people of the world

and the people of the world

and the people of the world

and the people of the world

Domus Professus Erue ad 1 Barbaram

Prologus

scit et lamentat et anima hilariter reuiuiscit, huius vita uir-
tus est et gaudiu. Uicium autem area dyaboli est quo homo
longe est a deo et longe a regno eius, et firmissimu pepigit
cu morte fedus et pactu fecit cum inferno. Ubi em crime
est illuc dyabolus aggredit tanq ad ius proprium. Et q ubi
crimina sunt ibi nullo modo est sinceritas uite, hec impe-
diunt lumen rois, quia ut Tullius habet, Virtus p quas il-
la subsistunt absq beata vita nequit esse, nec bta vita abs-
q virtute, ergo thesauris oib p ciosiores sunt opes virtu-
tum, Nihil em turpius criminib: molestiusq christiane
uite, Quare putilis sequit libellus de piculo criminum q
omino infesta et p ria sunt saluti: rois ordini et religiõ p a-
ne uite et omniu bonoru virtutuq exirpatiu, Et q taz
multi magni et reputati stilo: statu: tituloq vicijs lameta-
bilib inuoluti sunt et inuolutur, qz nõ student aut n scis-
unt aut nõ sentiunt qnta picula et molestias crimina ope-
rant in huana vita, Nam qd petus huic malo qd salute po-
nat: rationeq excecatur, et qd bonos mores puerit et totaz
uita destituit, et qd toti honor et omniu statuu hominu
scandalosa turpitudine est, Valu em (vt crimina sunt) nihil
aliud est q priuatio boni, vt Augus habet, Nam sic corpib:
aialiu nihil est aliud morbis et vulnerib: affici q sanitate
priuari qd doloris inflicio e: et occasio et mediu inualitu-
dinis corporalis, Sic similiter malu criminu puerit volun-
tate et excecatur lumen rois: nõ obstate etiã copia lraz: put
luceclarius expiẽtia lametabili et piculosa pfusiõe presta-
tur, Multi em lraati crimina tanq virtutes eligunt et co-
lunt: et in hys tanq piscis in pelago natat, vbi dyabolus e
psides ibi piculosa est disputatio, Scdm dñtias natura-
ru est inqsitio susceptio et vsus escay, Et sic dispositio mo-
rum est et mentis affectio sic et obiectoz susceptio, Sic si-
militer destituta vita et pcliua volũtas ad carnis volup-
tates et ad mudi vanam glia et diuitias seclĩ iocundat ad
picula et pditione, trepidat aut suauē iugũ dñi veri bono-
ris et virtutu venustate certissimu, Sed qz egris ocul

vimus quid opalus

Curta hst tota q mundo
modestia sedantur
sola in vlti nescit in
orbis modi

malu qnta opalus

qnta laborare et
sanitate priuari

malu qnta hinc et qz

magis uidetur et alium

Prologus

odiosa semp est lux q̄ sanis sp̄ est amabilis: iste libellus laborioſe cum diligentia ex varijs et solidis ſcriptis doctorum approbatorum collectus est necnō diligēter plectus et examinat⁹. Continet enim aplice vite et doctrine verba, necnō ſentētiās principalium doctorum que nō vbiq; p̄mptē habent aut inueniunt. Et diſcernit vitam falſorum prophetarum et mundi ſapientium a vera doctrina et vita ieſu chriſti et aplice inſtitutionis. Sicut palmes (ait ſaluator) nō pōt ferre fructum niſi manſerit in vite, ſic et homo niſi manſerit in lege et doctrina chriſti. Qui enī non manſerit in doctrina chriſti vitam chriſtianā nō habet nec habere pōt. Palmes ex virtute vitis p̄pouet et impignat ad vbertatē fructuum. Palmes abſciſa a vite ſiccatur et ad ignem habilitatur et in eūdē p̄icietur. Sic falſi prophete et mundi criminioſi ſapientes nō ſinceriter ſermonē domini et aplicam vitam et doctrinā ſectantes fructificant in religione chriſtiana ſicut palmes abſciſa a vite. Et ſic chriſtus ieſus verus dei filius a iudeis dicebatur demoniacus p̄ferētib; ceremonias et tradiōes hominum vero effectui ſanctiſſime legis p̄pter auariciā ſuā qui captiui et filij diaboli fuerūt. Sic et modo apud multos forma ceremoniarum et minutie religionis et tituli ſtatuum p̄ferunt et apparent et cū diligentia oſtendunt. vbi tamen verus effectus ſcē chriſtiane vite et vere charitatis extinctus eſt. Sed quid reſtat: vinum et verū dei verbum abſq; velamine declamat. Beatus qui bene et firmiter veritati credit. q̄ beate viuunt aut viuunt. q̄ bene credit. falſitati credens ſeductus eſt. et filius diaboli eſt: qui pater meus daci⁹ eſt. Et tantū de p̄logo.

35
Capitulū I Fo. I
Incipit tractatus cōtra

vicia

Capitulū primum

Aplius hoc pceptū nō p paschali sed p omni tpe dedit

xpurgate vetus fer^a

mentum, i. corruptionē cuiuscunq; peccati mortalis: etiā pctōrem qui vos corrūpit qui est membꝝ veteris hoīs vetusta te peccati corruptus. Nam sicut fermentū

tū totam massam corrūpit, sic frequenter vna puerfa psona totā congregatōem inficit. Quare Math. v. dz. Si oculus tuus scandalizat te vel pes zc.

Ut sitis noua conspsio, i. pura congregatio z q sitis i nouati virtutibus p penitentiā z sine corruptione peccati qd est vetus, vt nouitas tollat vetustatē. Fermentū etiā falsam doctrinā significat, de qua Math. xvj. dz. Cauete a fermento phariseoz, i. a pua doctrina, qui em alios inficiūt doctrina aut moribz: in nulla sancta congregatione sunt tolerandi: sed potius expellendi.

Sicut estis azyimi. Quasi di. ex hoc tenemini noua esse conspsio quia facti estis azyimi in baptismo: in penitentia: in sacramēto, ergo culpa vitāda: puritas habēda: gratia custodienda est.

Attendendū est a quo dicat hic sermo, qz a deo cuius spiritum sanctus Paul⁹ habuit, cuius virtute diuinū sermonē infallibiliter expressit. Et p quē dicat, qz p paulum missum a deo, de quo Actū. ix. Paul⁹ vas electōnis est mihi. De quo etiam Hiero. dicit, O Paule quādo lego vel audio verba tua videt mihi tonitrua audire. De eodē Chrysostom⁹ dicit. Quādo dico paulū dico christū. Et Seneca excellēter cōmendat eundē dicens, Paul⁹ aut est deus terrestris aut angelus de celo missus.

Sanctus Paul⁹ diuin⁹ nūcius z tā excellēter approba

a 3

Professio

ad 1 Biber

b

c

d

Capitulum I

tus diuina veritate et auctoritate iniungit nobis op^o omni
no necessariū necnon putile. Necessariū autē est qd sine
e magno piculo careri nō potest. Maxime em̄ necessariū
est vt expurgem^{us} peccatū in quo diabol^{us} est, et sic absolue
mur ab eo qd in condemnationē eterni flagicij disponit.
f Utile autē est cui^{us} effectus bon^{us} est: et cui^{us} occasio p se du
cit ad bonum. Utilissima et pulcherrima res est nos eē di
uinam et nouam cōsp̄sionē vigore et virtute sacramento
g rum quib^{us} incorporati sumus christo et deo. Existente autē
pctō mortali in aīa aut aīo: nō agunt sacramēta in salutē
sed in pditionē. Nulla em̄ conueniētia dici ad noctē: since
rā ad turbidū: scitatis ad ferocem peccati. j. ad Chozin. x.
Non potestis mēse dñi p̄cipes esse et mēse demoniorū.
Quis vnq^{ue} speciosam aut sibi dilectā vestē sepeliret aut
intingeret in fetidā sentinā aut sterquiliniū que non pos
sent odorari aut sustineri. Anīa autē a multis vilior repu
tatur: cui peccator nō parcat eam defedando
h Pctm̄ fm̄ Amb. est legis diuine et celestii mādatorū in
obedientia. Sed fm̄ Aug. est omne dictū vel factū vl co
gitatū quod est contra eternā legē. Valū em̄ nihil aliud
est nisi non obedire deo
i Sic diffinito peccato pessim^{us} est effectus et exitus ei^{us}.
quia est offensio diuine bonitatis. infectio animi. occisio
aīe. exsiccatio deuotionis. annihilatio oratōis. puerio bo
noz morum. denigratio bone fame. extirpatio oīs meriti
et xpiane religiōis. scandalum p̄imi. Crimeni disponit
homine ad om̄imodā displicentiā dei. quare nihil dignū
deo offerre pōt peccator: s̄ diuinā legem viuēs. Merito
ergo cū magna diligētia et toto effectū et affectū expurgā
dū est illud scz peccatū. qz omnino immūdū est nihil ha
bens puritatis: sed fetulentissimū est. Insup et magni dā
ni et infelicitatis est. et deturpat et secludit oēm et verā pul
critudinē quā senect^{us} nō deformat. Crimen qd diligitur
aut fouet inficit ledit et impedit rōem et volūtātē ad bonū
Sicut infirmitas corporis facit: que intantū destituit cora

plus et naturā q̄ n̄ appetit nec sumere potest cibū optimū
tominno sanū z exq̄sissime decoctū. Sic supbia nō po
test delectabiliter gustare nec assumere hūilitatē. Nec lux
uria continentia. nec auaricia charitatē verā seu largitatē
z sic de alijs. Pctā em̄ mortalia reddūt hoīem ingratum
deo oīm bonoz spūaliū z corpaliū susceptoz. Insuper z
pentibz q̄ cū magna dilectōe cura z labore educauerūt. z
oībz qui diligūt z pcurāt salutē z honozē z corpis necessa
ria. Pctm̄ mortale z qd̄libz p se est semē ineffugibil̄ ama
ritudinis. Et quicunq; seminauerit hoc semē cert⁹ erit d̄
fructu ei⁹. ergo diligētissime p̄cauendū z expurgandū.
Itē inualidat oratōem auferēdo ei oīm dignitatē z effi
ciā. ita vt nec grām ipetret nec suffragiū obtineat. put scri
bit Job. xxxv. Ibi clamabūt z nō exaudiet p̄t supbiam
maloz. Prouer. j. Lū irruerit repētina calamitas z interi
tus q̄li tēptas ingruerūt. q̄n supuenerit sup vos tribula
tio z angustia. tūc inuocabūt me z nō exaudia. mane con
surgēt z nō inueniēt me eo q̄ exosam habuerūt disciplinā
z timorem dñi nō susceperūt. Prouer. xxi. Qui obturat
aurē suā ad clamorē paupis: z ip̄e clamabit z nō exaudiet
Ecce si tam horribilē sententiā habebūt qui nō dat paupi
put potest. quid sperare habent illi qui dolo v̄l fraude cir
cumueniūt aut indirecte cōtra veram iusticiā grauant.
Hiere. xiiij. Cū ieiunauerint nō exaudia preces eoz. Et si
obtulerint holocaustomata z victimas nō suscipiam ea.
Michae. iij. Tunc clamabūt ad dñm z nō exaudiet eos.
z abscondet faciē suā ab eis in tēpore illo sicut nequit ege
runt in adinventionibz suis. Pura em̄ orō (vt magnus k
Basilius refert) grādis munitio est aīe. Insup dicit. Per
orōes nanq; purissimas oīa nobis vtilia tribuūt a deo z
cūcta noxia pculdubio effugāt. Pctm̄ em̄ ierimē aīaz p̄sti
tuit: nec sic vtilia accedūt nec noxia recedūt. q̄a lōge a pec
catoribus salus. Quis ei fm̄ rōez nō ipeditā libētē tolez
raret aut foueret aduersariū q̄ eū ipeditz acceptuz maria
mūera a largo z diuissimo dñō q̄ sibi copiose datur⁹ esset

Capitulū I

insup̄ z auerteret indignanter ab eo fauorem z gratiā suā,
 z sup̄ hec omnia instaret omnino eū occidere. Multi sūt
 qui hec nō optant sed peccare nō cessant, qua dere in ma-
 gno piculo vitam ducūt, Iaco. j. Peccatū cum cōsumma-
 tum fuerit generat mortem, anime, s. z omniū meritorū.
 Quia dicit, j. Joh. iij. Qui facit peccatū ex dyabolo est: q̄
 ab initio peccauit, quod ex dyabolo est ei⁹ pprietas z pos-
 sessio est, Johan. viij. Amen amen dico vobis, omnis q̄
 facit peccatū seruus est peccati. Et sic nequaquā dei, qz ne-
 mo potest duobus dñis seruire oīno p̄trarijs. Seruit⁹
 peccati (vt Chrys. habet) difficillima est, a qua solus de⁹
 eripe pōt. Dīmittere igit̄ peccata nullius alteri⁹ est nisi dei
 Sed fm̄ dñm z actū eius sunt stipendia, Vñ ad Ro. vi
 Stipendia peccati mors. An nescitis, nā cui exhibuistis
 vos ad obediendū serui ei⁹ estis cui obedistis, siue pecca-
 ti ad mortē siue obeditōis ad iusticiā. Quare p̄cipit p̄ sp̄i-
 ritū sanctum Eccl. xij. Quasi a facie colubri fuge pecca-
 tum, si accesseris ad illa suscipiet te. Dentes leonis dentes
 eorum interficientes aīas hominū. Ecce luceclari⁹ patet
 m animā morti deditam p̄ peccatū. Quare Chrys. dic̄ par-
 ua peccata etiā magno studio esse cauēda, qz semp a mini-
 mis ad maxima puenitur. Hac viā om̄ia scelera fieri vi-
 debis. Nemo em̄ repente ad extremā improbitatē insilijt
 Habet quippe insitū quendā anima pudorem atqz inna-
 tū quē subito calcare atqz p̄icere nō pōt, sed sensim z pau-
 latim ex negligētia perit. Vñ enim paruipendunt aut nō
 curant pua peccata certū est venire ad maiora. Varia q̄p-
 pe sunt genera peccatorū z vie q̄bus etiā p̄ parua magni
 reputati etiā viri l̄ris instructi: etiam viri in magna religi-
 one habituati decipiunt, et multi quasi infiniti decepti sūt,
 quia peccatū est maxima z certissima cecitas: qz diabolū
 cū est. Vnde Chrys. Talis ē em̄ dyabol⁹ nō p̄mittit eos
 n qui nō vigilant ante hoc videre malū, vt nō penitentiam
 agant. In maluolam aīam nō introibit sapiētia. Sap. j
 Sine qua anima regimen bonoris z salutis oīno igno-

rat sine qua nō est viuere. De qua Seneca in copijs ver-
 borū. Sapiētia animū format et fabricat. vitam disponit
 actiones regit. agēda et dimittēda demonstrat. Sine q̄ ml-
 ti multa faciunt in forma bona. in effectu autē sine merito
 etiā aliquādo piculosa dū vera sapiētia deest quā pecca-
 tum secludit. Item Chryso. Nō em̄ tantā a peccatis fru-
 ctificabimur voluptatē: quantā tristitiā. quod p̄ silia in-
 telligi potest. Amariores em̄ sunt febres quas nullo mō
 recompensat voluptas ex qua venerūt. Sic etiā iure im-
 piali condemnatus fm̄ exigentiā sui reatus nō pōt enar-
 rare amaritudinē cordis sui mortis et scādali inter tot euz
 inspicientes et infamiā suam contēplantes. Sic certū
 me semp amarus exitus habet peccatus. Unde Anf. O
 peccata q̄s faciles aditus et q̄s difficiles exitus habet. Si
 hinc peccati pudorē et illic cernerem iferni horrozē et vno
 necessario haberem immergi prius me immergerē in in-
 fernum q̄ in peccatū. Vallē enī pur⁹ a peccato vlt⁹ in-
 nocens gehennā intrare q̄s peccati forde pollutus regna
 celoz possidere. cum cōstet solos malos in inferno torq̄-
 ri. et solos bonos in celesti beatitudine refoueri. Uñ et
 Aug⁹ in li. meditationū suarū. Plus vitanda est sola pec-
 cati feditas q̄s quelibet tormētōz immanitas. Nōne exi-
 tus peccati pessimus est et diligentissime p̄cauendus. cuz
 exiccat omnē celestem influentiā gratiaz. et ambulat et ex-
 tinguit lucidam illustratōnem diuini amoris. et deuastat
 omne illud qd virtutes administrāt. Unde diabolus p̄
 alicuius vici occasione et prauē voluntatis adiūtū irrepit
 in cor nostz. quia vicia ex pte illius sunt sicut virtutes ex
 deo sūt. Si ḡ sunt vicia i corde nro: cū venerit p̄nceps eo-
 rū diabol⁹ q̄s p̄prio auctori dāt locū et introducūt eū velut
 ad possessionē suā. Et inde est q̄ nunq̄s h̄mōi cor da pacē
 habere p̄nt nunq̄s q̄etē. s̄ sp̄ turbant: sp̄ terrent. et nūc
 vana leticia: nūc inuili tristitia deprimunt. Habent autē
 intra se habitatorē pessimū cui introeundi ad se locum p̄
 passionē suas et vicia fecerunt. Et ergo pctm̄ mortale

Capitulū

I

quod diligit aut actu tenet q̄si frenesim aīo inducit. qz nō patit̄ nec admittit verū z bonum ordinem morū et vite, nec verum amicū nec verā medicinā veraciter cū affectu assumit. Sicut freneticus in sua passiōe rōe destituit nō vestem honori. nō locum. nō ordinem in cibo et p̄bis nec in moribus habet nec habere scit. qz passio frenesis sibi p̄ dominat̄. Sic qui crimen diligit siue avariciā siue luxuriā siue supbiā zc. nō patit̄ nec diligit nec affectat vex. amicum et correctorē. nec euz qui totis conatibz eū iuuare anhelat sed potius sibi siles aut peiores in suis eum peccat̄s z abusionibz fouentes aut in malū seducētes. **O** frenes̄ pessima peior naturali. illa destituit sine culpa. hec aut̄ p̄uat et destituit totū bonum sanctissime religiōis christiane ex causa pcti quam hō iureiurādo p̄ baptismū suscepit nec alios scāsalizare vereantur. Nam diabol⁹ p̄ vnum infrontū peccatorē in congregatōe vel comitatu p̄sumit multos lucrari si p̄ualet. Nam vnus talis est venenum z mors in olla z ouis scabiosa in ouili. Nam diabol⁹ et auceps aliquo modo similes sunt. sed aues z hōies capti dissimiles. qz aues laqueum pcipientes fugiūt. isti autē nō. Item aues capte dolēt z nōnulli p̄ tristitia nūq̄ postea comedunt. Isti p̄o cibū vno die p̄pter peccati malū et laqueos inimici quibz capti sunt vitē dimitterēt. nec dolent sed quādoqz gaudent z de hoc se iactāt. vt dicit̄ Esaie. iij. Peccatū suū quasi soderma p̄dicauerūt. Nam de illis qui resistere nolūt d̄r Sopho. j. Ambulauerunt quasi ceci qz dño peccauerūt. Quis illū cecum nō diceret q̄ habet ante se bonum et malum et eligit malum. Qui licet hic nūc se cecos vel monoculos esse non cognoscūt. cum tñ certissimo expimento scire possent si vellent in hoc q̄ viam turpem non declinant pulchrā eligētes. nec de carcere fugiūt diaboli cū possent. In quo casu est d̄ eis sicut de homine qui diu in aere mansit malo. cuius olfactus intātū est corruptus vel immutatus p̄ cōsuetudinem q̄ aer ei nō nocere videtur qui forte in principio nociuus videbatur

Ista isti qui in principio sciuerunt reprobare malū et elis-
gere bonū consuetudine instantū immutat et excecari sūt
q̄ dicunt malum bonum, Esa. v. *Ve qui dicitis malum
bonū et bonum malū, ponentes tenebras lucem.* Quia au-
tem tales stultiores sūt omnibz cecis: palam esse tria sig-
na oñdunt. Primo qz omnes alij corporaliter ceci inuiti et
dolenter excecant. Isti vero spūalit̄ ceci voluntarie et glo-
rianter excecantur. Secūdo quia alij festinarēt vīsum re-
cupare si scirent vbi. Isti econuerso. Tercio si alij ceci sci-
rent eos qui gratis vel p̄cio eos vellent sanare gauderēt.
Isti econuerso nec p̄cio nec gratis sanari volunt.

Beda in omelia sup euangelio. Egressus Iesus in p̄-
tes tiri et sydonis dicit sic. Si quis nostz conscientia ha-
bet auaricie: elatōis: vane glorie: indignatōis: iracundie:
vel inuidie: ceteroz ve vicioz sorde pollutā. filiam p̄fecto
habet male a demonio veratā. p̄ cuius sanatōne supplex
ad dominū currat. quia nūmū cogitatōnem de corde p̄-
genitam diabolica tolerat arte dementatam. cuius emē-
dationem a pio conditore crebris immo continuis debe-
at flagitare lamentis et precibus. Et si quis bona que ges-
sit peste viciozū fedauit: filiam habet immūdit̄ spūitus
furijs agitātam. quia videlicet actionem suam quam be-
ne laborando ediderat iam dyaboli fraudibus stulte ser-
uando disperdidit.

Notandū qz peccatum sū scripturā omni plumbo ē
grauius: quod celum non sustinet nec terra vltimo susti-
nebit sed descendet in infernum. Quapropter q̄libz bon⁹
christianus q̄ saluari desiderat sūmo studio et sūma dilis-
gentia omne pctm vitare debet. qz deo summe displicet cui
semper ad voluntatē viuendū est et diabolo valde placet
qui nisi in malo delectat̄. et homini summe nocet qd̄ sa-
na rō oīno refutat. De⁹ ei nō solū odio habz ipm. pctm
sz ec̄ q̄d pctm tāgit. Alij nāqz hoīes p̄t̄ vinū corruptū
n̄ p̄ciūt ad loca d̄specta vasa aurea vl̄ argētea sz suant
vasa et vinū effundūt. De⁹ p̄o nō solū pctm sed etiāz vasa

Capitulū I

peccati scz creaturas rationales z animas ad imaginem
suam factas et suo p̄cioso sanguine redēptas ppter odiū
peccati p̄icit in infernū. Sic dicit Sapia. xiiij. Odio sūt
deo impius et impietas eius. Nulla em̄ creatura in celo
vel in terra tāte celsitudis est q̄ deo nō vehemēter displice
ret cum pctō mortali nō emēdato. Expurgandū est ergo
peccatū z sūme cauendū. Quia iūseros facit p̄p̄os pecca
tum. Prover. xiiij. Est em̄ peccator miser qui nihil habet
imo p peccatū mortale seipm̄ amisit z in seruitutē diabo
li transiuit. Et sicut thure⁹ christianos quos tyrannū ca
pit in sua regione corporaliter cōcludit. sic dyabolus pecca
torem spūaliter p dilectionē peccati in sua voluntate cō
tinet. Paupior est quia nihil potest lucrari: eo q̄ opa me
ritoria deo grata in tali statu facere nō potest. Imo paup
rimus est qz nihil potest ei dari. Nam bona facta p ipso
nō p̄sunt ei ad salutē. qz nō viuit nisi quo ad corpus. Cū
dicit Boe. li. iij. de consola. phie. Homo prau⁹ nō est bō
nisi sicut homo mortuus. Insup Hieron. dicit. Dep̄mit
plane aīa p peccatū interi⁹ ne valeat suspicere supius.
Item peccatū est sicut putredo in pomo. Sicut em̄ pu
tredo aufert pomo valorem: decorem: colorem: odorem et sa
porem. sic peccatū mortale aufert aīe decorem vite: odo
rem fame: valorem gratie: colorem forme: et saporem glorie.
Unde putredo est omne peccatū. Nam de eo dicit Sa
pientie. xv. Luto vilior est vita eius. s. pctōris. Qui fac il
lud luto vilior est vita eius. Aug⁹. Tolerabil⁹ canis pu
tridus fetet hominibus q̄ anima peccatrix deo. Ideo de
eodē in quodā sermōe sic ait. p que verba quendā lubris
cum retraxit. Quid pdest plena archa si inanis est cōscie
ntia. Bona vis habere et bonus esse nō vis. Nō vides
erubescere te debere de bonis tuis si domus tua plena est
bonis et te habet malum. Quid enim est quod velis ma
lum: dic mihi. Nihil omnino. non vxorem: non filiū: non
seruum nō ancillam: non tunicā: postremo non caligam
et tamen vis habere malam vitam. Rogo te prepone

vita tua calige tue. Omnia q̄ circūiacent oculis tuis elegantia et pulcra: tibi cara sunt. et tu tibi ipsi vilis et fetidus es. Si possent tibi respondere bona tua quibus plena es domus tua nonne tibi clamarēt. Sicut tu nos bona vis habere sic et nos volumus bonū dñm habere. Tacita voce interpellāt dominū deum tuū contra te. Ecce tāta bōa dedisti huic et ipse malus est. Quid em̄ pdest ei qđ habet quādo eum qui omnia dedit nō habet. hec Aug⁹. Insuper idem dicit. Volūtariē nūc chrīsto postponam⁹ qñ doqz dimittēda ne (qđ absit) p̄ transitorijs amittam⁹ etna. Si em̄ tibi diceret. sis toto mēse diues et potens et fac qđ quid velis. vt ere carnis voluptate sicut placet: ea tñ conditione vt postea tibi oculi eruant. omne solaciū tollatur toto tpe vite tue in fame et siti. in omni cruciatu viuas et miseria. nunqđ tale bonū hoc tenore suscipies. Et quidem tota hec vita nec mensis est: nec vnus vel hore spacium ad illius eterne infelicitatis inferni compationē: cui neqz finis est neqz pena similis inuenitur. Hec Aug⁹.

Notanda et intimo corde cōmēdanda est chrīsto viuētibz detestatio peccati sc̄ti et illustrissimi Chrysostomi super Joh. dicentis

Chryf.

Ullū cadauer tam immundū sicut peccatū i aīa.
 n Peccatū autē ita maculat vt nulli fontes: nulla flumina sed lachryme solū atqz confessio mūda-
 re queant. Sed nemo est qui peccati sordes q̄ magni sint sentiat. Nam quoniā non timem⁹ timēda: ideo formidamus que in se nullam causam formidinis habēt. Peccatum tenebre est et infinita pena. Peccatum enim tenebre est et tenebre profunde manifestum est ex hoc quia igno-
 rāter et latēter agimus id. Omnis em̄ qui male agit odit lucem et nō venit ad lucē. et que occulte fiunt turpe est dicere tē. Lux venit in mundū et hoīes plus dilexerūt tenebras q̄ lucē. Videbat multis esse incredibile phonorare tenebras luci. Causaz ponit a qua hec passi sunt. Alii em̄ Hec erant eoz p̄ncipiosa opa. Omnis enim qui male agit

Capitulū I

odit lucē. Non em̄ dicit. Qui male egit non venit ad lucem sed qui agit. hoc est semper. Qui nim̄ semp vult voluptari peccati gurgite nō vult se subūcere legibz Chriſt. Qui op^o p^octi exequit. ipm̄ peccatū cum sit spīr^o immundus opatur in eo delectationē peccandi: vt dū delectat^r circa peccatū amplius peccet. Sic ⁊ qui iusticiā operat^r: cū sit ipa iusticia spū^s sanctus: operat^r in eo delectatōem faciē de iusticie vt delectatus circa iusticiā amplius faciat. Sicut em̄ qui peccat magis ac magis tenebescit mens ipi^o ⁊ a luce veritatis recedit. ita vt nulla salutaris iusticia rez maneat i eo nisi sola malignitas. De qua dicit Salomō
y Sapiētia impiorū nequicia scientie est. Sic ⁊ qui iusticiam opatur dum opatur magis ac magis clarescit mēs ipius ⁊ ad noticiā sapiētie maioris ascēdit. ⁊ ipa se iusticia quasi speculū offert ante oculos cordis ipius. Qui peccatum facit ab ebrijs māmōsis in nullo differt: ad rerum cognoscendū naturā. Et sicut in nocte plumbū ⁊ ferrum argentū et aurū et lapidē preciosū oīa similiter videm^o luce discernente iā nō presente. Ita et qui vitam immunodam habet non nouit sobrietatis virtutē. nō phie pulcritudinem. nō hoc a natura rerum sed ab ignorātia insipieētium nobis qui in peccatis sum^o contingit. Lumen diuine sapiētie lucet cum hō ei purā tribuerit vitam ⁊ expurgauerit animā a passionibz omnibz. Nō igit^r dormiam^o non enim noctis est sed diei vt in die honeste ambulem^o. Nihil em̄ peccato deformi^o. peccante vero nihil turpius ⁊ dehonozabili^o. Excogetemur deniqz q^o in iudiciū abeunt gratia rapine et auaricie quō turpes et derisibiles apparent ad omnia inuerecundātes mentientes ⁊ stulti effecti. Quid em̄ turpius (dic mihi) viro ad mulierē meretricem introeuntem. Quid autem iniuriatore aut cōuiciatore aut inuidō derisibilius fiet vnqz. Vnde enim nō existimat hec ita esse turpia vt nudos ambulare. hoc puenit a consuetudine sola. Nam hec quidem nullus vnqz volēs patereur. Illud autem facere omnes semp audent cum

ocioſitate. Si quis in angelorū multitudi- ne veniret: ap-
 quos nihil turpe vnq̃ factus eſt: videret vtiq̃ certiffimē
 deriſionem. Et quid dico in multitudine angelorū. In re-
 gijs em̃ ipſis que ſunt apud nos ſi quis vtiq̃ meretricē in-
 troducens vteret ea: vel ab ebrietate detineret vel alio ali-
 quo tali deformaret vltimā daret vindictam. Si vero i-
 regijs nō tolerabile eſt talia audere: multo magis eo q̃ vbi
 q̃ rege preſente et eo que ſunt conſiderati ſi talia facere au-
 deamus vltimū ſuſtinebimus ſupplicium. Ideo p̃cor mul-
 tam in hac vita quietē demonſtrems: multam puritatē.
 Etenim habemus regem om̃ia videntem cōtinue om̃ia
 noſtra. Hec Chryſoſtomus

In alio morali idem dicit. Nihil ita prudentes facit
 vt virtus. quoniam omnis nequitia ex inſipientia habet
 principium. Idcirco oportet omnem maliciam ab ani-
 ma abiciens nullum vnq̃ complicare dolum. Ad per-
 uerſos enim puerſas vias deus mittit. Et Salomon ait
 Spūs ſanctus eruditōis fugiet dolum. et deſiſtet a cogi-
 tationibus inſipientibus. Nihil ita facit fatuos vt neq̃cia.
 callidos: indevotos: ingratos. He ſunt ſpecies malicie
 et vltime inſipientie vel dementie afferent oſtēſionē. Nihil
 ita facit prudentes ſicut virtus. Etenim gratias agentes
 et deuotos et miſericordes: et mites et māſuetos et humi-
 les operatur et alia vniuerſa bona hec aſſuevit. Quid au-
 tem eo ſapientius qui ita diſpoſitus eſt. Fons em̃ vere et
 radix prudentie eſt virtus. queadmodū et omnis neq̃cia
 ex demētia hz p̃ncipiū. Arrogās iracūdi⁹ ex idigētia pru-
 dentie a paſſiōibz occupat. Propterea et p̃pha dicebat. Pu-
 truerit et corrupte ſc̃ cicarces mee a facie inſipie mee. oñdēſ
 qm̃ oē p̃ctm̃ ab inſipientia hz p̃ncipiū. Queadmodū p̃tuo-
 ſus et tiorē h̃is d̃ oibz ē prudēti⁹. Idōq̃ et ſapiēs dicit. P̃-
 cipiū ſapie tior dñi. Si igit̃ t̃ere deū ſapias ē h̃ie. neq̃q̃
 aut ſapias hz q̃ illū nō hz ſed p̃a ſapia p̃uat⁹ eſt. Vera ac
 ſapientia p̃uati⁹ oibz eſt dementior. Et nūm̃ multi ne-
 quam admirant ſufficientes iniuſticiam facere et nocere

aa

Capitulū I

bb nescientes qm̄ maximū omniū eis misereri oportet. quos
n̄ iā existimātes alijs nocere aduersus seip̄os gladiū impel-
lunt quod desipiciēte est vltime seip̄m pcutere neq̄ ip̄s hoc
scire. s. alijs iūsticiā facere i occidendo seip̄s zc. hec Chrys̄

cc Exodi. viij. Pharaō plagas multas sustinuit ppter du-
riciā suā cōtra filios israhel in qua semp mansit nec veri-
tatē tenuit ppter peccatū inuidie in populū dei ppter quaz
pcussus fuit multis z terribilibz plagis. Item flumina i
sanguinē cōuersa fuerunt. z pisces mortui sunt. Ranas in
finitas sup totā terrā habuit. Scinifes ex puluere totaz
terrā occupantes. Genus muscarz grauissimū et maximū.
Item mortē animantiū z pecor. Ulcera pestifera in oēs
hoīes. Terribilem grandinē. Tonitrua z ignem. Locustas
sup vnūersaz terrā. Densas tenebras. In actu passi-
onis haz plagaz pharaō sobrius z contritus fuit z pmi-
sit populo dei eos velle dimittere. sed absolut⁹ ab illis q̄-
lis añ tal' postea pmāsit Judas pl' sel' notabilz amonitus
a iesu z magistro suo nihil p̄fecit. Similiter iudei lege dei
instructi quibz dei filius ostensus in p̄pria p̄sona p verbū
veritatis z factis mirabilibz obstinati pmanserūt. Unde
Chrysō. Anima desperata nihil deteri⁹. et si signa z si p̄di-
gia viderit manet eadē: verēcundiā habens. Etenim pha-
raō mille suscipiēs plagas cum torquebat solum tūc so-
brius erat. et vsq̄ ad vltimā diem talis mansit psequens
quos soluerat. Propterea Paul⁹ ait. Ne indurēt quis ex
vobis deceptōe peccati. sicut calli corporis mortificati de
reliquo nullū habent sensum. Ita z anima cū a multis de-
tenta fuerit passionibz mortificat in virtute. Et si quodcū-
q̄ attuleris non sufficit rei sensum pcipe sed solū suppliciū.
Et si quodcūq̄ cōminatus fueris sine dolore manet

Idem in omelia. lxxj. sup Iohannē. Dilecti difficile ē
in profundum maloz venisse. de reliquo etiā difficile cor
rigibilis anima fit. Propterea om̄ia oportet facere vt nō
capiat homo in initio. Facilius em̄ est nō incidere q̄ iam
incidentē restituere seip̄m. Vide deniq̄ quia p̄iecit seip̄m

iudas vide quanto ponitur auxilio: neq; ira erigitur rē.

Idem in opere perfecto, Matth. iij. Nolite dicere q̄a
patre habemus abraam. Ipse em̄ suo testimonio se con-
uincit: quia de adulterio natus est qui nō simulat patres
sui: sermonē dictum ad iudeos conuertimus ad christia-
nos: quia sicut iudei putabant se per hoc solū esse saluan-
dos, quia erant filij abrae, sic et multi christiani insipien-
tes per hoc solū putant se esse saluandos: quia sunt christi
ani ad quos conuenienter dicit Johannes. Nolite dice-
re quia christiani sumus: sed facite dignos fructus peni-
tentie rē. Christus iesus puidencia sue bonitatis cona-
tur duriciam peccatoris puenire aut mitigare et finalitē
extinguere. De quo idem sup Joh. omelia. xxxviii. De-
dicus prudens multotiens amara ppinat vt dulcedo sa-
nitatis consequat: sic et christus paralytico dixit. Vide sa-
nus factus es nō yltra pecca ne deteri⁹ tibi fiat. Cognito-
uit em̄ egritudinē esse ex peccatis, deterius egritudine am-
plius peccanti et nō emendato gehenna est, quod est sup-
plicij infinitū, sanato apud piscinā iacenti dixit similiter,
Posset quis dicere, Una hora occidi et in breui temporis
momento adulteratus suus: et mortaliter crucior. Ecce em̄
et hic in quot cruciabat qui integrā hominis vitā et tri-
ginta octo annos consumpsit in longitudine supplicij.
Non em̄ in tempore peccata iudicant: sed in ipsa natura ff
delictorū: et ex hoc est discere: quia si difficilem demus vin-
dictam pro prioribus peccatis, deinde in eadem incideri-
mus: difficiliora multo magis patiemur rursus et valde
decent. Quia vero super illato supplicio non sobrius fa-
ctus: eadem rursus plūm: decenter maiore vindictā sub-
ibit. Hanc ipse in se puocans. Si non subijcitur corre-
ctioni: consequens est vt supplicio subijciamur. Paulus
dicebat. Nūc autē iudicati a dño castigamur vt non cum
hoc mundo condemnemur. Nā q̄ quidē hic ammonitio-
nis sunt: que vero illic supplicij sunt.

Dulci em̄ sunt qui fraternas ammonitiones non curāt
b

Capitulum II

nec habere volunt, et saluberrimas doctrinas non aduertunt: et diuina precepta minime cogitant: quid de his aliud sperandum est: nisi horribile et lamentabile. quia susurrões et adulatores et mundi sapientes auide audiunt multi et diligunt eos qui venena mortifera afferunt. Sed ve illis qui esuriunt et sitiunt iniusticiam, quia maledicta patient.

Emendatio
17. Sig

88 Chrysostomus in libello, Nemo ledit nisi a seipso: sic dicit. Qui seipsum corrigere et emendare noluerit: et quod in ipso est atque potestate eius explere: nullus ei omnino extrinsecus poterit, et si veterum vitas et gesta quis depingeret: et ab adam usque ad christum narratione produceret, et ostenderet aliorum lapsus et coronas et ex utroque erudiret doceretque: nisi ipse velit emendari et corrigi. Contra. Si potentia: furor seuiat: et si insipientur notum: ignoti: amici: inimici: vel dolo: vel vi: vel insidijs impugnantes. Tamen mouere nec parum poterunt eum qui constantiam tenet: et animi virtutibus vigilat. Sicut e contrario ignauum desidet: et qui semetipsum pericit ac deiecit, et si mille adhibeas medicinas: mille munimenta conquiras: meliorem facere vel emendare non poteris: nisi ipse prius quod in se proponat ac perserat. Hoc est quod parabola de talibus indicat: ubi vnus supra petram edificauit domum suam: alius super arenam. Non autem materia liter petram: arenam: edificia ex lapidibus et lignis: flumina: umbres et ventos: sed animi virtutem vel ignauiam intelligimus. Arena enim res est mollis et fluens: que sine dubio instabilitate atque inconstantia designat aiorum. Non lapsus et ruine causa est tentatio: sed instabilitas et ignauia animi: que etiam sine tentatione interdum ipsum deiecit hominem instabilem. Fabrica etiam supra arenam fundata: etiam si flumina et venti non vergeant: ipsa tamen paulatim defluit, quia arene sponte rumpuntur. Adamas vero nec malleis celsus infringitur: sic et homo constans. Sufficiant hec breuiter dicta de peccato in comuni.

Capitulum secundum.

Res sunt autē dia

t bolici stipites: infinitos ramos produ-
centes: deprauantes omnē dignitates et
sanctitatē christiane vite et religionis: ni-
si radicibus extirpati fuerint. De quibus
i. Job. ii. dicitur. Nolite diligere mundū: neq; ea que in
mundo sunt. Si quis diligit mundū: nō est charitas pa-
tris in eo, quoniam omne quod est in mundo: concupiscen-
tia carnis est et concupiscentia oculorum, et superbia vite
que non est ex patre: sed ex mundo est, et mundus transit et
concupiscentia eius. Qui autē facit voluntatē dei: manet
in eternū. Nec tria principaliter hominē a deo separāt.

Primo: de concupiscētia carnis: q̄ ē luxuria: fm sanctā le-
gē p̄bīta. Que p̄mus stipes diabolicus est in epistola.

a Antiquas et modernas reuolue historias et plas-
ne inuenies: q̄ cōcussio populorū: armorū colli-
sio: clades hominum et plaga terribilis: luxuriā
semp aut comitat̄ aut sequit̄. Duci ergo in rem militari dilis-
gentissime p̄cauendū est: ne venus et vinū pugnancia pe-
ccatozā frangant. Semp em̄ vincit luxuria: sed eos dum ta-
rat quos ante corrumpit. Eo quoq; studiosius fugienda ē:
quia in clyentelam suam acerrime seuit. Sene quoq; par-
thorum sepiissime superatur: eo q̄ luxuriosissima est. Prin-
cipatus vero quem corrumpit luxuria: diu stare non po-
test: aut si steterit: iudicio dei euomet quicquid immodera-
tio luxurie hausit. Nodū siquidez nescit: nec ante intem-
perantiā reprimat: q̄ ex indulgentiore licentia in extremas
turpitudinē plabit. Assyriorū discute plagas et historiarū
testimonio quince regna eorū impulsu luxurie esse subuer-
sa. Impiū fere romanū exhaustū ē et diuulsū nerone ipan-
te: cui gula fere omnia deuorauit: macclauit libido: exhaus-
sit auaricia: fregit ignauia: luxuria cū supbia exinanīuit.

Capitulū II

luxuria Abimelech

Samson

Dauid

Duo Ierosolym

Item Ben, xx, de Abimelech qui abstulit vxorē abraē: q̄ magnis z multis afflictus fuit plagis. Ben, xxxiij. Sichem filius emor principis terre illius magnā stragez in terfectionis ip̄e cum alijs sustinuit ppter dinam filiaz iacob. Iudic, xiiij. Samson a muliere quā accepit contra legem de aliena gente traditus est inimicis: z p̄natus est oculis. Item, ij. Reg, xij. Nathan ppheta horrenda mala futura p̄nunciauit in dauid ppter vxorem Urie quā rapuit: z Uriā gladio alienorū interfecit. Dan, xvj. Duo senes flāmis libidinis accensi deieci a ratione contra legē: z iusticiā in susannā interempti sunt. Nō est imperiū: nec potestas: nec fortitudo: nec sanctitas vel dignitas sub celo: nec diuitie: que luxuria non possit destruere aut turbare: dehonora: e z infringere: z in scandalosos dilapsus p̄ducere. Quem illa pestis capit: lamentabiliter captus est. Quare Seneca vnaz maximā subinfert dicens. Libidinis vitii tūc timebis si exitū cogitaueris z vere credideris. Sed quid necesse ē antiquas vel exterorum reuoluere historias: cū modernis nostris temporibus pericula horrenda nimis contigerunt z contingunt ppter fornicationem. Item vir dimittit vxorē omnino honestam: custodem fidelissimā honoris sui: necnon salutis anime sue. Relinquit proles orbatas paterne charitatis z fidelitatis: orphanos gementes: amarissime flentes z deficientes. Item dimittit bona temporalia z famā honoris sui: que omni thesauro p̄ciosior est. Et vadit cum turpissimā z feulentissimā meretrice: serpentino veneno plena: exhausta omni moda charitate z fidelitate que sicut eum decepit prompta est z alios decipere: quia fidelitatē habere non potest. Nō natura in brutis animalibus obtinet: hoc vitii in rationalibus hominibus extinguit. Quāntū malū est qd naturā corrūpit: ordinē legis peruertit: lumen rationis delinuit z extinguit. Item similiter adultera postponit fidelem: honestū: tutorem z puisorē z veram charitatē habentē: z eligit ribaldū

neq̃ciosū: luforē: blasphemū z multis malis expofitū zc.

Quid bono prudenti z iufto viro plus cordi eft: q̃ honesta ac deuota vxor. Et quid plus menti z animo deuore z honeste vxori q̃ dilectus z fidelis maritus fm rationē: fm religionē z merituz. Et quid bonis z catholicis parentibus plus in quotidiana cura z charitate q̃ infantiuli z pueri. hoc bonū honestū z neceffariū z naturale: totū destruit: inualidat z extinguit fornicatio z adulterium contra naturālē cursum z chriſtianaz religionē ſine cauſa z rationabili querela.

Item multotiens repertum eſt q̃ vir occidit vxores ex cauſa fornicationis om̃ino fidēlē, z econuerſo q̃ vxor occidit mariū honestū z om̃imodo virū aut mediā occiſionis diſpoſuit. Quibus malis iuſticia obuiā obtulit: q̃ viri rotati ſunt: z mulieres viue ſepulte. Et quis ſufficienter poteſt amaritudinē huius correctionis excogitare. Que voluptas: que delectatio huic fini eſt companda, nec om̃niū corporū delectationes z voluptates poſſunt recompenſare taz nephandas z horribiles mores: poſſibile tñ eſt in illa lamentabili z horribili emenda ſaluari.

Sed qui de vitio fornicationis z adulteriū hic nō emēdant aut corrigunt. illos ſequit̃ inexcogitabilis z interminabilis afflictio. De quo Job. xxi. ſcribit̃. Ducunt in horis dies ſuos: z in puncto ad infernū descendūt. Erunt ſicut palee ante faciem venti z ſicut fauilla quā turbo diſpergit. Simon de Caſſia. Quis leticie p̃cedentis exitus poteſt eſſe amarior: aut felicitis vie infelicioz finis. Nec enim via illorū qui in labore hominū non ſunt: neq̃ cū hominibus flagellant̃. Vtq̃ deiecit eos conſiliū dñi dum alēleuarent̃. Nam qui captiui vitiorūz impulſu trahunt̃ ad penā ſicut bos imolendus ad victimā: abeunt̃ poſt cōcupiſcentias ſuas et ſi corpore videant̃ inhabitare ſuperficiem terre: viui tamen abſorpti ſunt z descendūt in infernū viuentes. Sanctus Paulus lumen om̃iū eccleſiarū deteſtando hoc vitium ſuam periculoſam infectionē dicit

Capitulum II

1. Corinth. v. Si is qui frater nominatur inter vos et est fornicator: aut auarus: aut immundus: cuius huiusmodi non cibum sumere, Et. vi. Neque adulteri regnum dei possidebunt: quare exhortanter ponit cautelam dicens, Fugite fornicationem: quasi quia certam habet maledictionem. In criminibus enim ante finem vite non conuersi vel emendati praesertim adulteri: raro bene decedunt de hac vita, aut non: aut male testati: aut mali heredes succedunt: aut precipitantur: aut sine sacramentis aut sine ratione et contritione: aut subito: aut locis non optatis moriuntur. Sic enim experientia in plurimorum probat: quia qui sine lege dei viuunt: hos lex sancta raro bene conducit. Quare sanctus Thobias prudens pater et fidelissimus educator dixit filio suo, Attende tibi fili mi ab omni fornicatione: et propter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire Thobie, iiii. Et merito vitandum est hoc crimen: cum Apostolus dicat ad Eph. v. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis fornicator aut immundus aut auarus, quod est idolorum seruitus: non habet hereditatem christi et dei. Nemo vos seducat inanis verbis: propter hec enim venit ira dei in filios diffidentie. Quod et Hieronymus confirmat et approbat dicens, Fugite fornicationem. Nam sicut virginitas hominem equat angelis: immo plus eius angelum facit: ira luxuria plus hominem bestificat. Et ut ita dicam multo peius bestie efficitur. et de nullo alio legitur peccato deum dixisse, Penitet me fecisse hominem. Huiusmodi facit opera, corpus debilitat: et quasi semper eum morte destruit: famam denigrat: marsupia euacuat: furtim instruit: memoriam hebetat: homicidia causat: cor aufert: oculos vtriusque hominis excecatur. Et pre ceteris peccatis iram dei prouocat. Pro nullo alio reatu tam manifestam iusticiam exercuit deus sine misericordia: quantam pro isto. Propter hoc namque peccatum legitur deum mundo diluuium induxisse, sodomam et gomorram combussisse: et multos alios homines interemisisse. Hec rete diaboli est, si quis hoc capit non cito soluit. Quis itaque gra-

2. b. iij.

2. y. y.

3. r. r. r. r.

4. i. i. i. i.

5. p. p. p. p.

uis preliū nunq̃ fiet victor nisi fugiens: ex radice gule oritur. Nemo potest firmiter perdurare nisi carnem suā do-
met, vinū nocet: centuplo plus vultus. Hec Hiero. His
attentis: quia omnino vera sunt: spiritus sanctus mandat
Eccl̃i. ix. dicens. Ne des fornicarijs animā tuam in vllō:
ne perdas te et hereditatē tuam. Ecce prouilissima et spur-
cissima re se vendit fornicator et hereditatē suam destruit:
et infelicem facit. Quare sanctus Paulus dicit. Qui for-
nicatur in corpus suū peccat: id est contra honorē corporis
et omnium que sunt corporis. j. Cor. vj. Oportet q̃ ac-
tor et reus criminis et vitij corrigat et expellat crimen con-
uenienti et rationabili modo et medio: aut crimen senes-
si me flagellabit eum absq̃ dubio. Et hec conditio medium
non habet. Eniū qd̃ homo negligit crimsina extirpan-
do: hoc illa in eo copiose perficiunt: seuerē persequendo:
scandalose terminando: et ad infernales flammās traben-
do. Sicut in pueris euenit qui dum non eruditur in bo-
no: illa negligentia superabundabit in malo. Nonne me-
lius est q̃ serpens occidatur: q̃ q̃ hominem veneno suo
interficiat.

Posset laicus dicere aut cogitare. Vos litteris imbuti
nobis publice dicitis magna et horrenda de vitijs et cri-
minibus: et vos ipsi estis supbi: elati: auari: scandalosi: incau-
ti: gulosi: in misericordes: fornicatores: adulteri. et meretrices
intrans et exeunt a vobis: nec verecundamini. Super
quo respondet Chrys. in opere imperfecto exhortatione
lxxij. dicens. Cur non probe viuentes: cur nō laudabiles
viros: cur eos q̃ exq̃sitiissime p̃cepta seruauerūt nō vides:
sed inglorios et offendētes deū admiraris: a quibus mul-
ta exempla nequicie colliges. vnde in negligentia et super-
bia incidēs ac ad iudiciū alios perteris. Si p̃o virtutis
cultores sepi⁹ tecū recēdes in hūilitatē et cōpunctionē
i studia p̃tutū q̃ facile teipm pducēs. Recordare pharisei:
cū ad p̃bos n̄ respererit: s̃ peccat̃ obprobria viderit: labo-
res suos amisit. illō igit recordat⁹ et pauescas. De illis at

Capitulū II

criminosis: in quibus scandalū notatur: est sicut de taras-
tantara. que cū fustibus tundit: emittit nobilissimas faris
nam: et ipsa in se cibum porcorū retinebit. Sic et vitia vio-
lentiam exercent in eos factores qui eis adherent: et expel-
lunt ex eis optima bona salutis et honoris: et in infelici mi-
seria scandalī et malevire eos dimittunt. Sicut filius pro-
digus paternis bonis consumptis cū meretricibus in in-
felici inedia cum porcis vivit. Vita em̄ iocunda et tranq̄l-
la frui non potest: cui ceperit libido dominari.

Crimen em̄ nulli parci: cuiuscūq; dignitatis: sanctita-
tis: excellentie: aut potentie: aut scientie fuerit. Facit em̄ si-
cut putridus canis pestifere fetens: quocunq; loco poni-
tur: siue in ecclesiam siue super altare: vbiq; emittit fetores:
suū: nec reueretur aliquid. sic et similiter venenū facit. Pec-
catū em̄ maculat et destituit omnē dignitatē: sanctitatem:
excellentiā: potentiam: scientiā et tollit om̄e meritum. Nō
spiritus sancti organū testat̄ dicens. Longe a peccatorib;
salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Nulla
est exceptio: quia qui peccat peccator est: et peccati sentiet
malū. Seneca dicit. Nihil tam mortiferū ingenijs q̄ lu-
xuria. laus et luxuria nunq; habent concordiam. amplissi-
ma regna ruinā passa sunt luxuria. Om̄es virtutes iuue-
nū trucidant luxuria. ergo tanq; dominatio furiosa sem-
per fugienda est. Glosa super illud Luce. xv. vivendo lu-
xuriose. Luxuria consumit om̄ia bona gratie et nature.

Adulteriū et fornicatio oritur

b Ex mala educatione et negligentia iuuenū: et nimia li-
centia seniorum.

Ex ocio et mala libertate iuuenū.

Ex lascivis verbis et nimia garrulatione.

Ex carentia deuotionis in orationibus.

Ex nimia crapula et voracitate.

Ex nimia et peruersa superbia q̄ nō patit̄ continentia.

Item ex corrupta virginitate ante matrimoniū.
 Ex desponsatione psonarū ipīs omīno displicentium.
 Ex ira et litigijs et discordia.
 Ex nimio furore indiscreto.
 Ex infidelitate corporaliū necessariorum vnius perso
 ne ad aliam.

Ex bestiali vsu et indiscreto actu matrimoniali.

Sed ordinata dilectio durabilis ⁊ sancta est: inordina
 ta autē nunq̃s, sed in amaritudinē et pessimā auersionē pro
 culdubio cōuertit. Unde Grego, Sicut bonus odor ex
 virtute est: sic fetor ex vitio.

Secundus stipes cum ramis pestiferis ⁊ diabolicis
 fructibus est auaricia.

auaricia est insatiabilis et inhonesta rerū cupi
 tudo. imoderatius acquirit: dispensanda inique
 retinet. Impossibile siquidē est quenq̃s iusticias
 ⁊ pecuniam sequi: aut em̃ vni istorū quilibet adhibebit/et
 alterū contēnet: aut torquebit. Auaro nāq̃ (teste sapientia)
 nihil scelestius: ⁊ nihil iniquius q̃ amare pecuniam. Hic
 em̃ ⁊ animā suā venalē habet: quoniā in vita sua proie
 cit intima sua. Legunt plurimi philosophorū diuitias nō
 solum contempsisse sed abiectisse quasi impedimentū sapi
 entie et virtutis. Sententia vel opinio philosophorū eua
 nuit omīno: dum sic post diuitias currunt. ac si alibi labo
 rum requies: dolorū solaciū inueniri non posset. ac si nau
 fragi de profundo queant enatare facilius: si p̃ graui sar
 cina fuerint preonerati. Sed quis vnq̃ vlcerosius spinas
 cōgessit vt volutatus in eis quiescat mollius. Profecto si
 ei crederetur: qui ait. Diuine spine sunt minime tanto stu
 dio a sapientibus nostri temporis quererentur. Appeto
 tus enim diuitiarum proculdubio sapientie exclusio est: ⁊
 fuga virtutum. Philosophia non diuitiarum indicat fu
 gam: sed inhibet appetitum. Res itaq̃ non sunt in vitio

auaricia

ex p̃hi. Facit.

simili. hilde. p̃p.

Capitulū II

sed vsus. Et est philosophantis animi fructus nobilis: generosa equanimitas mentis. Nam in his duobus articulis furor totius auaricie constat: q̄ immoderatus appetit aliena: aut sua tenacius seruat. Et quidem immoderatus appetit quisq̄ quod deest: legem necessitatis excedens: et que vsus exposcit. Tenentur quoq̄ auidius: que vsui subtrahuntur. j. Corinth. vj. An nescitis quia iniqui regnū dei non possidebunt. Letis enim stare negatur est: nisi quis letetur in illis que beatum faciunt: aut ad perpetuam proficiant salutem. Sunt tamen quorum oculos ita perstrinxit malicia: vt que per se lucent nequeant intueri. Sic capte oculis talpe: lucis beneficium non cognoscunt: et innatis gaudentes tenebris: oderunt aerem puriorem: nec viuere queunt si diutius arceantur ab humo et latebris suis. Hi tamē suo: sed talpe quodam vitio nature deprimuntur. Profecto durior est quem culpa maculat: eo q̄ nature laborat imperio: nec credas altum sapere eum qui nature consortes non tam virtute q̄ vitio vult preire. Hieronym⁹ ad Pāmachiū. Auarus eodem actu acquirit solidum quo perdit animā: lucratur imaginem impatoris: et perdit imaginē regis celestis. Chrys⁹. Nihil ira turbat mentem vt liquefieri presentibus: hoc auari et ebrii criminibus non sentiunt nec sentire possunt: nisi ab his absoluti fuerint. Nullo modo sinit vere amare deum amor pecuniarum. Anima enim capta ab amore pecuniarum: non facile nec leuiter renuet: cuius enim famuli sumus: illius regnum diligimus: regnum mundi spernunt famuli dei. Et famuli mundi nec vere curant de regno dei. Etenim iudas erat cum alijs qui missi fuerant mortuos erigere: et leprosos mundare, quia male captus erat egritudine versuta scilicet auaricia et domino natorem suum prodidit. Nihil enim profuerunt: neq̄ beneficia neq̄ dona: neq̄ cum ipso conuersatio: non cura

auaricia in
duobus

Greg. p. 10

Greg. p. 10

tio : non pedes lauare : non mensa participare : non locu-
 los detinere : sed et viaticula ei hec supplicij facta sunt .
 Timeamus et nos nequando iudam imitemur per aua-
 riciam . Non tradis christum : sed despicias inopem : fas-
 me aut frigore corruptum : habentem in se aut diligentes
 christum : eandem attrahis cruciationem . quia quod vni
 de minimis christi fit : christo exhibetur . Qui enim pecu-
 niam amat : decem milibus proximum disponit malum ⁊
 seipsum cum illo . Etenim irascitur facile et conuitiabi-
 tur : et stultum vocabit et iurabit et periurabit : neq; in ce-
 teris mensuras seruabit legis . Non enim amabit proxi-
 mum qui aurum amat . Et nimirum nos et inimicos in-
 bebimur amare : qualiter poterimus regno potiri . quia tot
 operatur in homine mala q; neq; pertransire verbo possi-
 bile est . Hec ille . Vitia et pericula auarorum persepe su-
 perbi et luxuriosi credunt et intelligunt et derelantur . Et
 econuerso : auarus superborum et luxuriosorum : sed vter-
 q; in proprijs reatibus insensibiles et ceci sunt : quia vnu
 quodq; vitium inuvalidat et excecatur ad minus in aliqua
 parte mentem ⁊ sensum sue clientele . Nomen enim vsu-
 re per plurimum mutatum est : et tamen effectus et reatus
 vsure immutabilis persistit . Et tamen multi consentiunt
 et credunt falso nomini et actui ac si esset effectus sicut no-
 men . quod vtiq; venit ex perversa cecitate . Vera autem
 cognitio peccati per legem dei est : que diuidit ⁊ distinguit
 falsum a vero : et vitium a virtute . Et hanc cognitionem
 nemo habet nisi ille qui viuunt fm legem : et qui vere agno-
 scit et diligit sanctam dei legem : abhorret falsam imposi-
 tionem nominis vsure . Et sicut Eva decepta fuit per men-
 daciū diaboli : sic et modernis temporibus per falsū no-
 men quod vsurpant vsurarii cōtractus et reemptionses :
 quo multi decipiuntur . et ex consequenti seducunt pluri-
 mos . O felices quos non sedauerunt : nec sedant iniqui cō-

Capitulū II

tractus a seculari confecti sapientia, quęritq; inimica dei est, aut a falsis prophetis: verborū fūco et colore depicti, Periculosius enim habent qui his medijs decepti aut capti sunt, cuiuscunq; etiā status aut religionis sunt, Ne ergo cecis qui ceco ducatu periclitātur: quod attente/nō in superficie cauendū ē, Quia sanctus Aug⁹ dicit: q; multorum corpora venerantur in terris vt sancti: quorūq; animę sepulte sunt in inferno, Ille suo tempore intellexit obliquū: et tamen notabilem titulū seductorū et diuersa pericula: que nunc supra modū videntur vi aut auctoritate: aut fallaci persuasionē palliata: et duriori auaricia, Qui enim plus affectat et maiore discussionem: et exquisitas vias: et media querit pro commodo aut lucro: aut fastu seculari a proximo extorquendo q̄s pro salute et profectu aīe eius: falsus christianus est: q̄uis resplendeat altitudine status: aut notabili apparentia religionis aut subtiliū verborū eloquentia: Pro salute enim proximorū animas tenemur exponere: non eorū bona indirecte extorquere, Et hec est vera et sanctissima christiane religionis lex, sed peruersa lex antichristi et suorum sequaciū contrarium suadet et practicat, De qua apostolorū princeps, ij. Petri, ij. terribiliter intonat dicens, Derelinquentes viam rectam: cor exercitatum auaricia habentes: maledictionis filij: derelinquentes viam rectam errauerunt, secuti viam balaam ex bosorū: qui mercedē iniquitatis amant.

obscuro
Sed proles (inquiūt aliqui) habeo: aut habiturus sū quibus habeo prouidere, bene: sed nequa q̄s contra legem sanctam dei: et contra salutem tuam et puerorū, Vultū quidem versantur in laboribus et erumnis: vt pueros possint non tam honoris q̄ rapine iniquitatis habere heredes, Quis est enim qui legem dei et iusticiā eius (que in sola charitate cōsistit) filijs anteponat, Qui amat (inquiūt dñs) patrē aut matrē: aut filios plus q̄ me: nō ē me dign⁹ Et pfecto q̄ transitoria christo pponūt: ipsis transitorijs

citius transeunt: nec eorū perpetuat gloria: apud quos p̄
 positis alijs christus manet inglorius. Celebre est illud
 sapientie: quia regnū a gente in gentem transfertur. ppter
 iniusticias et iniurias: et contumelias et diuersos dolos.
 Nō est potentia: nō prudentia: nō est consiliū contra do-
 minū. Certe nec fortitudo: nec prudentia: nec astutia: nec
 temporales diuitie. Quis est qui de manu eius possit eua-
 dere? Quis Alexandro maior in grecia: ei tamen non su-
 us legitur successisse: sed filius saltatrix. Quis cesaree do-
 mus sersem nescit. Rarus eorū aut nullus filiū reliquit he-
 redem: et omnes in breui post varia pericula et cedes sui et
 suorum plurimas: diuersis mortibus et fere ignominiosis
 quasi in momento deleti sunt: et descendentes ad inferos
 successores habuerūt: aut hostes aut ignotos? Quid ob-
 secro tam potentia regna tam cito subuertit et transtulit.
 Certe indignatio dei quā in se multiplex iniusticia prouo-
 cabat. Certū hoc inuenit in omni gradu minorū et maiorū.
 et tamen infiniti seducunt et errant in acquirendo res tem-
 porales. ppter pueros per fas nefasq; vt possint eos p-
 mouere ad seculi honores aut dignitates etc. Arbitrātes
 se habituros falcones: vbi certissime habebūt noctuas.
 Hoc est: nec conuenientia refrigeria corporalia: nec verū
 honorē fm fidei: et christianam religionem: nec meritū sa-
 lutis: nec effectiuā charitatē habebūt. Ratio est et efficax.
 quia inficiunt verum bonū nature et gratie in prolibus
 per auariciā que est idolorū seruitus et diabolica radix. Et
 quia rami radicū natura fouent. Qualis em̄ fructus eue-
 niri potest de tam infelici seruitute. Ubi em̄ deus non est
 verus pater qui et legaliter colit ibi proles infeliciter mē-
 dicabūt. Nō tamen ex hoc arguit qd filij portent iniqui-
 tatē parentū: quod esset contrariū legi et scripture. Non
 em̄ necesse est lauare vestes filiorū: quia parentum vestis
 intincta et immersa est in sentinā pessimarū immundicia-
 rum: sed si vestis filiorū in eandē aut consimilem sentinā
 proiecta fuerit indiget et lotionē si debet mundari. Sic et

aliquid.

Capitulū II

filij inquantū fouent aut consentiūt in p eccata parentū
aut similia committunt: compeccatores fiunt parentum:
z rei vindicte. Non em̄ suspendit filius: quia pater fura
tus est. nec pater quia filius furatus ē: sed ynusquisq; fm
uū propriū reatū iudicat: aut fm suā innocētiā absoluit.

Diabolus
Sed q; homines ad tā variā z magna pericula veniūt
ppter temporales res spirituales z seculares docti z indo
cti. violentiā z causam ostendit Apostolus dicens. Vos
lentes diuites fieri: incidunt in laqueū z in tentationē dia
boli. Super quo Simon de Cassia. Que maior iniqui
tas q̄s auferre se deo z diaboli se mācipiū facere. Que ma
ior iniquitas q̄s se auferre qui condidit: z se tradere qui pe
mit. De iure creatoris est om̄is creatura. Eten̄ q; bonus
bōa cūcta creauit: ei⁹ aduersariū: hoīm iniquitas dñm fecit.
Proinde diuites fieri cupientes sūt intra septa diaboli: q̄a
in laqueū eius volūtariē inijciētes pedē: ei⁹ facti sūt serui.
Nā a quo q̄s denici⁹ est: eius quoq; seruus addici⁹ est.

Et consequenter ad tantā malivolentiā z p̄uersam cec
ratē multi per diabolicā auariciā veniūt: q; dolo z frau
de aut minime: mercedes reddunt familijs z mercenarijs.
Non attendentes precepta legis: nec cōminationibus sa
cre scripture credunt: nec disfortunā z maledictiōes que
proculdubio ex hoc eueniūt/timent. quod vtiq; a malo z
maligno spiritu suggerit: cui per auariciā seruitur. Scri
bitur em̄ Deut. xxiij. Non denegabis mercedem indigē
tis z pauperis fratris tui: sed etiā die reddes ei precium
laboris sui ante solis occasum. Causa autē quare sic opor
teat fieri scribit Eccl. xxiiij. vbi dicitur Qui effundit san
guinē: qui facit fraudē mercenario/fratres sunt. Quare
Thobias prudens z fidelis pater sciens per spiritum san
ctum in hoc esse magnū periculum dixit z mandauit dile
ctissimo z vnico filio suo Thobie. Thob. iij. Quicumq;
tibi aliquid operatus fuerit: statim ei mercedem resti
tue. z merces mercenarij tui apud te omnino non rema
neat. Et Eccl. viij. Non ledas seruū in veritate operantē:

neq; mercenarium dantem animā suā. Quare et Apl's
Paulus stricte mandat. Ad Coll. iij. Dñi qđ iustū est et
equū seruīs p̄stare: sciētes qđ et vos dñm habetis in celo: qđ
tali potiet qđq; dño qualē exhibet se inferiorib; suis. Qua
re spiritus sanctus precipit Eccl. xxxij. Si est tibi seruus bo
nus: sit tibi quasi anima tua: qđ fratrem sic eum tracta.

Per plurimū etiā familia falsa et dolosa inique seruientis
que etiā mercedem quasi rapino more sibi vsurpans: et in
hoc etiā mercedem iniquitatis ac infelicitatis acquirit.
Quare apostolus Paulus ad Eph. vi. statuit sanctam et
certam legem quā et imperat seruare dicens. Obedire do
minis carnalibus cū timore et tremore in simplicitate cor
dis vestri sicut christo: nō ad oculū seruientes qđ hoibus
placeat: sed vt serui xp̄i facientes voluntatē de et aīo cui
bona voluntate seruientes sicut dño: nō hoibus: id ē ita vt in
eo putetis vos seruire deo et nō hoib;. Nō em̄ minus imo
multo plus recipiet seru⁹ a deo largissimo dño ppter fide
litatē seruūtis: quā liber habet de corpali labore serui icō
parabiliter. Periculose em̄ p̄sone sūt ad matrimonia aut
ad reformatā religionē et ad occulta magna p̄silia qđ se ir
reuerēter et inobedienter habuerūt ad parētes: et dolose et
infideliter in seruitijs: qđ frequēter graues et piculosos suc
cessus sortiētes: qđ venenū criminis sequit̄ actorē: nō extin
ctū et suo mō emēdatū. Sua em̄ retinere vt sua vel aliena
acq̄ri neq; qđ possunt nisi p virtutē. Enūtero que nō p vir
tutē acq̄runt et tamē vsurpant: iniquū et neq; faciūt. Aua
ricia em̄ tam fugienda est qđ idolatria: cui simile peccat⁹ ē
est: qđ rebus creatis qđ deo creatori seruit cui fideliter pōt
seruire quē diabol⁹ sibi in mancipiū adaptauit et.

Quis vnq; vidit seruos fidelit̄ fūientes fm fidē et eq̄tatē
ifelices q̄uis tribulatos: fidelitas et eq̄tas fūit⁹ felicitā
tē et p̄spiratē sp̄ obtinebūt. Seru⁹ abraē fidelissime se ha
buit i cōmissis dñi sui: desiderio: oīoe et executōe: q̄re p̄spe
rū et felice successū habuit et magnū honorē et verā dilectō
nē dñi sui obtinuit Gen. xxij. fec̄ ei ei sic scribit Eccl. vii.

Capitulū II

Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua: nō de fraudes illum libertate neq; inopem derelinquas illum. Prosperitas bone fortune dñi consistit in vera dilectiōe serui. et bone fortune p̄speritas serui seu familie cōsistit in fidelitate seruitutis. Absq; his disfortunia crescūt vtriscq; Gen. xxxj. Jacob seruiendo laban fidelis et sollicitus fuit cuius fidelitate ambo ditati sunt. Gen. xxxix. Joseph castus et pudicus in carcere fideliter seruauit concaptiuus: et magnā gratiam obtinuit a principe carceris: fidelissim⁹ in seruitio purifaris et pharaonis: quare dñs cum eo fuit nec vnq̄ eū dereliquit: et ex eo totā terram egypti a periculo fame liberauit: et patrē et fratres eius mirabili modo recreauit: et hec non conflictu corporali fecit: sed fidelitate et sapientia et virtute. His medijs om̄is p̄speritas optime fortune accrescit serui et liberi. Proverb. xiiij. seruo sapienti p̄spererunt actus: et diriget via eius. David fidelis saul semper fuit quous immerito seuerissime ab eo p̄secutus fuit: nec hoc vnq̄ vindicare voluit quous oportune potuisset. Immo p̄secutores saulis atrociter pcussit: ergo i regnū eius successit. Nemo vindicet in aliū nisi velit per se ipsum periclitari. Non est v̄sus iustus derelictus nec v̄s debetur: sed iustus quis sit habet obseruatiā legis: nō humana opinio: legitime nō illuminata.

Tertius stipes cum pestiferis ramis: et diabolicis fructibus: est superbia.

superbia

a f Uperbia est mentis elatio de eo qđ est. Arrogantia autē est mentis elatio de eo qđ non est. viraq; diabolica. Supbia est inimica deo. et ei nunq̄ reconciliabilis et apostasia christiane vite. Eccl̄i. x. Initiū supbie hominis apostatare a deo: quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius: quoniā initiū peccati est om̄is superbia. Qui tenuerit illam implebit maledictis: et subuertet eū in fine. Stipendiū enī infelicitatis et male

dictionis habebit. Superbis vtiq; deus resistit: et humi-
 libus dat gratiā. Quisq; ergo gradū proprie celsitudinis
 amat: humilitatis cultū in moribus diligentissime teneat.
 Nā qui ab humilitatis operibus recedit: a dignitatis sue
 fastigio tumoris pondere cadit. Obtinet em̄ perpetuo il-
 lud, qui se hūiliat/exaltabit, et viceversa: qui se exaltat/de-
 primetur. Deniq; quē superborū legisti regnare diutius.
 Eorū nāq; qui in superbiā ceciderunt: historia copiosa ē.
 Hiero, doctor sanctus dicit, Signū manifeste damnati-
 onis in hoc mundo est: sua beneplacita sequi: et a mūdo di-
 ligi. Qui hominibus placeret confusi sunt: quoniā deus
 spreuit eos. Et exinde plane sequit̄. Sicut deprecantis hu-
 militas meretur premia: ita superbia confidentis: dei au-
 xilio deserit. Dicit em̄ Iudith, ix. Nec superbi ab initio ti-
 bi placuerūt: sed humiliū et mansuetoꝝ semper tibi placu-
 it deprecatio. Per spiritū sanctū qui eterna et inflexibilis ve-
 ritas est dicit Eccl̄, i. Odibilis corā deo et hominibus est
 superbia. Thobias prudens et sanctus pater non fictē di-
 ligens filiū suū: sicut mundi homines sed religiose edu-
 cans dixit: attenda mente et paterna auctoritate. Thob̄,
 iij. Superbiā nunq; in tuo sensu: aut in tuo verbo domi-
 nari permittas. Et annectit maximā et terribilē causam:
 dicens. In ip̄a em̄ initū sumpsit omnis perditio. Nulla
 educatio proficit sine declinatione superbie. Beda super
 Lucā ponit triangulū superbie: quo supplantat̄ salus ho-
 minis et edificatio fit ad gehennā dicens. Superbi sunt
 qui supra mensurā sue conditionis se extollunt: homines
 contemnūt: deū nō verent. Qua de re Basilius dicit, Re-
 quirere autem honorē ab hominibus prohibiti sumus a
 dño dicente. Quō potestis credere: gloriā querentes ab
 inuicē: et gloriā que est ab vno deo non querit̄. Itaq; que-
 rere ab hominibus gloriā aut honorē: indicū est infideli-
 tatis: et alienos nos esse a pietate dei. Maxime cū Apo-
 stolus dicat. Si adhuc hominibus placere: christi seru-
 nō essem. Hec Basilius. De quanto em̄ homo humilior

Capitulum II

bz simplicior: de tanto vicinius habet gratiā z spiritūs san-
 ctum dei: z remotior z inualidior diabolus est contra eū:
 quia fm Chrysostomum, humilitas animi z māsuetudo arma sūt
 quibus vincit diabolus. Et e contra. De quanto homo
 superbior: z plus de se psumens: z subtilior in vanis mun-
 di stultitijs: de tanto viciniore habet diabolum quo cecat z
 seducitur: z alienus reddit a gratia dei z spiritus sancto: q̄
 lumen verum est in huius mundi tenebris: ita q̄ homo de-
 lectatur in his que nec sunt rationis: nec religionis: nec ho-
 noris: nec utilitatis: nec pulchritudinis: sed vere turpitu-
 dinis. Mobilis leo in nulla alia forma forinseca letat: nec
 quāmino alia patit: p̄ter q̄ suam naturalē. Bestialior est au-
 tem superbus: qui contra formā sui honoris et utilitatis
 magnis expensis apostasiam querit a sua p̄fessione reli-
 gionis: quā inuitatus est ad regem glorie z ad vnitatē su-
 pernorum ciuium. Superbia vero radix omnium malorum
 est: mortisq̄ fomentū. Crescunt riuuli si fontis vena pres-
 cidit: nec rami pualescunt radice succisa: deficiunt vitia si ela-
 tio iugulat. quā iugulare tenemur. Cū Chrysostomus dicat. Nil
 hil ita a dei clemētia alienos facit z gehēne tradit igni: vt
 superbie tyrannus. hac in nobis existente omnis nostra vi-
 ta immūda fit. z si sobrietatē. z si virginitatē. z si ieiuniū. et
 si oratiōes. z si elemosynas. z si quodcūq̄ p̄ficiamus. Im-
 mūdus em̄ (scriptura ait) apud deū omnis ali⁹ corde. Se-
 ductio z magna superbia est nō p̄sentire veritati quod est
 propriū vitii diaboli: supbi ergo certi sūt cū diabolo de sup-
 plicio. Job. xli. Ipse ē rex sup omēs filios supbie. qualis
 rex: tales z ei⁹ militātes. Infelix rex: similis z oēs ei p̄ sup-
 biā militātes. Superbia nihil aliud ē q̄ p̄uersio aīe: z egri-
 tudo difficillima. Plurē aliūde orta q̄ ex demētia. Nihil
 stultius arrogante hoīe: z si diuitijs fuerit circūdatus: z si
 multa exteriori sapiētia z si in potentatu p̄stitutus: z si oīa
 que in omnibus videntur concupiscibilia esse sit circūferens.
 nullo mō nec aliqua viā causā habet honoris aut utilita-
 tis. ergo insipientia magna est tā pro vili re infelicē se red-

Jb

dere. Non enim ad maliciā solam impellit captos: sed et vir-
tutibus obstat. Labores quidē sustinere cogens: fructib⁹
vero p̄uans. Om̄i igit̄ studio fugiamus hanc egritudinē
quā si infinitas directiōes habuerimus: sufficiens est om̄-
nes dissoluere. Si laudes amam⁹: eas que a deo sunt lau-
des queramus que p̄manent: que ab hominibus est/ cor-
rupto iudicio sit. et nec lucrū nec stabilitatē habere: sed laus
que fm̄ deū est/ cū angelis facit conuersari. quoniam nihil
ita facit animā deformari: vt vanam gloriā querere. Qui
hanc superauit et inuidiā et auariciā et om̄es vincit diffici-
les egritudines. Difficilior et mag⁹ periculosior superbia
est p̄sūptio: et supbia spūs q̄ min⁹ cedit veritati. g̃ grauius
peccatū. et minus pueribilis et difficilior emēdabilis est
hō credēs se bñ esse: vbi oīno piculū est. q̄ verior radix dia-
bolica ē et piculiosior credere se esse santū cū san⁹ nō sit. Fu-
giam⁹ igit̄ ait Chrys. hāc ferax. varia enim est et odiosa. Et
vbiq; disseminat suū venenū. et in pecunijs et voluptatib⁹
et in pulchritudine corporū. Propterea vbiq; necessitates
trāsgredimur in vestimētis: imēsa et mltitudine famulorū.

His g̃ glia potiri: opare elemosynā: tūc te laudabūt an-
geli: et te de⁹ acceptabit. Nā nūc q̄dē amiratio de tua sup-
bia vsq; ad aurifices stetit et textores. tu aut̄ sine corda cur
ris: maledictiōes: vidēs teipm̄ suscipientē multoties. Si
p̄o h̄ nō corpi circū apposueris: s; in v̄tres pauperū euacu-
aueris: mult⁹ plausus v̄ndiq; erit multa laus. Tūc ea has
bebis cū alijs dederis: donec sola detines nō habes. The-
saur⁹ enim ifidelis ē dom⁹: et thesaur⁹ firm⁹ ē man⁹ iopū. Et
insup̄ ait. Quid corp⁹ ornas aīa neglecta et imūda detēta.
q̄re nō tribuis aīe tantā puidētiā quātā corpi. Et nimirū
ampliorē oporteret tribuere. Dic enim mihi. si q̄s te interro-
gauerit. Quid vis. Corp⁹ tuū ē clax et vegetabile et vesti-
mēta induere vilia. aut h̄ q̄dē imbecille habere et egritudi-
nib⁹ plenū: et aurū induere et ornari. Nā multo magis eli-
geres i natura corporis h̄e pulchritudinē q̄ i indumēto ve-
stimētōz. Deinde q̄s i corpe h̄ optabit: i aīa p̄o p̄riū eligat

Capitulū II

et turpem eam habeat deformē et nigram. Estimās quid
 fructificare ab auro: et quante insipientie est vertere orna-
 tus. ergo ornatū hunc intus et monilia hec anime circum-
 pone. Nam que corpori quidē circū apponūtur neq; ad
 sanitates neq; ad pulchritudinē huic prosunt: neq; em̄ qd
 nigrū est albū faciunt: neq; quod turpe bonū vel specios-
 sum. Anime vero si circūposueris: cito eam pro nigra al-
 bam operaberis: pro turpi et deformi bonā et speciosam.
 Et meus nō ē hic sermo: sed ipsius dñi ita dicētis. Si fu-
 erint peccata vestra vt coccinū: vt niuem dealbabo: et da-
 i te elemosynā: et om̄ia vobis munda erunt etc. Virtute ni-
 hī pulchrius in om̄i humana specie: excedit em̄ omnem
 fucū colorū etiā qualiūcūq;: et cū hoc vtiliter. quia sumū
 bonū hominis ornat et nobilitat: scz famā bonoris: quid
 preciosius: et animū illuciat et mores decorat: quo nihil
 pulchrius. Virtus siquidē solaris quidā radius est: a fō-
 te claritatis om̄ibus datus in vsum: et qui om̄ia que at-
 tingit claritate sui facit eximia. Vestes et mala tēporalia
 cōmoda: tēporales diuitie: nec iuuant: nec lenificant in ex-
 tremis: nec aliqd refrigeriū menti vel corpori important:
 sed plus cruciatū et horrore: et fur aut malefactor sentētia
 iam condēnandus: causa et re sui reatus ei obiectis: vehe-
 menter expauescit et cū horrore detestat illa. Euanuit gau-
 diū criminosi actus: dimittit̄ diris penis absq; suffragio
 k cū magnis et inenarrabilib; tristitijs. Virtutes aut opti-
 ma pferūt bona: supbia om̄e genus horrois: et mal⁹ ani-
 me damnū: ergo superbie malū per om̄ia est cauendum.
 Nec angelū pulcherrimū et deo om̄ino dilectū in bara-
 tra deiecit: quid vnq; horribilius. Et p̄mos parentes no-
 bilissimos. quia innocentes et dei conformes: et sup oēm
 modū ditissimos. locū em̄ om̄iū delinartū cū posteritate
 possidere potuissent. eiecit in miserā lamentabilē et in odiū
 dei: quid miserabilius: quid tam flebile. Et superbiā noui-
 mus originale esse peccatū. ad quā excludendā de cogita-
 tionib; nostris: deū semp depcemur vt det nobis formas

ex 8° plm
 h d n
 7 m

humilitatis. Si vxor alicuius viri honoris et honestatis intelligentie et scientie viro se ornaret ad alterius fornicatoris coplacentiam: quantam putas displicentiam et indignationem faceret hoc in corde tam honesti viri: cum sentiret illam se alienare a vera thoralis charitate: et se sponte disponere ad omnimodam falsitatem, et de vero honore ad fedam turpitudinem. Insuper signum magne insipientie et destitute mentis est, ubi vir ancillam meretricem decorat: et reuerentia et cura notabili habet, despecta honesta et laudabili vxore viliter indurata et tenta. Sic superbi facit pueriendo ordinem proponendo corporis depictam falsitatem, indecentem decori et saluti anime semper viuenti. Et sic alienat se a deo et a suo vero honore, offerendo se vitijs superbie que super omnem modum detestanda et fugienda sunt. Nulla res alia Simon pncipes regis milicie assueri in tam magnam et seueram indignationem regis pduxit: et summius turpissimam mortem et gentis sue in tam crudelem deletionem: sicut in libro Itester legitur superbia sua. Laueant autem omnes superbi, quia superbia nunquam sortita est laudabiles fines sicut omnes historie veteris et noui testamenti declamatorie probant, humilitas autem nunquam malos. Sicut enim peccatum fecit ex angelo demonem: sic etiam ex religioso apostatam facit et profugum/ aut latronem/ aut homicidam/ aut raptorem/ aut furem/ aut luxuriosum: et multorum malorum participem et sodalem etc. Manifeste expertum est in magnis guerris et litigijs: dummodo tamen cum fuerint telis aut gladijs/ aut ictibus et ad extrema venerunt, quidam dixerunt, Veni prohdolor de ordine sum Carthusiensium: alij de ordine Benedicti: alij de ordine minorum: et sic de alijs ordinibus. Tanta horribile persionem: et tam lamentabiles terminos vite importat peccatum: illis qui secundum baptismum susceperunt sponsionem obligatoria etiam deliberate: dum post hoc non vitauerunt venenum peccati/ aut ire/ aut vindicte/ aut accidie/ aut gule/ aut auaricie/ aut indiscretas displicentias contra fratres aut superiores, et superiores contra subditos. Hec vitia sunt ianue omnis apostasie in rebus

Capitulum III

gione et inducētia omnē sterilitatē et decreſcentiā virtutū
et extirpatiuā omnis meriti. Hec autē frequēter eueniūt ex
hoc. Primo dū pſidētes pl^o rigore indiſcreto nitunt inua
dere defect^o ſubditoꝝ q̄ paterno nō ſimulato āplexu era
dicare: et māſuetudine et hūilitate emēdare pl^o officiūt q̄ p
ficiūt. Qua de re optim^o et oīno cert^o iſtitutor et magiſter
o illuminatiſſim^o regiminū docuit p̄bo dicēs. Reges gētiū
dominant eoz. vos autē nō ſic: nullo mō: ſed q̄ maior ē ſe
de et auctē: ſanctior ſit p̄utū peminētia et vera nō ficta mā
ſuetudine et hūilitate. Sine his regimē ſeculare ē/ nō diuī
nū nec vere religiōis. Idez docuit et facto dicēs. Diſcite a
mō qz mitis ſū et hūilis corde. In B minime exceptat imo
pl^o obligat pſidētes. Scōo dū nimis iplicati ſūt inepti et
ſupfluis curi edificioꝝ aut puētib: auaricie veneno infecti
et ipſi et imiſericordes ad paupes: et hilares et nimis famili
ares ad ſeculi diuites. hec invalidāt ſcūtātē rectori et p̄ſūdūt
verā et hilare obediētiā ſubditoꝝ. et q̄ volūt haberi/ qua
les nō volunt eſſe.

Chryſoſtomus.

Chriſtiani baptiſati ſunt ciues eccleſie: liberi et ſancti:
iuſti et filij: heredes et fratres chriſti: coheredes et membra:
rēplū et organa ſancti ſpūs. Hac de cauſa et iā infantulos
baptiſam^o vt nō ſint coinquinati pctō: vt addant eis ea iā
dicta. Igit cū nos tātis bonis agnouim^o eē p̄fectos. vi
ram congruā pagamus et ſymbola illa atqz pactiones q̄
bus ſumus conſtricti cordibus inhereāt rē. Ad Theſſal.
iij. Non enim vocauit nos deus in immundiciā ſed in
ſanctificationem.

Tertiū capitulum.

Tria ſunt a quibus omne malū et tota perditio oritur et
inualeſcit ſcilicet a carne: p̄p̄ia: a malis hominibus: a diabo
lo. Niſi cautio et diligens cura adhibeat: que eſt ex prece
ptozū dei agnitione et obſeruantia: et ex virtutū ſcientia: et

earūdem vera dislectione.

Et primo de carne.

Pro enī secundū se

c
est sicut effrenus et indomitus equus: cui
si q̄s sic īfederit: p̄ certo et inuitabilē deī p
citur et p̄sternit: sed quo piculo aut loco
dubius est: sed de miserabili casu vite: ho
noris et rationis certus. Unde magnus
moralis Seneca dicit. Vanas igitur corporis fugitō
luprates breues ac penitendas: que nisi magna modera
tione temperēt in precipitiū te ducturū scias. Om̄e ho
nestum ei vile est cui corpus suum nimis carū est. Fas
teor nobis insitum esse corporis curam et charitatē. Non
igitur nego indulgendū sibi: sed seruiendū illi nego. Vul
ta enim sequūtur incōmoda / corporis cure deditos. De
quo Tullius dicit. Impedit consiliū voluptas: rationis
inimica: ac mentis oculos perstringit: nec vllum cū virtū
te voluptas commerciū habet. Ab his qui more pecu
dūz om̄ia ad voluptatē referunt / longe dissentimus. Nec
mirū quidem. Nihil enim altum: nihil magnificū: nihil
diuinū suscipere possunt / qui cogitationes et affectiones
in rem tam vilem: tam contēptibilem iniecerunt. Unde
Lactantiū de vero cultu dicit. Illecebre voluptatis ar
ma sunt illius cuius vnū opus est expugnare virtutem.
Scias enim quia mortis fabricatrix ē voluptas. Qua
re Apostolus ad Ro. viij. Nam prudentia carnis ē mors
eterna. i. dign⁹. eterna morte q̄ habet prudētiā carnis: hē
qui studiosius implet que carnis sunt. Et idē ad Gal. v.
Desideria carnis non perficiētis. Caro enim concupiscit
aduersus spiritū. hoc est: aduersus animā semp victuram
quā moriūre carnis concupiscētia nitit occidere: sine qua
caro viuere nō habet: et sic bestialis cecitas carnis conat
suū eē delere. de q̄ Chrys⁹. Caro amica malarū rerum et

Capitulū III

inimica bonaz. qz nō delectat in bono: ideo cito obliuisci
 q tur bonū. Ideo Apl's dicit ad Ro. viij. Qui in carne sūt:
 deo placere nō possunt: id ē q post concupiscētiās carnis
 eunt: z carnis voluptatibz delectant. Sapiētia carnis ini
 mica ē deo. Legi em̄ dei nō ē subiecta/nec em̄ pōt: ex sua
 ppria bestiali inclinatioe: nisi freno ducat spūs q ex deo ē.
 An Grego. Si q̄s aut̄ spiritū christi nō habet: nō est mē
 brū ei⁹. Spiritū christi nō habet cui⁹ mētē odia dissipāt.
 elatio inflat: exagitat ira vsqz ad diuisionē mētis: auaricia
 cruciat: luxuria enervat. Spūs christi est q facit amicos
 et inimicos diligit: terrena despici: p celestibz estuari: carnē
 pter vitia pteri: mētē a concupiscētis refrenari. Si quis
 spiritū christi nō habet: hic nō est ei⁹ ac si apte dicat. Qui
 nūc deo inhabitāte nō regit: de diuine claritatis specie nō
 letat zc. Cōfabulatiōibz em̄ ineptis et puiuis: in qbz car
 nalis hō delectat: se totis viribz imiscet venus. cui⁹ q pri
 ma missilia libet̄ admittit qn posterioribz vulneret gra
 r uis: vit euader. Vilius/alloquū/taci⁹/oscula/factū/si
 cut se pcedūt ordine: ita ex necessitate doloris inferūt par
 tū. Voluptatis siquidē finis penitētia est. Initia nāqz cu
 pidinis dulcia sunt sup mel et fauū: sed nouissima ei⁹ quo
 ius absinthio amariora. Quis est em̄ finis cōfabulatiōis
 puiuior z explete libidinis: nisi pira incēsa et q oēs ciues:
 desolatiōis incēdio spargit. Apl's ad Gal. vj. Nolite er
 rare: de⁹ non irridet. Que em̄ seminauerit hō: hec z metet.
 qm̄ q seminat in carne sua: de carne metet z corruptionē.
 q aut̄ seminat in spiritu: de spū metet et vitā eternā. Vane
 em̄ sperat de bono z dulci fructu: cui⁹ semen amaritudo
 maledictiōis est. An Aug⁹ in libello de salutaribz docuz
 s mētis. Caro est q recipit diaboli. diabol⁹ em̄ semiat i car
 ne nra sua semia/homicidiū/fornicationē/concupiscētiā/li
 bidinē/irā/ritā/ebrietatē/furtū. z oēm suggestionē malā.
 Apl's ait. Video aliā legē in mēbris meis repugnantē le
 gi mētis mee z captiuitatē in lege pcti q ē in mēbris meis.
 Itē Paul⁹. Ego ipse seruo mētē legi dei mei: carne autē le

gi pñt. Et itez. Hūc aut̃ nihil dānatiōis ē his q̃ sūt i pño
 Caro em̃ ē q̃ recipit diaboli: z carnē diabol⁹ habet in sua
 prāte/nō aīaz. Jō dicit Apl's. Dat⁹ ē mihi stimul⁹ carnis
 mee. nō dicit aīe mee: angel⁹ sathane. Deniq; Job tētabat
 a diabolo in facultatib⁹ suis z carnē: saluata tñ aīa zc. Ca
 ro em̃ ē misera bestia q̃ grauat aīam: dicēte Apl'o. Qui in
 carne sūt: placere deo nō pñt. Caro em̃ nra in malicia sp̃
 vult esse potēs. in abstinentia. i. in ieiunijs: in vigilijs z oīo
 ne: ac bonis opib⁹ infirmā se eē fingit. Caro nra est q̃ nos
 dūmergit in fouea: dicēte Apl'o. Mortificate mēbra vīa q̃
 sūt sup̃ terrā. i. fornicationē/ imundiciā/ irā/ rīram/ zc. q̃ se
 quūtur ad Gal. v. Et itez. Curā carnis ne feceritis in cā
 cupiscētijs vīs. Itaq; mortificem⁹ carnē nostrā p absti
 nētiāz in ieiunijs: i. vigilijs z oīonib⁹: ne nob adducat dia
 bol⁹ cū cupiscētijs malis. Caro aut̃ data ē nobis q̃ si aīe
 bellū: quā si q̃s mortificet: adducit vitā. si nutriet: pparat
 se ptra aīam ad bellū. Laudo aut̃ illū q̃ carnis sue pōt ha
 bere prāte. Dū infirmitatē carnis nre timem⁹: salutē aīe
 nre negligim⁹. Ne ve misere aīe quā caro sic psequit. Ca
 ro nra quotidie ptra aīam pugnat: z nos ptra carnē quo
 tidie pugnare debem⁹: sicut Apl's p̃cipit. Si fm carnē vi
 teritis: moriemini. si aut̃ spū facta carnis mortificaueritis:
 viuetis. Dēm suggestionē malā caro cupiscit z oē malū
 Caro hortat maleficia. caro puocat irā. caro puocat ho
 micidiū. caro puocat adulteriū: z iram: rīram. caro inserit
 ebrietatē. caro pcurat oēm cupiscētiā hui⁹ seculi: z omnia
 mala desiderat caro. O caro bestia iniqua crudelis valde.
 qz p̃ceps ē ad libidinē: crimē q̃tidie crimini supponēs: pec
 cata pñtis nō cessat pessimis deteriora pūgere: voluntate
 crudelis: vana z insipies: sp̃ ad malū pna: ad bonū excusa
 bilis z pigerrima: velox ad mortē: ad vitā difficilis. cui
 exosa sūt opa lucis: z tenebrarū amātiissima: q̃ cadere dilī
 git: surgere negligit. amara est illi sal⁹: z dules p̃ditio: d ma
 lo sp̃ corruēs in deteri⁹: z de peiore in pessima defluēs: in
 q̃era z ipatiēs: flāmis gehēne aīam circūdās: iniūas in se

Capitulū III

germina cupiditatē et avariciē: vanitatē et arrogantiē ire: et patientiē: ceterarūq; nequiciarū supfluitatē: in honestate depmit/abstrahēs se a celestib;/ et delectans in terrenis/ relinqt veritatē/ festinat haurire vanitatē et verba mendacū. Et qd plura. Sicut tinea lanā deuorat/ et sicut ignis ligna et stipulā consumit: ita caro rebellis et delicata aiam consumit et concremat. Hec Aug⁹.

Ecce q̄s bestial' et piculosa ē caro nō domita illūinata rōe.

Secūdo venit malū et p̄ditio a malis hoib;/ d̄ q̄ Dat. viij.

Atendite a falsis pphetis q̄ veniūt ad vos in vestimentis ouiu rē. Chrys. Quēs em̄ p̄prie christi ani dicunt. Vestimenta ouilia species sūt simula-
late religiōis: scz elemosyna/ oratio/ ieiuniū simulata. Vestimentū ouile est/ nō opus ouile et cetera species simulata-
te pietatis: q̄b⁹ vestiūt se lupi rapaces. Rapacitas ē vsur-
patio indirecta et iniusta. Nulla aut̄ res sic exterminat bonū
quēadmodū simulatū bonū. Nam manifestū malum
quasi malū fugit et cauet. Om̄e aut̄ malū sub specie boni
celatū dum nō cognoscit/ nō cauetur. et quasi bonū susci-
pitur: et coniunctū cū bono exterminat bonū. Dicit ergo
Attendite a falsis pphetis. quia magna est virtus boni co-
gnoscere malum: et firma tutela salutis est scire quē fugi-
as. Primū scire oportet qz sūt om̄ino falsi christiani. Nam
nulla res sic perdit christianos viros q̄s hec. quia quoscū-
q; viderint dici christianos quasi christianos estimāt. nō
nomen christi facit christianū: sed veritas christi. In no-
mine christi multi ambulant. in veritate autē eius pauci.
Sed forte dicis. Quō possum illū dicere nō esse christia-
nū quē video christum confitentē: altare habentē: sacrifici-
cū panis et vini offerentē: baptisatē: ordinē sacerdotij
habentē. Vir sapiens si nō confiteret christuz/ manifesta
esset gentilitas illius. et si seducebaris per eū: insania erat.
quia seducebaris. Nūc autē quia confitebat christum sed
nō sic quēadmodū christus mandauit: negligentie tue est

si ab eo seducebaris. Qui enim in occultā foneā cadit: negligēs esse dicitur. quia nō caute p̄sperit. Qui autē in manifestā foneā cadit: nō negligens esse dicit: sed insanus. Quod autē de similitudine ecclesiasticorū ministrorū dixisti: hoc audi responsū. Quoniam et symea omnia hominis membra habet: et quasi per omnia homines imitat. Nunquid propterea dicendus est homo. Ideo nō dixit aspiciite simplicitē: sed attendite: id est caute considerate. Ubi enim certa res est et indubitabilis: aspiciit. ubi autē incerta et dubitabilis: attenditur. quia nō corporali aspectu attendendū est: sed spiritali vigilātia. quia christianitatis scena habent: nō possunt videri facilius mendacia: veritatis velamine cooperta.

Primo igitur attendendū ē p̄ opa bona q̄ hō p̄ se facere debet. Si enim opa iusticie facim⁹: tūc nullo errore decipimur. et ipsi oēm sentim⁹ errorem. Nā ipsa res facit errare q̄ facit alteri errorem nō cognoscere. Nā q̄ nō cognoscit mendaciū alteri: suā nō intelligit veritatē. Ergo q̄ diu facim⁹ opa bona ipsi in lumē iusticie an̄ oculos n̄ros adaptat veritatē. Sic et peccata peccatū sensus tenebre scire faciūt: ut nō vidētes mendaciū cadūt in illud. Vide enim ab initio ex q̄ inter hoīes seminat⁹ ē error fidei. Nō error diabolicus fecit hoīes malos: s; hoīes mali diabolicū sibi fecerūt errores. Si enim deificasset hoīes malos: culpa erat dei q̄ tales hoīes fecit ut ab errorib; seducāt. Nūc autē culpa ē hoīs q̄ volūtariē elegit errorem. qz nō p̄nt errores p̄ualere in homīe nisi p̄ctā p̄cesse rint: p̄us enim p̄ctis plurimis excecāt hō: et sic diaboli seductiōe decipit: et cadit i mortē. Quēadmodū enim sole manente nō p̄ualet nox. cū autē recesserit ad occasū: tūc nox occupat mūdū. Sic q̄ diu lumē iusticie i hoīe fuit: tenebra erroris eū nō apphēdit. q̄ hōis opib; vigilādū ē: qz error n̄ generat p̄ctā: s; p̄ctā errores. sic dicit sapia. Impietas trahit ad errorem. Hec Chrysostomus. Vigilāter attendendū: qz mlti sūt falsip̄phete et gen⁹ oīno piculosi. Petr⁹ blesens dicit i vna sua rē eplaz. Sic mlti civilium legū p̄fessores nō habētes sapiētiā q̄ desursus ē: de qua Iacobus. que pudica et pacifica

Capitulū III

est: que rogat que ad pacē sunt: sed sciētiā que impudica
 est habet. Quia meretricio more q̄stuarīa ē ⁊ mercalis, et
 quicqd studēdo gregauit: nūdinas vanitatis vili p̄tra-
 ctu venaliter ⁊ impudēter exponit. Decvix nūq̄ pacifica
 est q̄ sp̄ litigat de p̄tractib: vel q̄si de maleficijs vel q̄si de
 varijs figuris causaz: de actiōib: ⁊ obligatiōib: de iudis-
 cijs et sentētijs: ⁊ appellatiōib: et alijs q̄ cū sopire lites de-
 beant: sp̄ cineres litū excitant iā sopitas. Cōtra hāc sapiē-
 tiā dñs palā i euāgelio loquit̄. ⁊ puerbiū nullū dicit. Si
 ne causa colūt me docētes doctrinas ⁊ mādāta hoīm. Et
 in p̄phetia. Cōp̄hendā sapiētes in astutia sua ⁊ prudētiā
 imprudentūz reprobabo. Deniq; p̄ p̄maxima leges ab
 ethnicis institute sūt. De^o aut̄ dedit legē vitę ⁊ discipline.
 Sapiētia quidē mūdi stulticia ē apud deū ⁊ sapiētia car-
 nis mors ē. Ap̄ls em̄ dānat ea q̄ sūt formā quidē sciētię
 habētia s̄m doctrinā hoīm: si nō edificāt ad salutē: hūana
 itaq; lex inflat: diuina edificat. Professores illi sapiētes
 sūt vt faciant mala: bona aut̄ facere nesciūt. Discipuli hu-
 ius mites sūt et humiles corde: eosq; custodit pax dei que
 erupat oēm sensū. Illi sunt q̄ sp̄ circueunt montē seir. nec
 vnq; terrā p̄missiōis introeūt. ⁊ hierusalē edificant in san-
 guinib: quoz flumina p̄uertunt in sanguinē. Sciētia em̄
 eoz et facundia tota vertit̄ in peccatū: et implebit̄ querela
 quā p̄ponit de^o p̄ p̄phetā. Dedi eis inquit auz ⁊ argentūz
 meū. ipi vero de auro ⁊ argēto meo opati sūt baal. De au-
 ro nimiz et argēto dñi faciūt idoli. Istis p̄ueniūt verba
 illa blasphemie: labia nostra a nobis sunt: quis noster do-
 minus est. p̄pter hoc dat eis deus celū eneū: ⁊ terrā ferreā:
 vt sint sine affectiōe/sine deuotiōe: vt sint terra sine aqua:
 quasi montes gelboe super quos nec ros nec pluuia de-
 scendit. Verba siquidem lepida habet censura ciuilis: sed
 folia sine fructu nuge canore et syrenes vsq; ad exiniū dul-
 ces. Ventior si vnq; videris illius sciētię professores in
 ipius exercitiū felices exitus habuisse. Et quis queso sp̄s
 ritus hodie in legū p̄fessorib: dominat̄. Spirit^{us} elatiōis

spiritus cupiditatis et iactantie. Spiritus vertiginis et erroris. Hec ille. Simon de Cassia. Pubes apostoli fuerunt et euangeliste: quia altitudines scientie habuerunt atque doctrine. Sed multi etiam doctores appellati: catholici nomine fuerunt: nescio si in animo extiterunt: nouitate loquendi miscendo cum supernaturali theologia naturam: cum scriptura diuina philosophica historica et poetica sibi ipsis super uolitare sunt visi: et quod certum est in dubium reuocantes per vtrum: et quod clarum et lucidum in turbidum et obscurum redigentes per vtrum: quod est sanum: infirmum facientes per vtrum: quod est iustum prudens modificatum et firmum: in contrarium vertentes per vtrum: quod bonum moribus et doctrina probatum et approbatum comprobatum a christo: ad litem reuocantes per vtrum: quod sanctitatis atque virtutis: quasi non sit: contedentes per vtrum: Et sylogistica forma vtentes: videtur nescire loqui nisi per vtrum. Puram et simplicem et necessariam scripture scientiam habentes additis sylogismis querunt apparere per vtrum. Vani sunt omnes homines in quibus non est scientia dei. Per sepe lupi se oues simulant et ceci benevidere. Quisquis ergo viam philosophandi ingreditur: ad ostium gratie eius humiliter pulset in cuius manu liber omnium sciendorum est. quem solus aperit agnus qui occisus est ut ad viam sapientie et vere felicitatis seruum reduceret aberrantem: aliter frustra quis sibi de capacitate ingenii de memorie tenacitate: de assiduitate studii: de lingue volubilitate blanditur: quia si hec in inuio fuerint: quo efficaciora videntur: eo longius aberrabunt. Ineptus est qui scripturis quibus instruendus est: appetit dominari et captiuato sensu earum ad intellectum suum eas nititur trahere repugnantem. Nam in eis querere quod non habent: proprium sensum obstruere est: non discere alienum: sic enim potest querendi studiū: si auaritia ipsa sciendi referat ad christum. Quisquis enim ad voluptatem suam: ingenium et studium viribus scripturarum integritatem attemptat quasi a sacario philosophie exclusus ab intelligentia veri alienus extat. Nam et sodomites duos angelos correptores malicie et viri iusti hospites corrumpunt.

Capitulū III

pere voluerūt: cecitate percussi sūt: et circa pietem aberrātes
 palpādo ī meridie: crassis tenebris obuoluti: iusto dei iu-
 dicio submersi sūt. Sic dū elati et magni aberrāt: ad parie-
 tē sc̃pturarū/ sensū fidelē q̃ in domo simplicis cū q̃ ē fmo-
 cionatio dei: et q̃ correptore malicie videt angelū: nō attin-
 gūt. Angel⁹ siq̃ dē sc̃ptura ē quā deo mittere p̃stat ad incre-
 pādā maliciā hoīm in mūdi sodomā descēdisse. Audite ī
 q̃t p̃bū dñi p̃ncipes sodomorū: aurib⁹ p̃cipe p̃ba mea po-
 pul⁹ gomorre. Seruiendū ē sc̃ptur⁹ ē nō dñandū nisi q̃s
 forte seipm dignū credat: vt āgelis debeat dñari. Iustus
 em̃ remunerator hypocrītas aspnat: et soli⁹ p̃itat⁹ in bono
 sultū acceptat: cui⁹ oculi nullo fuco: nulla malicia p̃stringi
 possunt. qz videt in abditis et cordiū profunda scrutat̃ rē.
 Nihil p̃eius ac periculosius vbi seuitia arma habet: et
 iniquitas et fraus et dolus seu auaricia speciem et fucū no-
 tabilis religionis vel sciētiā littere sine sp̃itu dei: et depi-
 ctaverba secularis eloquentie: quos sanctissimus docto-
 rū doctor Hiero. lamentabiliter rephendit de sibi simili-
 bus dicens. Quicquid dixerint hoc lege⁹ dei putant: nec
 scire dignant⁹: quid p̃phete: quid apostoli senserint: sed ad
 sensum suū incongrua aptant testimonia: quasi grande sit
 et nō vitiosissimū dicendi genus: deprauare sentētiās et ad
 voluntatē suam sacram sc̃pturā trahere repugnantē rē.
 Nulla em̃ veritas est adeo manifesta: contraria falsis p̃-
 phetis et mūdi sapiētib⁹: qm̃ illā conant flectere aut leuiter
 deridere: aut corrūpe aut sinistre interpretari. et hoc appara-
 tu verborū: aut violētia/ aut cōsuetudine/ aut multitudine
 peccantiū. qd̃ in vera et sancta lege oīno stare nō pōt: nec
 veritatis nec auctoritatis habet locū et robur. Nemo em̃
 habet flectere diuinā p̃itatē et ad suū sensū aptare: s; oīa ce-
 dāt veritati: aut cū mēdacia et falsitate dānabunt. Sed qz
 res sic se habet: put Simon de Cassia testat̃ dicēdo. Qui
 k scire se credūt: difficilline sane doctrine subdunt: poti⁹ ira-
 scunt: infesti oportune velut iporune docēt. et q̃ se credūt
 aliqd̃ eē/ furīūt cū arguūtur. Malū hypocritale sibi p̃-

priu vdicat vt cū detegit: etiā in ira deiciat. Turbat nocturn⁹ fur penit⁹ cū dīscit. et q̄ male agit/inimic⁹ ē lucis. et q̄ ab impietate detinent/scādalisant in sermōib⁹ p̄ritatis. Et exardescūt in odiū pie docētis: qz a p̄p̄is directōib⁹ resillire p̄tēnūt. Et ḡ sancti⁹ tāq̄ illuminatissim⁹ apls et tan q̄ p̄pha sentiēs p̄ spiritū futura mala pueror⁹ malor⁹ p̄phetarū. sed nctiōes scz p̄tra xpi euāgelii: et verā et sanctā charitates xpiane vite. dicit ad Ro. xvj. Rogo vos fratres vt obseruetis eos q̄ dissensiōes et offendicula p̄ter doctrinā quā vos didicist⁹ faciūt: declinate ab his. Imōi em̄ xpo dño nō nō seruiūt: sed suo vētri et p̄ dulces sermōes et bñ dictiōes seducūt corda innocētū. Prēter doctrinā quā didicistis. Ubi glo. Verā doctrinā dīc quā habēt a ver⁹ apostolis: qz illi agebāt de lege. quare idē Apl^s ad Gal. i. Sicut nos aut angel⁹ d̄ celo euāgelizaret vob p̄ter q̄ euāgelizām⁹ vob anathema sit: sicut p̄dixim⁹. Et nūc itēz dico. Si q̄s vob euāgelizauerit p̄ter id qd̄ accepistis anathema sit. Apl^s his p̄bis vigilānt inculcādo vt sine obliuione teneat nō remittit ad futuros falsos p̄phas: s̄z vehemēt reuocat et anathematizatos p̄nūciat. ij. Timo. ij. Stultas aut et sine disciplina q̄stīōes deuota sciēs: qz generant lites ij. Cor. xj. Nā hmōi pseudo apli sūt oparij subdoli: trāsferētes se in aplos xpi. Et nō mīz. Ipe em̄ sathanas trāsfigurāt se in angelū lucis. Nō est ḡ mīz si ministri ei⁹ trāsfigurent velut ministri iusticie: quoz finis erit fm̄ opa eoz. Ad Thessal. ij. Aduēt⁹ xpi fm̄ opationē sathane in oī virtute signis et p̄digijs mēdacib⁹ et in oī seductiōe iniquitatis his q̄ p̄tēnt: eo qz charitatē p̄ritatis nō receperūt vt salui fierēt. Jō mittere d̄ opationē erroris vt credāt mēdacio: vt indicent om̄es qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. j. Timoth. vj. O Timothee depositū curastodi: deuotans p̄phanas vocū nouitates: et falsi nominis scientie quā quidā pmittētes circa fidē exciderūt. ij. Cor. ij. Timeo autē ne sicut serpens euā seduxit astutia sua: ita corūpant sensus vū: et excidāt a simplicitate q̄ est in xpo.

Capitulū III

Ubi em̄ est simplicitas et exultatio et oratio: ibi spiritus dei:
 ubi dolus et astutia et furor auaricie: ibi spiritus immundus.
 j. Timoth. j. Finis autē precepti est charitas de corde
 puro et conscientia bona et fide non ficta. a quibus quidā
 aberrantes: conuersi sunt in vaniloquiū: volentes esse le-
 gis doctores: non intelligentes neq; que loquuntur neq; d-
 quibus affirmant. Scribit. ij. Joh. j. Om̄s qui recedit
 et non pmanet in doctrina christi: deū nō habet. Qui per-
 manet in doctrina: hic patrē et filiū habet. Si quis venit
 ad vos et hanc doctrinā non affert: scz vita et verbo: nolite
 recipere in domū: nec aue ei dixeritis. Qui em̄ dicit illi
 aue: comunicat opibus eius malis. Ecce quanta vir-
 tus in diuino verbo: ecce quantū periculū in verbis con-
 trarijs: que a multis minime curant: imo diligunt. Con-
 tra illud quod ait Apostolus ad Heb. vlti. Doctrinis va-
 rijs et peregrinis nolite abduci. optimū est em̄ gratia sta-
 bilire cor: non escis: que nō pfuerunt ambulanti-⁹ in eis.
 Ubi glosa Aug. habet. Hi non absurde compant lepro-
 sis: qui scientiā vere fidei non habentes: varias doctrinas
 pfitent erroris. Non em̄ abscondit imperitiā suam: sed p
 summa peritiā pferunt in lucē et iacturaz sermonis osten-
 tant. illos summo studio cauendos: docet Apostolus ad
 Coll. ij. dicens. In christo iesu sunt om̄es thesauri sapien-
 tię et scientię absconditi. Hoc autē dico vt nemo vos deci-
 piat in sublimitate sermonū. Ubi glo. Amb. habet. Om̄-
 nis em̄ ratio sciētię totius creature superne et terrene in eo
 est qui est caput et auctor omniū celestīū et terrestriū: vt q
 hunc nouit nihil vltra querit: nec scientiā nec virtutem.
 quia agnouit eū in quo perfecta virtus est: perfecta sa-
 pientia. Quicquid alibi querit: hic perfecte inuenit. Om̄-
 nino in dubio ponenda nō sunt: nec curiosis argumentis
 rimanda que infallibilis veritas virtute spiritus sancti p-
 nūciauit. Nec aliquis dubitat: nec argumētis impugnāt
 nisi destitutus et seductus a mūdi sapientibus: aut a falsis
 pphetis aut versutia maligni spiritus. Apostolus sup̄ d-

cta cōfirmādo: et omnē ambiguitatez secludendo dicit ad Gal. ij. Notū em̄ facio vobis fratres euāgelīū quod euāgelizatū est a me. quia nō est s̄m hominē: neq; em̄ ab hoīe accepi illud neq; didici: sed p̄ revelationē iesu christi. Que scientia potest esse verior: salubrior et certior q̄ illa quā docet veritas/que omnē secludit falsitatē: et via que errores et deuia habere nō potest. Si quis em̄ falsificaret p̄ncipis verba/aut litteras/aut sigilla: plecteret vtiq; lamentabili pena: attenta autē pena et auctoritate/illea p̄mittitur. Sed multi nō sic verba diuina. Diuinū em̄ verbum et sacramentū altaris nō differūt. Et sicut criminosi sacerdotes nō verent̄ indigne tractare et conculcare sacramentū eucharistie: sic et mūdi sapientes et falsi p̄phete nō verentur puertere dilacerare: et male interpretari verū dei verbum. p̄ hec crimina puerisio multoz lamentabiliter creuit zc.

Quotū date nihil inde sperātes Luce. vi. In quo auctor sancte vitę et eterne veritatis/charitatē exhibitā: et p̄ mandata irremissibiliter inculcat commissam: his quos de hoc mūdo elegit et ad eternā vitā vocauit vt christia-
norū charitas nō sit verbulatio vana sed practica operosa: que verba ip̄e facto exposuit: et consequēter apostoli p̄secuti sunt et om̄es vere christiani. Que quidē verba multi mundi sapientes et falsi p̄phete reuoluere nitunt̄: flectere attēptant et interpretari conant̄: vt auaricia grauis notam nō patiat̄/q̄uis penā euadere nesciat zc.

Quorundā modus et causa studendi carnalis est: in quibus abundat littera sine spiritu. Qui quāto plus litterati quāto plus superbia inflati atq; nocui sibi et alijs esse noscuntur: q̄ nō dei laudē vel suū et aliorū edificationē: s; p̄motio nem et auariciā querunt: et in his frequēter figunt pedem affectus sui. Vniuorsus em̄ qui habitū vitę iam cōfecit: lumen cognitionis p̄ncipiūq; amisit. quāobrem malo gaudet: quia id bonū putat. Qui vero nondū habituz effecit: se quidē male agere intelligit: pugnatq; simul affectus et ratio: atq; modo hec/modo illa p̄vincit. Sed illud ante

Capitulum III

omnia intelligenda est: nisi bonus sit vir prudentem neminem esse posse. Est enim prudentia vera etiam ratio circa veritatem et charitatem. Vera autem estimatio incorrupta est. Tales vero ipse res quales reuera sunt nisi bono viro videri non possunt. Improbos siquidem hominum iudicia proinde sunt ut egrotantui gustus/qui nulla ferme in re verum saporē agnoscunt.

Sed eo ipso tamen usura constituitur quo ex obsequiis necessario impensis aliquid in corde speratur. Quod si non datur peccator est. si vero datur atque recipitur: peccator et debitor: siue per spem siue per pactum aliquid additum sequatur ad mutuum: dumtaxat qui mutuum dedit: quod nisi spe additum aut pactum firmatum aliter non dedisset. Ceterum ergo vitam deo placere rem arbitror cupiditatis ignaram insistentem innocentie: et prouigilem in opere charitatis. Quid ergo in his et in alijs sibi palliata hypocrisis vendicabit cupiditate deducta. Regula namque verissima est quod de radice charitatis non oriuntur mala: et de cupiditatis planta nequaquam pueniunt bona. Flectit quod displiceat deo: ubi sincere voluntatis victima immolatur. Ergo qui suam voluntatem facere disponit/irritat dominum: et qui sua postposita illius se subicit voluntati altissimi placat. In eo siquidem solo vere iusticie summa consistit.

Per auariciam contractuum et reemptionum multi seducuntur et multi decipi volunt: fundantes se ad modernos doctores qui de his scripserunt: de quibus tamen multi insufficenter scripserunt. quidam autem studiosius: multis tamen adhibitis cautelis: quibus semper excipiunt diuinam et nature legem: contra quas leges scribere aut docere hereticum est quos omnino et perfecte non sequuntur: qui etiam secure et defacili sequi non possunt: sed securius et facilius non haberi possunt reemptiones. Sed multi faciunt sicut adultera quod ex vino et crimine non diligit maritum suum aptum et omnino honestum: sed alius nequam omnino periculosum honori et profectui: qui ad aliam ei similem adultera venit: dicens et allegans falsas causas et rationes: quare non diligit nec diligere possit verum et honestum maritum. Que se credulitas exhibet illius criminosis et

falsis allegatiōibus pfirmās eā z minime corrigēs vel ob
 stans: qz ipa p se adultera z meretriz est. Venies aut eade
 ad aliā honestā mulierē i horali honore pstantē zē q audi
 ens et intelligens illius falsas allegatiōes et iniquas qre
 las et puerlam vitā: minime aut credula: sed deiecit z ab
 horret illius verba z vitā: z in pstrariū obstās zē. Sic etiā
 faciūt iniqs habētes ptracti? aut habere conant: credūt se
 posse habere securitate a corruptis hoc vitio secure z bñ
 sentientibz nolūt credere sed inceptas fantasias esse des
 clamāt eorū veras christianas informaciones z securita
 tes. Sed quia vez est in scholis diabolicis educatus: do
 ctrinā honestā appellat infantiā. Lubricus em homo ma
 gis in fronte loquit cū lubrico qz cum continenti. Sic et
 superbus cū superbo iocundius confabulatur de supbia
 qz cū humili et deū timenti z sic de alijs. Sic consequen
 ter semp vitius applaudit vitio sed non sic virtuti: quia vit
 tia violentiā exercent in eos qui illa diligunt aut pgregūt.
 Sic multi litterati faciunt erroribus decepti. Nō cogitā
 tes angelos clarissimos aberrasse: z primos parentes sa
 piētissimos postponētes volūtū dei. Et multi noie docto
 res pñ sancto Hieronymo z Augustino z filii alijs do
 ctoribz bñ fm legē sententiis: vt heretici errauerūt q etiā in
 magna abstinētia z labore notabili se occupauerūt. Et qd
 mō erit de multis zē. Sz diceret qs. Eminentē lraz titulū
 illi gerūt: aut in scholis legūt: aut lectiōes audiūt: bñ: aut
 ad excellentiā stat? electi sūt: bñ: aut horas canonicas vt
 sacerdotes dei pfoluūt: bene: aut fidem christianā pficiūt:
 bene omnia hec sunt: si a vitijs z criminibus absoluti sunt.
 Si aut ad pcurrūt aut auaricia/aut supbia/aut luxuria
 aut capratio vane glie/aut crapula/aut humana traditio
 seu pstitutio pferit diuie legi: oia supdicta simulacra sunt z
 vana. Et turbido em sinicez venire nō pōt. Quis vnqz au
 diuit aliquē approbare cōissimos iniqs ptracti? z recipiti
 ones modernis tpiis nisi his iuolutū z deditū/ aut alio vi
 tiōsū. Qēs aut sanctā dei legē corde z affectualr diligētes

Capitulū III

z illorū contractū innocentes/contradicunt z abhorēt
 litterati z illitterati. Tot em̄ inuenti sunt anguli: z tot peri-
 culosa diuerticula diuersis z pueris argumentis z opini-
 onibus: q̄ quasi impossibile ē quēq̄ secure z absq̄ pericu-
 lo in his se posse resolvere fm̄ sanctā legem dei z vere cha-
 ritatis vigilantē nisi sancta z simplici rusticitate incedat:
 quā diuina dei p̄cepta z naturalis lex sufficiēter informat
 z sanctorū vita z mores illoz quī p̄ sancta lege dei certare
 runt vsq̄ ad mortē/nō pro ventre/nō pro pompa z secu-
 lari fastu. Sanct⁹ Thomas dicit q̄ quiētius in fide chri-
 stiana ambulat iustus laicus q̄ subtilis philosoph⁹. In
 connectiōe em̄ reemptionū z contractū modernorū cō-
 tra diuinā legem et apostolicas doctrinas fingunt tot in-
 ania verba z verbulationū picture que dū cribant cribro
 diuine z vere legis imutabilis charitatis quāz legislator
 om̄ipotens sua p̄pria auctoritate dedit et cōmisit. quam z
 christus iesus p̄fecit et compleuit. quā et apostoli tenuer-
 unt/approbauerūt et docuerunt verbo et vita. tunc pro-
 bant z inueniūt verba esse viliora et deteriora scintillis
 que p̄grediunt de candenti ferro. Sic ceci et corrupti ani-
 mis nitunt errores legi dei z christiane vite inferre: z illos
 pro legē dare et approbare: quos etiā om̄is bona consciē-
 tia incorrupta abhorret. S; mūdi sapiētes et falsi p̄phe-
 te/fallaces necnō audaces sunt/addiscūt corrūpere: z ad
 eoz sentimenta apparati verborū trahere secularē pote-
 statem: sed nō vera humilitate christiana/nec vera: sed ap-
 parente charitate: nec dei veritate. Et sic absentibus il-
 lis virtutibus contractus z reemptions absolute mane-
 bunt/fraus dol⁹ z falso velamine decorata auaricia. Mul-
 ti religiosi mendicātes qui fortassis nō habent: nec tales
 habere volunt: sed alios habentes et malas res cū eis cō-
 diuidentes vt amicos offendere aut ammonere nolunt:
 et latrant canī buccella panis contundit vox: quod ē cō-
 mune et certū negociū plurimorū: z sic ceci ducant cecis
 p̄bet. furē em̄ z furti p̄cipē in modico dicit differre.

Iesus christ⁹ dei filius illuminās vero lumine ab eter^c
no ortū: dedit ⁊ mādauit legem vere charitatis: quam de
monstrauit ⁊ approbauit vita et verbo. In qua lege ni-
hil habet: nec directe intelligi pōt practica reemptionū et
contractū cōmunissimoz nunc tēporis. Quā legem sub
secuti apostoli et eos sequētes: in quoz vita ⁊ scriptis ni-
hil absolute habetur nec inuenit de talibus cōtractibus:
Quibus succedētes Hieronym⁹/Augustinus/Ambro-
sius/ Gregorius/ Chrysostom⁹/Basilius/Geda: ⁊ multi
ali⁹ quozū doctrina illustrat sancta ecclesia: ⁊ sustollit ⁊ re-
ficat. de illo malo semine et diabolico vitio auaricie nihil
dicunt/ neq; docent/ neq; psuadent: sed saluberrimas do-
ctrinas docent/ ⁊ nouā vitam plantant secludentes oēm
dolum ⁊ fraudē ⁊ fraudulentū ⁊ subtilem ppiū questum:
quē multi vulpino ludo querūt. Quos cauedos dicit sā-
ctus Hiero. Nemo te circūueniat/ nemo te seducat. Nō
nisi sanctos et simplices et innocentes et pios/ celestis au-
la suscipit. Nullū apud deū habet locū malicia. Ab omī
nequicia et dolo mundū necesse est esse qui cupit regnare
cū christo ⁊c. Qui puras ⁊ nō fedatas aures habet atten-
dat ⁊ audiat quid sanctus spīritus p sancta dei organa de
clamet.

Sicut em̄ sancti apostoli ⁊ sācti doctores Hiero. Au-
gustin⁹ ⁊ supra notati purgauerūt ecclesias a vitijs ⁊ scan-
dalis: et a falsis pphētis: ⁊ a mūdi sapientibus: magno la-
bore et p̄dicatione: vita et verbo: ⁊ ornauerunt eā magnifi-
cis et mirificis doctrinis et melodijs: quoz iubilus i san-
cta dei ecclesia resultat: ⁊ hec omīa sigillauit ⁊ approbauit
sanctitas vite vere christiane religiōis absq; vulpino que-
stu et vitiorū scandalis. Sic succedentū in cōtrariū mū-
di sapientū et falzorū pphētariū doctores innumeris ma-
culis contractū maloz et iniquarū reemptionū ⁊ scāda-
lis infronitis maculauerūt ⁊ maculant sanctā ecclesiam
dei: quod et probat eorū aperta diabolica auaricia: et ma-
nifesta scandalosa luxuria: et quasi omībus modis mūdi

Capitulū III

superbia/p que nō sunt electi dei sed electi diaboli: cui⁹ res
te incessanter his viijs expādūt. Ubi em̄ p̄ius z bonitas
defuerint: z eloq̄ntia z sc̄ia nū nisi mellicū vi⁹ seculi sunt.

De mūdi sapiētibz z falsis p̄phetis palā loquit̄ Esaias
e r. dicens. Ve qui condūt leges iniquas sc̄z equitatē z in-
sticiā nō habētes nec admittētes. Qd̄ z saluator indignā
ter tāgit cōtra iudeos z falsos christianos dicēs. Quare
vos transgredimini mandatū dei p̄pter traditiōes vestras
Sup quo Simon d̄ Cassia quasi athleta dei dicit. Que
christi respōsio multiplicat intellectū ad inquirenduz qd̄
sit: z quantū graue sit hoc peccatū: luce clari⁹ oibz fiat:
z reipublice mores habēt: legē stabile ēē nō posse positam
Ab hoibz: si a supioribz auctē aut iure mutari pōt. Nec ius
relex dici debet. Supior p̄o rōne/veritate/p̄iute/sapien-
tia/p̄suetudine/oibz de⁹ est: sub quo voluntarie vel inui-
te curuant̄ oēs q̄ regūt vel q̄ regere cupiūt orbē. q̄z leges
velut tele araneatū sūt: si diuinis legibz aduersant̄. vt arti⁹
p̄stringā: imo si nō obsequiunt̄. Dedit sane mādata oīpo-
tēs/q̄bus hūane nature sua irrefrēsbilis volūtas p̄ affir-
mationē z abnegationē innotuit. Per affirmationē: vt des-
clararet suū placitū p̄t̄ vtile flōstrū. Per negationē p̄t̄
phiberet suū displicitiū/ne admissū faceret nostz damniū.
f Et p̄ceptū hui⁹ posuit/ z sine dāno delinquētis nō p̄terit̄
bit. Et tāta sūt auctē firmata z ab eo tpe q̄ data sūt nullas
exceptiōes penit⁹ susceperūt vt oīno dānent̄ q̄ cōtēpserūt
si p̄ pactā penitentiā liberati nō sūt. Nā ip̄os iudeos q̄b⁹
diuinoz p̄ceptorū in synaico mōte p̄mū facta collatio nō
p̄t̄ pegrinatōz/nō p̄t̄ bella/nō p̄t̄ disp̄sionē quā merito
sepe sustinuerūt z sustinēt ab ip̄oz obseruatiōe sec̄ exēptos
Nā diuina p̄cepta q̄bo nobis iussit z nob sua facta ē nota
volūtas/nō impatores/nō reges/nō p̄nceps/nō q̄scūqz
p̄ceres z magnatos/nō sp̄uales p̄latos/nō sapiētes/non
fortes/nō debiles/nō ifirmos/nō rusticos/nō vrbānos:
nō mulieres/nō aliq̄s viros exceptuāt/dūmō nō sint rōs
nisi exptes: z ad ea itelligēda capaces: nō loc⁹ ex suū/nō ex

aeris intēpie cōturbar? / nō desert? / nō amen? / nō intermi
 nata pena / nō tolerata psecutio / nō fames / nō q̄cūq; tris
 bulatio quā possit suadere diabol? : excogitare hō: inueni
 re iniquus: aut inferre cuilibet quolibet mūdus a diuinis
 mādatis facere possūt exortem. Nec mos firmat? : nec cō
 suetudo antiqua: neq; vsus lōgenus: p̄ptorē: aut p̄uari
 catorē excusabūt celestiu z isolubiliū p̄ceptor, multo ma
 gis dānabunt: q̄ p̄tra diuina p̄cepta leges pficiūt. Con
 tra q̄s saluator videt intendere: cū dicit, Quare vos trans
 gredimini mādata dei p̄pter traditionē vestrā. Et nos po
 tissime intēdimus nō differentes que fecerint iudei: s; oste
 dentes mala q̄ faciūt: aut a q̄bus cauere debeāt christiani
 Dicā igit. Est mandatū dei z ē traditio hoīm. P̄feret tra
 ditio hoīm mādāt dei minie. Nulla rō docet. Est lex dei
 z ē lex hoīm. Seruabit lex hoīm: diuina p̄tēpra neq; nūl
 la iusticia suadet. Leges hoīm sūt iniqu: qz ois hō mēdat.
 z nō ē q̄ faciat bonū: nō ē vsq; ad vnū. Et p̄ Esaiā maledi
 ctiōi et̄ne subdūt iniquū legū p̄ditores. Ne q̄ cōdūt leges
 iniquas. Nā nulla maior mādati p̄uaricatio q̄ aduer? ipm
 firmare decretū. Cōdiderūt reges: cōdiderūt mūdi p̄nci
 pes: cōdiderūt mūdi sapiētes z seniores p̄ volūtatis libi
 to leges q̄rū obseruatiōe dei p̄termittūt mādata. Sed eo
 ipso dānabiliores sūt: q̄ ad p̄uaricādā sūmi dñi legē p̄dide
 rūt leges. Et eoz leges eo neq̄iores sūt q̄ diuinis legib; ad
 uersant. S; ve q̄ telas legū ordiūt: nō p̄ volūtatez dei sed
 p̄suetudinē: firmatū morē: lōgenū vsū allegātes. Repro
 bant: qz nulla p̄suetudo antiq; mos firmat? : lōgen? vsus:
 p̄scribere p̄p̄ritati z et̄ne rōni. Ne igit q̄ p̄fidūt i lege ma
 le p̄suetudis: dānati q̄uis firmati mori: vsus lōgenū t̄pis.
 Ne q̄ p̄fidūt in lege agēt p̄suetudinis. Nā intātū sūt gra
 uiora p̄ctā: z ad remouēdū difficiliora inq̄stū talib; se ipso
 ruz tuent auctores. Et eo magis radicat: quo se stipar fa
 ctor multitudinē delinquentiū. Et audacter dixerim mai
 p̄ctm. legē facere de furādo aut fenerādo q̄ sit simpliciter
 p̄tra diuina mādata rape aliena. Nō ad iudiciū penitētie

Capitulū

III

adducet: quod p legem creditur licitū. Vide q̄ sit horrens-
 sum malū: sub textu legis operari peccatū. Sed plerūq̄
 sub quadā boni specie traditiones sūt/que dei ordinatio
 nibus et ecclesiasticis ex antiquis bonis firmatis moribz
 nō p̄sentiūt: imo tātū discrepant/ vt aliā legem cōstituāt.
 Sed p̄mū nouerit q̄ p̄temptator legalīū p̄ceptoz nullū
 aliud bonum facere potest: qd̄ sibi sic existenti cedat in pre-
 miū: nec aliquā p̄fectionē in aliquo statu virtutis/ aut gra-
 du dignitatis valet attingere: qui p̄cepta legalia p̄uarica-
 zioni asscripsit. Unde audacter p̄firmem chulstivarium
 h̄ immediatū a legalibus p̄ceptis nō eximī: neq̄ sibi a christo
 deo p̄cessam potentiā vt alios possit eximere: atq̄ p̄cede-
 re licentiā in aliquo delinquendi. Ecclesiastica auctoritas
 nō est humane sed diuine virtutis: que ad virtutis p̄fectū
 nō destructionē a deo ordinata p̄sistit. Hinc em̄ Apl's se-
 cunda epistola ad Corinth. dicit. Nō em̄ possumus ali-
 quid aduersus veritatē sed pro veritate. Ac si aperte dicat
 Nulla est p̄cessa a deo p̄tēstas: aut auctoritas aduersus
 veritatē legis et mandatorz dei/ atq̄ sanctorū morū: quia
 auctoritas que veritas est aduersus seip̄am nō est: eēt vti-
 q̄ si virtutē aut veritatē destrueret. Qui spernit veritatem
 et securitatē: p̄culdubio incidit in m̄scipulā falsitatis et a
 periculis detinebit. Qui em̄ nō vult benedictionē/ elon-
 gabitur ab eo. hoc est: a voluntate et a salute aīe sue. Quis
 em̄ fouet aut habet iniquos p̄tractus qui communissimi
 sunt/ et ysurarias reemptions/ nisi qui cupiūt ditari et inci-
 derunt in laqueos diaboli: et liberari minime curāt: aut q̄
 p̄solationē carnis et voluptatis habent/ aut habere conā-
 tur: q̄bus scriptura eternū ve cōminat: aut auari quozum
 appetitus diuitiarū termino caret. Aut qui paupertatem
 spiritus in se nō habent: nec in alijs diligunt. et sic species
 nius arbitrant se placere deo aut seruire: his inuoluti cris-
 minibus et periculis. Non est em̄ in eo dolus qui seruit
 fidei et militat charitati etc.

Sunt et em̄ multi falsi p̄phete et fm̄ seculū sapientes in

cautos p̄tracius ⁊ reemptions fouentes seu etiā habentes/ecclesie bonis dotati/ voracitate ⁊ splēdidis mēsis resecti/p̄m̄iū a virtutibus elongati/ altarū periculo submersi/ forinsecus splēdide/ ⁊ p̄ciose circūamicti: vera ⁊ pura charitate dei ⁊ proximi nimis vacui/ stimulos fraternę correctōis ⁊ ammonitiōis/ aut nō habentes/ aut minime patientes/ ⁊ sic quasi brutali aut carnali lege vinētes/ nec hoc agnoscentes/ quorū anime sepulte sunt carnalitatis tumulo/ ⁊ p̄ mundi sapientiā ⁊ carnis/ a vera salutis via abducti. Expurgate quia nihil mundū qđ fundū sentine tāgit/ sed expurgare requirit laborē ⁊ diligentia. Nemo periculosius ⁊ magis lamentabiliter errat/ ⁊ nemo maiores errores fidei catholice ⁊ sancte dei ecclesie intruserunt ⁊ intrudūt/ q̄s titulo nobiles/ vita autē recta ⁊ legali ⁊ humilitate nulli/ statu et auctoritate illustres: ⁊ iusticia et veritate vacui/ ⁊ litterarū copia noīati/ aut auaricia/ aut luxuria/ aut superbia/ aut gula destructi. horū damnatio nisi emēdetur p̄fundissima erit: quia potentes ⁊ p̄ se se habētes horribiliores penas sortient̄.

Ambitio et auaricia falsorū p̄phetarū ⁊ mundi sapientū Basiliensē conciliū inuālidauerunt. Aliqui p̄mos recubitus in sessiōibus affectabāt/ aut habere conabātur. Alij inter nominatos ⁊ magnos ī titulo līarū nec virtutū: obtulerunt se pape ⁊ concilio: dolose vtrobiq; se ostentantes: vt hinc ⁊ inde vsurpare possent magna et multa officia et beneficia. Et tales supradicti immēsas expēsas inutiles reddiderūt. Et quāta mala p̄pter p̄p̄iū questū viri nominati magni p̄cilio intulerunt: declamant cū lamento qđ ibi fuerunt. Sed quia p̄culdubio verū est: litterarū copia nequaquā philosophū facit. In sūma siquidē copia litterarū/ aut ignorantia/ aut negligentia veritatis est: sine qua ī possibile est quēq; fieri posse sapientē. Gratia siquidē est que ad sapientiaz sola p̄ducit sine qua verificat hoc. ij. ad Timoth. iij. Semp addiscentes/ ⁊ nunq; ad veritatis agnitiōē puenientes. Sapientia ergo sine virtute esse nōn

Capitulum III

pōt. q̄s ex sola lectiōe nisi assit gratia illustratrix: creatrix:
 viuificatrix: q̄tutū: credat posse hoīez fieri sapientē. Sic
 illi falsi p̄phete notati magni: gratia vacui: et sapientiā mun-
 di: et auaricia pleni: conabant decipe et decepturi: et ipi cō-
 fusi: et infelicitē decepti: vt historice de ipsis narrat. Sed
 heu pro dolo: qd hodie. Conatus multoz libroz quo-
 rundā plurim⁹: virtutū inedia maxīma: diuitiarū copia: et
 beneficia nō modica sed et criminū abundātia: abusiōibz
 circūsepta duricia et seuitia in pauperē vulgū nō verecun-
 dat. Vera misericordia et pietas ad indigentes ex iustis re-
 mibus parcellina. Libroz em copia nō saluat: nec earundē
 actio saluat sed exercitiā virtutū. Multo maior virtus ē
 iusticia vite: q̄s eneruare corporū vires: et erigere ecclesias
 et altaria p omne modū p̄ciosa. O multi stulti filij hoīm
 ordinē puertētes: et quasi nulla p̄ferētes maximis et veris
 essentialibus.

n De nūero aut falsoz p̄phetaz dicit Origenes et Chrys.
 q̄ terra sit illis plena/ q̄ res est piculosa valde/ hoc nō ar-
 tendētibz et credētibz. Et sunt omēs qui contrariant legi
 diuine et nature/ vita/ verbo vel scripto. sicut sūt et fuerunt
 literati/ doctores et viri magnorū statūū. psequentes ve-
 ros zelatores veritatis et equitatis/ put fuerunt emuli sā-
 ctissimi Hieronymi: et sancti Augustini in magna copia
 et sancti Chrysostomi quē ex cōmunicauerūt/ et de episcopo
 patu expulerūt/ et in exiliū miserūt. Hi omēs fuerunt titu-
 lo et statu notabiles: verbo valde apparētes: scripto et stis
 lo diffusi. Et heu hodie zc. quoz q̄ t̄gūt/ facit quasi q̄ ma-
 nu pcutit ignē/ aut sulphurificat. Et sunt falsi religiosi hy-
 pocritissimē tuētes: quoz religio in plurimū p̄sistit in vestitu
 forinseco et in reboatu notarū et in melleis verbulis q̄bus
 nitunt mercari humanū feruorez. Sed vestes/ p̄dicatio/
 cantus in choro/ celebratio diuinorū: omnino nō faciūt re-
 ligiosū virum: sed religiosum requirunt.

p Falsus p̄pheta. O q̄ turpissim⁹ titul⁹: cui⁹ effectus pel-
 simus: cuius clyentuli omēs ceci. Cecū esse malum est sed

non habere: nec pati veruz manu ductorē peius. Sed sic cecum esse: nec hoc intelligere nec credere: ⁊ alijs velle. verū iter rectitudinis ostendere pessimū est: quia nihil peris culosi⁹. qz apud falsos pphetas et mūdi sapiētes symonia symonia nō est: aut vsura/ vsura nō est: aut auaricia/ auaricia nō est: aut superbia/ superbia nō est. Nec patiunt singula hec venenosa mala: christiane religiōis infectiua in⁹ crepare quēq; nec detegere minime emendare. quia sunt sapientia mundi pleni aut carnis: ⁊ sapientia pudica que desursum est omnino vacui. quia manuetudinē et humilitatē nō habent sine quibus impossibile est quēq; fm deū et christianiā religionē regere vel presidere/ aut viuere. propterea odiunt aut persequuntur ipis omnino viles/ aut nō patiuntur. et fouent aut diligunt/ aut preciose conducunt ipis venenosos.

Falsos prophetas indicant et ostendunt sancta dei p̄. q̄ cepta que tenta vere illuminant. Insuper et vita et doctrina saluberrima iesu: et apostolorū eiusdē. pfecta seq̄la in p̄ clara et sancta vita et doctrina. et sanctorū prophetarum scripta. Et consequenter sanctissimorū doctorū Hieronymi/ Augustini/ Ambrosij/ Gregorij/ Bede/ Basilij/ chrysostomi ⁊c. quorū vita et doctrina in nullo discrepat cum doctrina euangelica: nec apostolica: nec cu⁹ pphetica. Et quod cū illorū scriptis et doctrinis nō concordat ⁊ quod illi nō approbant vita et doctrina/ falsum suspicandū est et excogitatū suggestiōe diabolica/ ⁊ p̄ falsos pphetas: ⁊ mundi sapientes expositi et diuulgati/ qui nituntur se tueri aut decipere coloribus et verbulatione fictē eloquentie: et per audaciā multorū verborū (que simplex et sancta veritas nō requirit discordantiū cū vita et doctrina sup̄ doctorū vt foueant in suis auaricijs/ aut luxurijs/ aut superbijjs/ aut gulositatibus/ aut pompis. sed quia captiui diaboli sūt fm apostolū. qz nō admittūt nec suscipiūt ip̄ vtilia: sed sicut isanus respuīt et refutant legem sanctam dei: legem nature et rationis. Enimvero magna infania

Capitulū III

est et corruptio: studere et inniti magno suo periculo et nec
posse nec velle eligere/vel diligere euasione et securitate.

r Multis em̃ contingit de p̃tractibus et reemptiōibz. Sic
cut caste virgini et pudice mulieri dū virgo casta est et mu-
lier pudica: tunc fugiūt et abhorrent corde: om̃ia verba et
loca et actū lubricitat̃, postq̃ autē declinauerint a virtute
honoris et pudicie: tunc nō solū delectant̃ in verbis lu-
bricis sed et actū luxurie affectant/ quē et practicant: quia
meretrices facte sunt. Sic est et in vsura, innocentes vsu-
re et specierū eius improbant et refutant vsuras tanq̃ pe-
riculū: sed postq̃ se imiscuerint et his periculis se macula-
uerint voluntate/ aut actu/ tunc pculdubio ex hoc mutat̃
animus et affectus: et sic pmouent/ aut fouent/ aut iustifi-
cant opinione: quia animus eorū iam corruptus est. Nō
autē auctoritate legis euangelice et apostolice et pphetaz
aut sanctorū doctorū supradictorū: sed tm̃ consuetudine et
multitudine peccatū. Unūquodq̃ em̃ virtū in suo gene-
re: quod bonū inuenerit in suscipiente se corrupit et desti-
tuit. Et ergo nullus vere corde et affectu potest impugna-
s re aut detestari quo delectat̃ aut nutrit̃/ aut quo diaboliz-
ea illaqueatus est deceptōe. Quō autē tanta pericula et tā
nubilosa mala euadet simplex et indoctus laicus q̃ multi
approbāt notabiles fm̃ litteram et status/ aut religiones
apparentes.

Saluator et verus infallibilis doctor christianoꝝ ies-
us christus dixit Matth. xix. Si vis ad vitam ingredi/
serua mandata. Ecce solutio: qđ sanctus Iacobus pseq̃-
tur dicens, Estote factores verbi et nō auditores tm̃: fallē-
tes vosmetipsos: quia verba et facta fm̃ verba: mutant af-
fectū et mores hominū. Qđ et sanctus Gregorius pbat di-
t cens, Audiendo pcepta dei nō illuminamur sed et facien-
do. Unde nō auditores legis iusti sūt apud deū: sed facto-
res legis iustificabimur. Quisq̃ ergo vult audita intelli-
gere: festinet ea que iam potuit intelligere opere adimplere.
Observatio nāq̃ legis illuminat nō auditio absq̃ ambiz.

guitate sine acceptioe personarū nō minus rusticū q̃ p̃n-
cipem/vel doctore/vel literatū. Lex em̃ dñi immaculata
sapientiā p̃stat paruulis: id est humilibz. non dicit magna-
tis/aut excellenter reputatis/ qui raro sunt vere humiles
Seneca dicit. Nulli p̃clusa est virtus/om̃ibus pater: oēs
inuitat/om̃es admittit: nō eligit dñm: nō censum: sed nu-
do homie contēta est. Principes et sacerdotes et scribe iu-
deoz ceciores fuerūt vulgo. quia om̃ino auari/superbi et
incorrigibiles. Vulgus autē seductus fuit: quia plus cre-
didit cecis superioribus/q̃ sancte legi dei. Sicut ⁊ hodie
tepeditas et ignorantia inferiorū sequit̃ fucū et verbosam
seductionē falsorū superiorū.

Sed valde possibile est etiā purū laicū euadere seducti-
onē falsorū p̃phetarū: scientē et tenentē legem nature et di-
uinā. Nam nulla naturalis res/siue herbe/siue lapidum
nobilium vires/aut alie res virtuose tantā vim seu efficaciam
exercent in alias naturas: quantā diuina lex in aīam. Il-
le res materiales modica faciunt in ea que transeūt, diui-
na autē lex multa et permanentia.

Q̃ autē laicus et vnusq̃sq̃ infallibiliter et īveritate ita
euadere possit falsos p̃phetas/manifeste patet p̃ hanc si-
militudinē. Tria sūt falsa et mala q̃bus multi seducunt: et
ad carnis lapsū veniūt ⁊ ad lamentabilia pericula: scilicet
forma egregia vel ornatu s̃ p̃sonalis. Velle ⁊ falsa ver-
ba: serpentino veneno liñta. mūnera aut promissiones.
Per hec multi et infiniti incauti decepti sunt et decipiunt̃.
Sed virgo corpe ⁊ mente intelligens ⁊ vere diligens suā
sanctā virginitatē: illa qualiacūq̃ p̃missa splendentia aut
apparētia in tā nefariū finē odit et vehemēter abhorret to-
to corde euz tremore/tanq̃ ad inferna trabentia. Similit̃
et vera vidua insup ⁊ sapiēs mulier honoris et honestat̃:
ligata thoro matrimonij nullū virū plus diligit: reueret̃ ⁊
honorat q̃ suū dilectū ⁊ honestū maritū: despectis omni-
bus formis/pulchritudinibus/ornatibus/⁊ dulcedine ⁊
falsitate verbor̃ et muneribus quantūcūq̃ p̃missis. Sic

Capitulum

III

similiter et infallibiliter est de his qui vere agnoscunt et diligunt: et seruant legem sanctam dei. Quod et Chrysostomus confirmat dicens. Si enim opera iusticie facimus tunc nullo errore decipimur: et ipsi omne sentimus errorem. Nam ipsa res facit errare que facit alterius errorem non cognoscere. Nam qui non cognoscit mendacium alterius: suam non intelligit veritatem rectam. Qui enim veritates sui honoris/status et doctrine omnino et absque fictione scit et vere intelligit/seduci difficile et quasi impossibile est. Sicut et qui vere scit viam itineris sui: intra latronum deuorat: deuia statim cognoscit nec per illa incedit. Scribit Ecclesiasticus. xv. Deus ab initio constituit hominem: et reliquit illum in manu consilij sui. adiecit mandata et precepta. Si volueris mandata seruare/conservabunt te/et in perpetuum fide placita seruare. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris appone manum tuam. ante hominem vita et mors: bonum et malum. Omne bonum ex obseruantia mandatorum dei. et omne malum ex transgressione eorum. Secundum regium prophetam. Obseruantes et diligentes dei mandata inimicis suis sunt prudentiores. Et plus intelligunt de necessarijs ad salutem/senioribus et doctibus se/qui non diligunt nec scrutantur mandata dei. Psalmus. Sup senes intellexi: quia mandata tua custodiui. Et Ecclesiasticus. vi. Cogitatum tuum habere in preceptis dei: in mandatis illius maxime assiduus esto: et ipse dabit tibi cor: et concupiscentia sapientie dabit tibi. Ubi glo. Merito illi dabit puri cordis intellectus: et sapientie diuine amor saluberrimus qui cogitationes suas temperat secundum precepta dei: et assidue legem meditat ut opere exequatur. Per intellectum et obseruationem mandatorum dei diligunt et apprehendunt bona presentia et futura: et mala odiunt et vitantur. Unde idem dicit. A mandatis tuis intellexi: propterea odiui omnes viam iniquitatis. Sicut enim proputium nihil est: et circumcisio nihil est: sed mandatorum dei obseruatio: sicut religiosorum pace dicam: monachatus nihil est: et canonicatus nihil est: obseruatione mandatorum dei deducta. Impossibile enim est quicquam disputatio/aut

violentia studiū posse intelligere sanctam scripturā absq̃
 obseruantia mandatorū dei: et deuotis oratiōibus. **Q**ui
 ti enim monasticas ceremonias/aut statuta ab hominibz
 oblique confecta attente curant: et manu tenent quasi iur
 reuorando: sed mandata dei tepide/aut nihil curant: et hic
 est modus excecationis/ cui eternū ve cōminat fm Chry
 sosto. Causa ostensionis spiritus sancti est mandatorū dei
 observatio. Et vbi spiritus dei non est: ibi spiritus carnis
 aut mundi aut maligni superabundat: et sic nec filius nec
 pater diligit. Quia q̃ sermonē dei: hoc est: mādata dei nō
 audit et seruat: nec spiritus sanctū habet: et sic ex consequen
 ti nec deum nec proximū diligit. quia charitas non est in
 homine nisi per spiritum sanctū/ qui est in homine per o
 seruationē mandatorū dei. Unde Grego. Qui vere diligit
 deum et eius mandata custodit: in eius cor dñs venit:
 et mansiōē apud eum facit.

Chrysostomus super Johannem omelia. iij.

Cum enim diabolus viderit legem dei scriptam anime
 et tabulas eius factum cor: non adibit eū de reliquo. **U**bi
 enim vtiqz fuerint littere legales/ nō in columna sculpta
 enea: sed in dei amica mente spiritus sancto formate: et mul
 ta resplendentes gratia neqz respicere ille poterit: sed pro
 cul dabit nobis terga. Nihil enim ita terribile est illi et his
 que ab eo imponuntur/ cogitationibus/ vt mens diuina
 cogitans/ et anima huic semper iniacens fontū. Hanc em̃
 talem non contristari quid presentium poterit: et si indele
 ctibile fuerit nec inflare et eleuare et si maximū et inopina
 bile fuerit. Sed in tanta tempestate et fluctuatione/ trans
 quillitate potietur multa. non enim a tempestate rerū tur
 batio innascitur: sed imbecillitate mentis nostre. Quia si
 ab his que accidunt nature hoc pateremur: omnes homi
 nes turbari oporteret et. Quod et mors et finis vite mar
 tyrum et verorum militum dei: nec non verorum christia
 norum constantia bone et sancte vite ostendunt: longe la
 teqz probant.

Capitulū

III

Tertio venit malū et perditio a
diabolo, de quo, j. Petri, v.

Obrui estote et vigilate: quia aduersarius vester
diabolus tanq̃ leo rugiens circūit querens quē
denoret: cui resistite fortes in fide: id est formata fi
de: nō solum verbis/ sed magis bonis opibus. Nō enim
cessat suggerere mala/ et fallas et pestíferas formas/ et me
dia depingere in mentibus hominū: vbi nō est fidelis cu
stodia et vigilia continua. Unde Jacobi. iij. Resistite dia
bolo et fugiet a vobis. De quo et Aplūs ad Eph. vj. In
dēte armaturam dei vt possitis stare aduersus insidias
diaboli. Quoniā nō est nobis colluctatio aduersus car
nē et sanguinē: sed aduersus p̃ncipes et potestates: aduer
sus mundi rectores tenebrarū harum: contra spiritualia ne
quicie in celestibz. Mundi amatores/ et carnis volup
tū sectatores/ siue spirituales/ siue seculares/ litteratos et
ill̃ratos p̃ falsitatē dēlar̃ tenebrarū decipit/ ac si in die lude
rent. Unde Hiero. Venena nō d̃ ant̃ nisi sint melle circū
linita. et vitia nō decipiūt/ nisi sub specie et ymbra virtutū.
Uñ et Beda. Circūit nos singulos/ et tanq̃ hostis clau
sos obsidens muros explorat et tentat/ an sit aliqua pars
muroz minus stabilis et minus firma: cuius aditu ad in
teriora nostra penetraret. Offert enī oculis nostris formas
illicitas/ et faciles voluptates/ vt visu destruat castitates.
Aures enī nostras p̃ canora musice tēptat: vt sono dolci
ori auditū soluat: et molliat christianū vigorē. Linguam
etiā nostrā cōuitio puocat. Manū nostrā ad fraudes et
dolos vt lucra iniusta faciat: vt aīas nostras laqueo pecu
nie capiat: ingerit p̃nitiosa compēdia: terrenos honores
pmittit: vt celestes honores eripiat: ostendit falsa/ vt verā
surripiat. Et cū latenter nō potest fallere: tunc aperte mi
natur: terrore perturbide persecutiōis intentās: ad bellan
dos christi seruos: semper inquietus: et semper infestus ex
istit et c. Quāobrem fratres mei cōtra cunctas diaboli vel

fallaces insidias: vlt apertas minas et iniurias stare debet
 sedulo instructus noster animus et parat⁹ et armat⁹ semper
 per ad repugnandū. quoniā est noster inimicus parat⁹ et
 armatus ad impugnandū zc. Cū em̃ diabolus nunq̃ ca
 reat armis malitiarū et doli: nec christianus armis virtu
 tū carere debet. Unde Aplūs ad Eph. iiii. Nolite locuz
 dare diabolo per negligentia virtutū et per mundi occu
 patioēs. j. Timoth. vi. Qui volunt diuites fieri: incidunt
 in tentationē et in laqueū diaboli: et desideria multa inuti
 lia et nociua: que mergunt homines in interitū et in perdis
 tionē. Promissio em̃ diaboli irrationabilis est: et om̃ino
 mendax in om̃i vitio per quodcūq̃ decipit. quia semper
 infallibiliter nimis amara in fine ppinat. Initia diaboli
 apparent delectabilia. flebiles autē exitus sortiūtur: nullū
 bonū potest esse ab illo / cuius totū esse pessimū est. Quis
 vnq̃ p obliquas voluptates carnis / aut p mundi dilecti
 onē / aut p diaboli suggestionē: quibus cōsensit lamenta
 biles terminos nō sēserit. Nemo vtiq̃: quia impossibi
 le est. Per crimina em̃ acquirit homo diabolu: quia in cri
 minibz est: put Chryſ. dicit sup Joh. Quis em̃ est qui de
 moniū habet / nisi qui inhonorat deū / vel ei qui honorat
 deū iniuria ē: et infert. In his ergo de q̃bus gaudet et leta
 tur q̃ diligit et assumit veritatē: in illis dolent q̃ habent et
 diligūt peccatū in quo diabol⁹ est: qui excecatur et peruerit
 animos per dilectionē peccati. Versutū ergo inuerecun
 dū quid est peccatū dū diligit: nō patit̃ sanatiuā veritates
 que illuminat et sanat duz admittit. quia diuina est insita
 efficacia que nunq̃ decipit / nec errare facit / nec permittit.
 quia mater est sanctitatis. Et iterū. Si velis signa videre
 extermina abs te oē delictū: et vidisti qd̃ cupiebas. magn⁹
 em̃ demon p̃ctm̃ est: qd̃ si abieceris abs te: maior tu eris:
 crede mihi q̃s q̃ demonia eijciūt. Virtus multis miracu
 lis anteponit. Sic intelligit q̃ in vitio peccati diabolus
 habitat: qui non nisi vigore virtutis eijciatur. Bern. dicit
 in sermone de sancto Benedicto. Sicut em̃ caro porci

Capitulū

III

Tertio venit malū et perditio a
diabolo, de quo, j. Petri, v.

Obrui estote et vigilate: quia aduersarius vester
diabolus tanq̃ leo rugiens circūit querens quē
deuoret: cui resistite fortes in fide: id est formata si
de: nō solum verbis/ sed magis bonis opibus. Nō enī
cessat suggerere mala/ et fallas et pestíferas formas/ et me
dia depingere in mentibus hominū: vbi nō est fidelis cu
stodia et vigilia continua. Unde Jacobi. iij. Resistite dia
bolo et fugiet a vobis. De quo et Aplūs ad Eph. vj. In
dēte armaturam dei vt possitis stare aduersus insidias
diaboli. Quoniā nō est nobis colluctatio aduersus car
nē et sanguinē: sed aduersus p̃ncipes et potestates: aduer
sus mundi rectores tenebrarū harum: contra spiritalia ne
quicie in celestibz. Mundi amatores/ et carnis volupta
tū sectatores/ siue spirituales/ siue seculares/ litteratos et
illatos p̃ falsitate dēfar tenebrarū decipit/ ac si in die lude
rent. Unde Hiero. Venena nō d̃ ant nisi sint melle circū
linita. et vitia nō decipiūt/ nisi sub specie et ymbra virtutū.
Uñ et Beda. Circūit nos singulos/ et tanq̃ hostis clau
sos obsidens muros explorat et tentat/ an sit aliqua pars
muroz minus stabilis et minus firma: cuius aditu ad in
teriora nostra penetret. Offert enī oculis nostris formas
illicitas/ et faciles voluptates/ vt visu destruat castitates.
Aures enī nostras p̃ canora musice tēptat: vt sono dolci
ori auditū soluat: et molliat christianū vigorē. Linguam
etia nostrā cōuitio puocat. Mānū nostrā ad fraudes et
dolos vt lucra inuita faciat: vt aīas nostras laqueo pecu
nie capiat: ingerit p̃nitiosa compēdia: terrenos honores
pmittit: vt celestes honores eripiat: ostendit falsa/ vt verā
surripiat. Et cū latenter nō potest fallere: tunc aperte mi
natur: terrorē perturbide persecutiōis intentās: ad bellan
dos christi seruos: semper inquietus: et semper infestus ex
istit et. Quāobrem fratres mei cōtra cunctas diaboli vel

fallaces insidias: vlt apertas minas et iniurias stare debet
 sedulo instructus noster animus et parat⁹ et armat⁹ sem-
 per ad repugnandū, quoniā est noster inimicus parat⁹ et
 armatus ad impugnandū zc. Cū em̄ diabolus nunq̄ ca-
 reat armis malitiarū et doli: nec christianus armis virtu-
 tū carere debet. Unde Aplius ad Eph. iij. Nolite locuz
 dare diabolo per negligentia virtutū et per mundi occu-
 patioēs. j. Timoth. vi. Qui volunt diuites fieri: incidunt
 in tentationē et in laqueū diaboli: et desideria multa inuti-
 lia et nociua: que mergunt homines in interitū et in perdi-
 tionē. Promissio em̄ diaboli irrationabilis est: et om̄ino
 mendax in om̄i vitio per quodcūq̄ decipit, quia semper
 infallibiliter nimis amara in fine ppinat. Initia diaboli
 apparent delectabilia. flebiles autē exitus sortiūtur: nullū
 bonū potest esse ab illo / cuius totū esse pessimū est. Quis
 vnq̄ p obliquas voluptates carnis / aut p mundi dilecti-
 onē / aut p diaboli suggestionē: quibus cōsensit lamenta-
 biles terminos nō senserit. Nemo vtiq̄: quia impossibi-
 le est. Per crimina em̄ acquirit homo diabolu: quia in cri-
 minibz est: put Chrys. dicit sup Joh. Quis em̄ est qui de-
 moniū habet / nisi qui inhonorat deū / vel ei qui honorat
 deū iniuria ē: et infert. In his ergo de qbus gaudet et le-
 tur q diligit et assumit veritatē: in illis dolent q habent et
 diligūt peccatū in quo diabol⁹ est: qui excecatur et peruerit
 animos per dilectionē peccati. Versutū ergo inuerecun-
 dū quid est peccatū dū diligit: nō patit sanatiuā veritatez
 que illuminat et sanat dūz admittit, quia diuina est insira
 efficacia que nunq̄ decipit / nec errare facit / nec permittit.
 quia mater est sanctitatis. Et iterū. Si velis signa videre
 extermina abs te oē delictū: et vidisti qd cupiebas. magn⁹
 em̄ demon pctm̄ est: qd si abieceris abs te: maior tu eris:
 crede mihi qz q demonia eijciūt. Virtus multis miracu-
 lis anteponit. Sic intelligit q in vitio peccati diabolus
 habitat: qui non nisi vigore virtutis eijcitur. Bern. dicit
 in sermone de sancto Benedicto. Sicut em̄ caro porci:

Capitulū III

na cum comeditur/nostre adheret carni/vt iam supra ca-
 ro: sic transgressor precepti dominici: spurcos sibi spiritus
 sociat adherendo eis/vnus cum eis efficitur demon. Ob-
 seruatio mandatorum dei inuitat spiritum sanctum. trans-
 gressio vero eorundem diabolum. Obseruatio mandato-
 rum dei affert ornamenta veri honoris/et angelici deco-
 ris. Transgressio autem turpitudinem affert/et diaboli si-
 militudinem. Saluator enim dicit Luce. xj. Qui non est
 mecum/aduersum me est. hoc est: diabolus qui est pecca-
 tum. et ministri eius qui per peccatum ei seruiūt. quia pec-
 catū (vt dictū est) magn⁹ diabolus est. quia peccatum
 habet naturā diaboli: et diabol⁹ est natura peccati. Et sic
 ex peccatore facit diabolū. Sicut dicit Joh. xj. Nonne
 ego vos duodecim elegi: et ex vob vnus diabolus ē. Ad-
 ne iudas homo erat/et iesus eū diabolū nominat/ q̄ non
 loquit nisi veritatē. Sed quia verior denominatio est ex
 actiōe nō ex natura vel forma. Sicut in eodē. viij. habet.
 q̄ dixit ad iudeos. Vos ex patre diabolo estis: et deside-
 ria patris vestri vultis facere. Ecce hic etiaꝫ natiuitas ho-
 minis ex actione designat: et illius heres erit quē sequitur
 actione: quia actio hominis pbat suū effectū. diabol⁹ em̃
 nihil habet in homine nisi hoc qđ ipse per se per peccatū est
 in homine. Aug⁹ de salutaribus documētis dicit de dia-
 bolo. Iste est aduersarius effect⁹ generis hūani: inventor
 mortis superbie institutor: radix malitię: scelerum caput:
 princeps omniū vitiorum: persuasor turpiū voluptatū
 et. Sicut enim per mala media crescit et suscipitur amor
 malus in homine: sic diabolus inhabitator hominū est:
 medio criminū. Non enim est pure et absolute rationis
 agere aut presumere contra creatorem et redemptorē suū:
 contra salutem anime et corporis: contra honorem et lau-
 dabilem famā: contra suos fidelissimos amicos et fauo-
 res: contra legem sanctā dei: contra bonam ciuilem poli-
 tiam: sed criminibus implicare: quibus homo agitur a
 diabolo: qui insanos facit homines: quemadmodū ho-

mines priuati ratione: moribus ordinatis et debitis destituti sunt, sic illi carent vero ordine: vite et religionis: iusticie et equitatis. Judas dissentit a christo et consentit diabolo et membris eius: quo medio diabolus in cor eius ascendit. Sic neminem protegit excellentia status: nec scientia litterarum: nec forinsecus apparentia religionis: nec orationis multiplicitas. Ubi est effectus et consensus criminum sepe supradictorum: ibi est habitatio diaboli.

Hieronymus.

Diabolus enim per alicuius vitij occasionem et per uoluptatis aditum irrepit in cor nostrum, quia vitia ex parte illius sunt: sicut virtutes ex deo sunt. Si ergo sint vitia in corde nostro cum venerit princeps eorum diabolus quasi proprio auctori dant locum et introducunt eum velut ad possessiones suam. Et inde est quod nunquam hominum corda pacem habere possunt: nunquam quietem sed semper conturbantur: semper terrentur: et nunc vana leticia nunc inutili tristitia deprimuntur. Habent enim intra se habitatores pessimum cui introeundi ad se locum per passiones suas et vitia fecerunt.

Quod autem diabolus inhabitet homines habet in multis locis in euangelio Matth. iij. et. vij. Marci. i. iij. et. vj. Luce. viij. de maria magdalena que septem habuit demonia per septem vitiosa crimina. Luce. xj. ubi eiectus diabolus ab homine dixit. Reuertar ad domum meam unde et assumens septem demones nequiores se habitabit ibi: et erunt nouissima peiora prioribus. Dicit domus meam: non quod creatura sine creationem sua sit: sed per abnegationem sui creatoris per crimina erit diaboli possessio. Idem diaboli adhuc rugientes circueunt ut ferocissimi leones: querentes quos deuorare valeant: quibus pauci sunt qui hoc vere credant: sed pauciores qui hec ut time da sunt timent et cauent.

Capitulū III

Epilogus priorū triū malorū.

Ecce quantis et qualibus periculis circumdati sumus. Caro omnino contraria est spiritui et aggravat animam. Et si facta fuerit domini anime/perit vita eius et in morte semper manebit. Mundus plenus est falsis prophetis et multis variis periculis et medijs scandalorum. Diabolus astutus et dolosus est: et serpens venenosissimus cuomēs mortiferam intoxicationem: moribus honoribus: et omnibus bonis hominibus: occultis et manifestis fallacijs/nisi precaueat. Et quod faciendum inter tam periculosa et seua mala: et tam in seuis inimicis. Responsio: fiat diligentia et custodia: sicut fieri solet in temporalibus inimicis/quibus multo maior fieri deberet.

Quartū capitulum.

Empore autē seuē

Inimicitie tutores populi ut fideles patres constituunt speculatorem fidelem: bene oculatum: nec mutum: attentum vigilantem pro salute populi inflexibilem ad partem aduersam. et portas muniunt cum viris in armis constantibus: absque fuga contra inimicos: qui attente aduertant buccinam: ac vocem speculatoris: qui et omnino desiderant concorditer cum eodem salutem et evasionem populi. Et quicumque impedierit/aut odio habuerit fidelitatem speculatoris odio habet/accusat. et ut traditor: et inimicus cum inimicis reputatur. Comedabilia sunt hec. quia temporaliter necessaria et utilia et secundum politicam legem ordinanda. Sed secundum divinam legem que omnino excellens: et prior est. Speculator predicator est. Portas autem muniētes et custodientes/in armis virtutum et vite religionis debent esse presidentes: et populum bono exemplo vite doctorum: et bono regimine christiane religionis tuentes secundum.

tenorē sancte legis christi et apostolice vite: quā p̄dicatoz
 fidelissime intimare et declamare debet. Quia ad mai⁹ pe-
 riculū: maior requirit̄ diligentia et cautela. Et tanto ma-
 ior quāto aīa plus est et nobilior corpore et corporalīū rez-
 rum. quia eterna est: et p̄cioso sanguine christi redempta: et
 ad conuiuiū eternarū deliciarū inuitata. Et tanto maior:
 quanto maiora et excellentiora sunt eterna et inestimabilia
 et gaudiosa et p̄manent. Terrena autē transeunt inuito do-
 mino nec retineri possunt: et om̄es decipiūt qui ea pl⁹ deo
 diligunt. Ad p̄cauendū illud maius periculū spirituale.
 necessarius ē fidelis p̄dicatoz et prudens cuz p̄sidentibus
 fidelibus qui sciat et possit vt speculator in alto virtutum
 et sapientia positus intrepide vita et verbo clamare: viam
 virtutū et christiane religionis fideliter demonstrando. et
 vitia ad inferna deducencia sūma cum diligentia detestan-
 do et extirpando: quia contra honorē hominis et profectū
 religionis et eternā vitā officiūt. Speculator p̄ tpali tuiti-
 one visis inimicis/ aut pericula intelligens/ nō parit vo-
 ci/ nec buccine: sed extense enūciat inimicorū insidias: quia
 periculosa disfortunia intelligit: quia perēit et periclitant̄
 homines et res periture. Et quō et qua conscientia et qua
 lege aut conditiōe debet aut potest filere fidelis et prudēs
 speculator p̄ salute cōmissarū animarū et sue ipsius in eter-
 nū viuentiū/ et emptarū sanguine iesu christi: et nō clama-
 re contra illa que eas deuastant/ aut in periculū eterne dā-
 nationis deducunt.

Qua de re dñs dicit Esa. xxi. Vade igit et pone specu-
 latozē: et quodcunq; viderit annūciat. Et iterūz Ezech. iij.
 et. xxiiij. Fili hominis speculatozē dedi te domui israel: et
 audies de ore meo verbū: et annūciabis eis ex me. Seclu-
 dūtur hic figmenta falzorū p̄phetarū et mūdi sapientūz vt
 supra dictū est. Hiero. Si rectores docentes suū seruauē-
 rint gradū sunt quasi domus dei: et quasi angelus domi-
 ni. Quādo doctrina nō erit in ecclesijs intelligimus peri-
 re pudiciā/ castitatē mori/ et om̄es abire virtutes. qz non

Capitulū IIII

comederūt verbū domini. Nihil miserabilius q̄ indices:
scientie legis ignari: et bone voluntatis inanes: quos cō-
uincit amor munez et retributionū. Doctor gentiū diui-
tias/honores/et totius mūdī variā supellectilem contēnit
vt stercoza: vt solū lucrificiat christū: ratus omnia q̄ dispē-
diū salutis afferunt sordibz aggregāda: recte quidē et fides
liter: eo q̄ nihil mūdū: nihil honestū: nihil decens: salutē
impedit: sed sola turpitudine, q̄ sicut dedecer: sic et immūda
est: et certe inutilis: adeo dānosa/ vt nullo tpali emolimen-
to valeat compensari. Quid pderit homini si vniuersum
mūdū lucret: aīe p̄o sue detrimentū patiat. Nō em̄ ex sor-
dibus est/ quid est nisi sordidū. Nō em̄ potest arbor mala
fructus bonos facere: cū in eo vis nature p̄sistat: vt simis
lia ex similibz pcreent. Nā vita et lingua sacerdotūz quasi
i quidam vite liber est in facie populorū. Docebat em̄ Job
omne virtutis laudē in actiōe p̄sistere: cassūqz esse splēdor-
em verbi: cui nō subest soliditas opis. Verus p̄dicator
facto et verbo sinceriter diuinū verbū p̄nūcians: ver⁹ dei
nūcius est immediatus. Qui spernit nūciū: et eū cuius ē nū-
cius. Nā qui sapientū verba audire et intelligere negligit
vitam suā gubernare non nouit: quanto magis: nec alio-
rū regimini p̄ficiendus.

Ezech. xxxiiij. Si dicente me ad impiū: morte morieris:
et nō annunciaueris ei: neqz locut⁹ fueris vt auertat a via
sua impia et viuat: ip̄e impi⁹ in iniquitate sua morietur. sangui-
nē autē ei⁹ de manu tua req̄rā. Si autē tu annunciaueris ip̄io
et ille nō fuerit p̄uersus ab impietate sua: et a via sua impia:
ip̄e q̄dē in impietate sua morietur. tu autē aīam tuam liberaſti.
Uñ Grego. dicit. Tot occidim⁹: quot ad mortē ire tepidi
et tacēres videm⁹. Propter qd et Bern. dicit. Lōge graui-
ori et piculofiori debito tenent astricti: q̄ p̄ multis aiabus
reddaturi sūt rationē. Quid ḡ ego infelix q̄ me vertā: si tan-
tū thesaur⁹ tā p̄ciosū depositū istud: qd sibi christ⁹ sangui-
ne p̄prio p̄cios⁹ iudicauit: et tingerit negligētē custodiri. Si
stillantē in cruce dñi sanguinē collegissem: essetqz reposu⁹.

penes me in vase vitreo / qđ et portari sepi⁹ oporteret / qđ
 animi habitus⁹ essem in discrimine tāto. Et certe id seruā
 dū accepi: p quo mercator nō inspicēs ipa vtiq; sapientia
 sanguinē illū dedit. Quare et petr⁹ bleiens⁹ dicit. Clamat
 ad te dñs p spūs sui organū Hieremiā, xxvj. cap. Sta in
 atrio dom⁹ dñi et loqre ad oēs ciuitates iude sermōes qđ
 ego mādauī tibi. Et sermōes illos expmendo subiungit.
 Uade et clama: reuertere auersatrit israel dicit dñs et non
 auertā faciē meā a te. Et in eodē spū clamat Ezech⁹, dicens
 Si speculator viderit gladiū venientē: et nō isonuērit buc
 cinā: ueneritq; hostis et tulerit aiām vnā de pplo / sang
 nē ei⁹ de manu speculatoris reqrā. Noli g ociari in talēto
 dñi: sed euāgelizādo dñi negotiationē exerceas: vt talētū
 tibi creditū dñs cū fenor⁹ accessiōe recipiat. Iusta g opor
 tune iporune rē. Accepiissima siquidē ē in epīs et pđica
 torib; apud deū pfessio veritat⁹. Aiām p veritate ponere
 nō formides: vt videas dies bonos: qz aiām peūitis d ma
 nu muti sacerdotis reqrit. Arca siquidē dñi capī: et pplo
 gladio ruit dū sacerdos i filiorū correctiōe torpescit. Na
 lui⁹ Iohes baptista piclitari apud regē / qđ dissimulare le
 ge dñi qđ ad herodē et ad herodiadē: sicut Helias ad achab
 et hiezabel legati officio fūgebat. Samuel ad agag regē.
 petr⁹ ad ananiā et saphirā in correctiōis exemplū eorū ti
 bi vitā describit. Lex dei et fides christi oī supellectili mū
 dane supestimāda ē: honori etiā et fame pprie et saluti. De
 li⁹ est em incidere in man⁹ hoīm / qđ relinqre legē dei / for
 tis sit sermo: nihilomin⁹ sit suavis. Nā sapia q attingit a
 finē vsq; ad finē fortiter suauiter oīa disponit. Q; tā dam
 nosa et piculosa sit repiditas et pueritas rectorū tāgit Bre
 go. omel. Et lup⁹ rapit et dispgit oues. Lup⁹ venit et mer m
 cēnari⁹ fugit: fugit tacēdo: fugit a pā vita puerse viuēdo.
 tūc malign⁹ spūs mētes fidelū in tētatiōe dilaniat: et bis
 q pastor⁹ locū tenet: puer⁹ cū titulo: curā sollicitudinis nō
 habet. aie pereūt: et ipe de terrenis cōmodis letatur abusi
 ue et scandalose consumendo. Lupus rapit et dispgit

Capitulū III

ones/cū aliū ad luxuriā ptrahit/ aliū ad auariciā accens-
dit/ aliū ad superbiā erigit/ aliū per iracundiā diuidit. hūc
inuidia stimulat/ illū fallacia supplantat. Quasi ergo gre-
gem lupus dissipat/ cū fidelem populū per tentatiōes ne-
eat. sed cōtra hec mercēnarius nullo zelo accendit: nullo
feruore dilectionis excitatur. quia cum sola commoda ex-
teriora requirit: interiora gregis damna negligenter pa-

n Instituentus est autē cum magna dili- (titur.
gentia ac vigilantia aut bene institutus esse debet/ q̄ vult
aut debet p̄esse populo dei et ouibus christi sanguine red-
emptis: nō littera solū: sed plus virtutū splendore. Sed
institutiū aut instituentū esse ad faciendū fructū aut cōser-
uandū et custodiendū acquisitum in populo dei impossi-
bile est sine mansuetudine et humilitate: ita vt sit sine dolo
et fraude/ sine scandalo et crimine/ et omnino misericors et
pius pater ad orphanos et pauperes/ et sine amaritudine
animi/ et sine fictione humilis: ita vt possit et sciat se humi-
liter et hilariter omnibus subijcere sine acceptiōe persona-
rū: put salus animarū et paterna tutio requirit. alio nullū
sine discrimine et magno periculo assumit vel assumit ad
presidendum.

Quā autē religio christiana pro tanto decreuit et decre-
uit: hoc est ex illo lamentabili defectu q̄ tam periculose et
multis defectibus et scandalis deformate persone p̄ferun-
tur populo dei p̄sidere cōtra canones et leges. Et sic lac et
lana ouīū p̄cioso sanguine christi empari fit multis ve-
nienū eterne damnatiōis illis qui tam miserrime instituūt
aut assumūtur. Ubi manebūt multi in ecclesijs cathedra-
libus aut monasterijs q̄ minime sunt cū eorū ceremonijs
ad fidelem curam animarū que ars artū est: qui nitunt in
corporare: vtinā nō ex auaricie idolo lanā et lac ouīū: sed
animas earundē quasi de cordibus eorū eradicare: s; obij-
ciunt se hoc ex dispensatiōe habere. Nulla autē dispensatio
potest dari aut largiri contra p̄ceptū charitatis. Nam di-
spensatio sine causa iusticie necessarie atq; necessitatis in-

iste/aut dispensatorē/aut dispensatū tenet in vinculis/aut
 vtrūq; . Ecclesiastica em̄ auctoritas non est humane sed
 diuine virtutis/que ad virtutis p̄fectum non destructio-
 nem a deo ordinata consistit. Et ergo q̄ male narrant nō
 fructū absolute: sed plus fructū z morum abusione sen-
 tient. Nulla maiora lucra q̄ animarū . preciosior ē ista ne-
 gociatio q̄ auri z argēti p̄mi z purissimi. Om̄e corporeū
 p̄ter assumptū a deitate animas lucrificare superexcedit .
 Harū negotiator christus exhortans aptaz formam dat p
 apostolis/ vt huiusmodi negotiatiōi se donēt ad lucrādū
 homies pro superna patria: p quibus lucrandis dei fili
 in terris peregrinatus est. Et si desideriu saluatoris i hac
 negociatiōe dilatatū ab homib; videret quicqd est sp̄i-
 ritus: quicqd corporis: quicqd virtutis z opis: quicquid
 sollicitudinis z studiū ad impendendū enixe foret/ vt an-
 te me quererent: venirent in thesauros quos saluator precio
 sanguinis condere n̄sus est. Et si n̄ aliud homines pro
 moueret ad animarū lucra satis esset memorabile pro eis
 effusi sanguinis p̄cium. Cui ergo officij fidelitas cōmissa
 est/ querat et inserat mansuetos/ hūiles/ vane glorie et pe-
 cunie contemptores. Memoria seu cōmendabilis fama
 z vita boni p̄sidentis cōmendabilis fructuosa p̄dicatio
 est: quia illa non tacet. Sed clamorosa verbulatio cuius
 vita et fama despecta est z mala: nulla vel modica est: vi-
 te bone p̄dicatio semp̄ viuūt boni p̄sidentis. Verbulatio
 autē mali vt fumus per ventū defluit: quia vita eius semp̄
 per inficit. Chrys. sup̄ illo verbo Matth. Misit duos q
 discipulos z c. missi sunt petrus z philippus: quia nō des-
 bent ad p̄dicandū mitti/ nisi qui cognitionē habent verita-
 tis: z splendore honeste conuersatiōis. docere z nō facere
 nō solum luci nihil/ sed z damni plurimū affert. Gr̄adis
 quippe condēnatio est componenti quidē sermones suos
 vitam vero atq; opera negligenti z c. p̄sidū z ducum est
 alios in via morū p̄cedere/ nō que facienda sunt/ alijs tu-
 mide intonare. Unde Bern. in sermone de sancto Bene-
 f

Capitulum

III

dicto. Sermo quidē viuus et efficax exemplū operis est: plurimū faciens suadibile quod dicit: monstrat factibile quod suadet. Chrys., Leuite autē et viri sacerdotales: perfecti et spirituales: et sine macula debent esse. Splendore ergo vite totū illuminātis orbem fulgere debet animus sacerdotis etc. Nihil vile aut sordidū in sacerdotis ore/opere debet apparere. Sed cuncta que agit: vniuersa que loquitur: omnia que cogitat: et corā hominibus p̄clara: et in cōspectu interni arbitris oportet esse gloriosa.

Chrysostomus.

Christus imitemur ut oportet: et hortemur ceteros ad virtutē: quieto animo admoneamus: nulla ira: nulla ferocitate moueamur: nec enī deo nocuisti si blasphemasti iratus: sed gladiū in teipm conuertisti. Nō licet aliqua violēter peccata corrigere. Hoc enī ille ammirabilis vir sciēs: dicebat corinthiis. Non dominamur fidei vestre sed adiutores sum⁹ gaudiū vestri. Si hoc in alijs: maxime in christiāos. Nō necessitate et vi facere bonos assuevit de⁹ neq; electio violenta eorū que futura sunt est: sed conuersiua. Seneca. Mansuetudine suadebis. contentione aut nunq; facilius enī pia ad penitentiā reuocant verba q̄ aspera. Nullū animal morosius: nullū maiore arte tractandum est q̄ homo: nulli magis parcendū. Chrys. Deditemur quiescibiliter loqui ut humiles corde facti ania: bus nostris requiem inueniamus et p̄sentē et futurā. Omne amaritudinē abscindamus: et si erigat q̄s p̄tra nos/fiamus hūiles. Ira et furor sūt fera acuta et callida. Hiero. Nulla enī res ita inebriat ut animi turbatio. Chrys. Nihil q̄ppe puritatē et aciem mētis ita obtundit ut iracūdia inordinata que ferri solet p̄citatiōe vehementi: moderata durat. Anselmus. Omnis imoderatio nō salutē sed periculū generat. Hiero. Oratio que sanādis mentib; adhibet: descendere et poni debet/nō p̄icipi. Nihil ordinatū qd p̄cipit et p̄perat, facilius incidit qd expectat q̄ qd p̄teruolat. Seneca. Plurimū p̄ficit sermo q̄ minutatim irrepit aio.

Dulcis in luctu iportuna narratio, Eccl̃i, xxij. Quid peius aut piculosius q̃ rigor indiscretus in subditos ⁊ tepiditas ⁊ asinina ignauia ad prios defectus ⁊ crimina: prius mū diabolicus furor ē, scđm eiusdē excecatio.

Multi em̃ sūt p̃sidetes ⁊ sacerdotes q̃si tyrāniter se ad subditos exhibētes. Alioq̃n q̃rsū ē illud p̃pheti cū Ezech̃, xxxiij. Fili hoīs p̃pha de pastoribz isrl̃ p̃pha ⁊ dices pastoribz. Hec dicit dñs deus. De pastoribz israel q̃ pascebant semetip̃os ⁊c. Vltimo ego dicit dñs de⁹, qz p eo q̃ facti sūt greges mei in rapinā ⁊ oues mee in deuorationē oīm bestiarū agri: eo q̃ nō esset pastor: neq; em̃ quesiērūt pastores gregē meū: sed pascebat pastores semetip̃os et greges meos nō pascebāt. p̃pterea pastores audite ṽbz dei. Hec dicit dñs de⁹. Ecce ego ip̃e sup pastores req̃rā gregē meū d manu ip̃oz ⁊ cessare faciā vt vltra nō pascāt gregē meū nec pascāt ampli⁹ pastores semetip̃os ⁊c. Nōne satis vobis erat pascua: bona depasci. Insup ⁊ reliq̃as pascuarū ṽiaz ꝑculcastis pedibz ṽris: ⁊ cū purissimā aquā biberitis reliq̃a pedibz ṽris turbastis. Et oues mee his q̃ ꝑculcasta pedibz ṽris fuerāt pascebāt. ⁊ q̃ pedes ṽri turbauerant hec bibebāt. Quid sibi aliud adesse docet Ezechiel' hec īp̃catio nisi pastoribz abesse q̃ adesse debuerāt. ⁊ adesse que abesse oportuit. Propterea hec dicit dñs. Ecce ego ip̃e super pastores: ⁊ req̃rā gregē meū ⁊c. Nōne tyrānidē sacerdotū videt exp̃mere manifestā: ⁊ vitā illoz depingere. qz ī oīmibz q̃ sua sunt querūt: ⁊ q̃ iesu christi sūt post tergus faciūt. Siquidē nō meū sed alienū est: ⁊ p̃fecto intemperate vitat' oraculū: q̃ apud familiārē altissimi int̃ pastore mer cēnariū ⁊ furē differētia manifesta p̃scribit. Bon⁹ pastor aīam suā ponit p ouibz suis. Cui⁹ si queris officinū apud iā dictū p̃phetā iuenies. Ecce ego ip̃e req̃rā oues. Hec em̃ est diligētia qua gregibz debēt inuigilare pastores. At in plato rō erigit eq̃tas: vt qđ alijs imponit onus: ip̃e p̃ferat: ⁊ quod docere voluerit opere studeat implere. Hoc em̃ ī iudicio ⁊ iusticia pascere ⁊ nō in austeritate ⁊ potētia

imperare. Quod vtiq; faciunt qui humeris hominū alligant onera graua et importabilia, digito autē suo contingere recusant. Unde dicit. Et cū purissimā aquā biberet; reliquā pedibus vestris turbabatis. Quod autē prelati et sacerdotes venerunt et veniūt ad tam lamentabiles casus/ et ad tam varia pericula/ et ad tam destitutā vitam/ et ad tā infronita vitā certissima causa est/ quaz dñs declamat p Hieremiā, xxiij. Si steterissent in consilio meo et nota fecissent verba mea populo meo: id est vita et verbo: auerteret; vtiq; eos a via sua mala et cogitationibus suis pessimis. Quod per similitudinē hanc efficaciter intelligi potest. Inquantū em̄ prudens et honesta mulier plus et vere diligit et veretur maritū suū honestum et honore dignū. put sancta et thoralis lex requirit et intime curat et diligit proles de tanto est stabilior seu constantior in honore: et min⁹ ad ultera; maritū irritando: et ad indignationē prouocando et seipam turpiter infamando et scandali notam generationi impmendo. Sic simili modo: si prelati et sacerdotes verediligerent deum. put lex nō palpando mandat: sed terribiliter declamando intonat dicēs. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: et in tota anima tua: et tota mente tua. et vere crederēt corde et effectū: q; saluator n̄r iesus xp̄us hāc verā dilectionē non extorserit a petro apostolorū principe (et sic consequēter per eundē ab omnibus pastoribus) p cōtemplationē seu miraculorū ostensionē seu crucis affixionem seu per alias qualescūq; corporis grauitates sed per solam veram suarū ouīū fidelem curationē: nullo modo ad tanta pericula venirent prelati et sacerdotes etc. Quoniā hoc maxime amoris signū in ipm christū est: oues eius vita et verbo fideliter pascere: hoc est amor obedire his preceptis et credere ei qui diligit: dicit Chrys.

Flemo difficilius corrigi et emendatur/ q̄ criminosi et ignari sacerdotes non habentes nec diligentes scientiam sancte legis et littere: et presumptuosi docti et prelati viri; capti et cū septi etc.

Predicator summopere et summa diligentia allicere de-
 bet peccatores ad veram penitentiam. Primo paterna pie-
 tate et profunda misericordia domini: quas utique vult ostendere
 et potest vere penitentibus. Secundo pessimo effectu et hor-
 ribili exitu: quem peccatum ineffugabiliter sortitur. Et quod
 libet illorum duorum habet suum certissimum effectum. Et oportet
 quod unus eligatur: et non est hic medium. Dicat ergo vita cor-
 de et voce: veram et infallibilem enunciationem. Penitentiam
 agite et appropinquabit regnum celorum. Matth. iij. Ecce
 quanta promissio. Hierem. iij. Revertere auersatrix israel di-
 cit dominus, et non auertam faciem meam a te. Ecce quanta cle-
 mentia: humana ratio illa non potest ponderare: experiri
 potius possunt. Cognitio vera et verum odium peccati ma-
 gna penitentie pars est: quam multi valde repntati non ha-
 bent: et difficulter habere conantur: quorum spes claudicat.
 quia quorundam duricia et affectio criminum tanta est: si celum
 et terra clamarent: nec fide cognoscerent: nec corde assume-
 rent penitentiam: que utique saluberrima et infallibilis medi-
 cina est omnium peccatorum. Sed quia conditor et governa-
 tor celi et terre clamat et insonat et suos clamare iubet: nec
 cessare sinit: quem clamorem multi non aduertunt: nec imitan-
 tur. quia impietas nec fides nec charitatem veram habet: cui
 seclusa est gratia adducens penitentes.

Quintum capitulum.

Sed quis sit clamor audiamus. Clamor utique magnus
 clamor lamentabilis: clamor terribilis et omni dolore plenus.

De terre cuius rex pu-

er est Eccles. x. Ve anime que vitis carnis
 sepulta et inuvalidata est. Ve dissolutis cor-
 de Eccles. ij. Ve effrenatis viris qui legem christi
 sti et apostolicam in effectu non habent nec desiderant sed muni-

Capitulū

V

di criminibus implicati. *Ue vobis qui dicitis bonū malū et malū bonū. Esa. v. Ue vobis qui bonū anime propter corporalia cōmoda nō diligitis nec assumitis. Ue qui approbāt falsum et improbāt verū. Multi em̄ reputati tā prudentes sunt apud seipos ex inani philosophia/aut ex acquisita et habituali garrulatione/aut cupiditate mūdanē superbie aut vane glorie/aut vitiosa auaritia/q̄ veram dei sapientiā sanctissime legis christianorū nō intelligant nec diligant: ac ex hoc multos obliqua p̄sumptione suis erroribz excecāre nitunt̄. quia venotat maledictionē q̄ t̄a-*
gitat. Aug⁹ dicit. Magno malo fallit homo cū hoc nō credit qd̄ ad vitā ducit eternā. vel hoc credit qd̄ ad mortē ducit eternā. Et ergo dicit spūitus sanctus per prophetā. Ue qui sapientes estis in oculis vestris et corā vobis ip̄is prudētes: ponētes tenebras lucē et lucē tenebras: ponentes amarū dulce et dulce in amarum. Sicut multi mundi sapientes et falsi p̄phetē dicūt bonū et licitū esse i eclesia vsurarias reēptiones: et iniquos cōtractus. quia reēptio posita est in arbitriū vendētis: ac si illa verbalis conditio posset facere ex vsura nō vsurā: quod est impossibile: sicut per verbū solum facere nigrū albū. Quia de q̄nto minus vendens habet vel potest redimere: de tāto pl⁹ accipit emens de mutuo. Nec etiā gaudent emētes de fortuna vendentiū si venerit posse redimere: sed plus et magis tristant: quod est vera p̄statio iniquitatis: et contra sanctā legem christianorū que p̄cipit fm̄ legem et religionem: gaudere cū gaudentibus in p̄speris bone fortune. et flere: hoc est compati flentibus aut angustatis in diffortunijs. Et illud mutuū integrū reportatū qd̄ ad longum mulgauerūt: sine mora cogitāt ad vltiores vsuras effūdēre et. Et dicunt hoc esse gratiā: quia reposita est reēptio in arbitriū vendētis: qd̄ potest dici apertū mēdacium: cū gratie effectus nō sit ille: p̄prium et iniquū querēs questū sub falso velamine noīs gratie: sed potest magis dici illa tyrānica gratiā quā raptor facit spoliato: rapiens singulū

la viatoris sed ex gratia dicit se sibi mittere camisiā et calci-
os, et quod ei non occiderit, gaudet tamen miser ille de illa ty-
rānica gratia: quia euadere aliis non potest. Illa autem gratia
omnino nullum meritum habet: sed magnū demeritū, clarū est
quia non christianorum gratia sed tyrannorum crimen et seueri-
tas est. Qualis potest esse illa gratia que tā lamentabiles
infert molestias, sic illa gratia est que in iniquarum reemptio-
nū et usurariorum contractuum exhibet. Nec verentur hoc
dicere esse bonū quo seipos in tā profundā foueas auaricie
deiciunt et primum tā impie contra omnem veram charitatem
grauāt: que charitas finem intentionē mandātis non tamen te-
poralia bona gratuite in necessitate dispensat: sed et corpus
et vitā expendit, putat vera charitas naturalis parentū facit
erga pueros. Sed quod illa queati finibus diaboli non creditur:
sed ne mirum: quia maledicti in prophetia carent diuina adie-
ctione boni. Et non tamen habent illam maledictionē illius ve: quod
dicunt tā grāde malū esse bonū: et tā tyrānicū opus esse grē:
sed etiam ex mortuis aīabz loquuntur quod mēdaciū occidit (ut scri-
ptura declamat) quod tales sic tā destituti possunt se bene re-
soluere: cum gratia ad hoc omnino necessaria prout sint cuius-
cūque etiam pēminētie/status/excellētie aut religiōis sint etc.
Itē apphēsi illis tā dictis et inflictis malis p̄ficiunt lras p
negocijs sup̄dictis p̄boz splēdore: iniqua et gētili retho-
rica p̄boz sup̄biā habētes: et tyrānicā mulgationē cōtinē-
tes quas Chrysostomus dicit esse sanguine pauperū p̄scriptas etc.
Sed multi titulariter reputati p̄sumunt se habere cogni-
tionē lraz quod minime sentiunt se ita exhaustos et euacuatos
veris virtutibus christiane religiōis: sine quibus lra ē gladi-
occisiōis. Et quod tales sunt cōiter veri carnales/voluptuosi
vani aut supbi hoībus apparētes aut luxuriosi/aut auari
p̄prium questū p̄tra christi legē turpi venatiōe quērentes. post
quod discessū et mortis resolutionē frequenter inuentū est et in-
uenit. p̄culdubio certū et grāde testimoniū impietatis eoz
in copia reum male acq̄sitarū et duriter detentariū et vitiaz
non damnatiōis eterne. Nemo ita potēs/tam fortis/tam.

Capitulu

V

litteratus tā religiosus: quē crimen corrūpere ⁊ destitue-
re non possit: p̄seruū cū crimen falso colore glosatur: aut
cecitāte mentis nō cognoscit. Quis vnq̄ exptus est furē:
aut raptorē: aut vsurariū: aut auarū bona tēporalia crimi-
nose vsurpata bene dispensasse fm ordinē vere religionis
⁊ vere charitatis. Chrys., expertā veritatē ⁊ infusam grati-
am exp̄mens dicit: q̄ illi qui male congregāt/bene dispē-
sare nesciant/quod ⁊ experientia clamorosa tuba probat.
beati qui intelligunt et cauent aut prouident. Dictū est in
C deis frontosis ⁊ inflexibilibus. Hier., xij. Si mutare po-
test ethiops pellem suā: ⁊ pardus varietates suas: et vos
p̄teritis benefacere cū didiceritis malū. Impossibile est
vt nigredo ethiopsis mutet in albedinē: quia hāc natura
habet nō accidentaliter sed innatā: vel pardus varietates
coloris sui similiter. Sic ⁊ multorū hominū crimina nō
sunt mutāda cū illa voluntate ⁊ electione possideant: ita
qđ natura facit suo ordine ethiopo et pardo: hoc facit in-
durata volūtas in sua peruersitate. Et quod dictū fuit ad
auaros/superbos/ ⁊ incorrigibiles in deos, nunc confor-
miter dicit ad auaros ⁊ incorrigibiles litteratos ⁊ christi-
anos: qui nō desinūt mulgare mutuū ⁊ sortilega victali-
cia vltra debitos terminos iusticie ⁊ equitatis sanctissime
legis christianorū. **O** mulgatio venenose porationis. **O**
mulgatio lucri iniquitatis. **O** mulgatio maledictōis malī.
O mulgatio eterne maledictōis infliccio rē. **O** maledict⁹
sermo qui huius maledictionis causam dicit esse bonum
quod tā terribile malū est. **O** miserrimi qui huic menda-
cio adhibent fidem: ⁊ tā senā seductionē psequuntur opere
⁊ sic in bonis corporis ⁊ pessimis anime ducētes dies su-
os: ⁊ in puncto ad infernū descendūt. Er go omēs tales
mulgatores gratulabunde ac sitibunde potāt aceti: pro
optimo vino: ⁊ lambūt venenū p melle: ⁊ vtuntur absin-
thio p lacte. **O** stulti filij hominū. **O** autē illa mulgatio
venenosa ⁊ falsa sit. audiant nō homines sancti aut ange-
li: sed dei omnipotentis verba ⁊ interni arbitri. Ezech., viij

Et vir si fuerit iustus et fecerit iudiciū et iusticiā rē. ad vsu e
 rā nō cōmodauerit. Glo. cuiq; quodcūq; Et amplius nō
 acceperit. Glo. de quacūq; re superabundantiā quācūq;
 Ab iniquitate auertit manū suam. Glo. vt in omī opere
 fugiat iniquitatez. Hec est iusticia legis/certa et vera: ad
 quā omēs veri christiani tenent: nec patitur exceptionez.
 Et infra in eodē sequit lex iniquoz. Q si genuerit filiū rē
 ad vsurā dantē et amplius accipientē nūquid uiuet. Non
 uiuet. Glo. sed eterna morte moriet. Contra hāc inflexibi
 lem veritatē et cōminatiōē dicūt quidā diaboli captiui/
 auari/aut ditari cupientes. Multa habemus de illis scri
 pta/quid nobis de singularibus opinionibus. Bene qui
 dem. Scripta sunt multa de illis scrupulosis negocijs q̄
 nullo modo omīmode et integraliter seruant fm totalem
 modū et formā. quia nimis ardua res est. Et sic nec legez
 ab hominibus datā: nulla tamen auctoritatē ecclesie/nec
 sanctā dei legem seruāt. sine qua impossibile est saluari. er
 go falsē et criminose habēt tales reemptiōes/ptact: et vi
 talicia rē. Qui em̄ decipe nitit scīeter aut iğrater ceco du
 catu: multis coloratis subtilibus et splendentibus vtitur
 verbis. quia negociū suspectū p̄tendit scilicet deducere ab
 effectu veritatis et securitatis in decipulā damni/aut peri
 culose falsitatis. Quare in lege sancta multa habent p̄ces
 pta de cauendis multis verbis: p̄sertim de dolosis mētes
 tricis verbis. In multis em̄ verbis peccatum nō deerit.
 Multa em̄ inania verba destruxerunt et destrūūt sanctā
 religiōē christiane venustatis: put sanctus Iacobus in
 canonica sua lamentabiliter testat. Quare et fm Hiero. f
 veritas multis nō indiget verbis nec querit nec admittit
 falsorū velamina verborū. ipsa em̄ sine errore est et mater
 sanctitatis. nequaq; nutrit auaricie. Nec indiget p̄tinaci
 bus philosophis mundi qui inanē sapiētiā nimis p̄se
 runt: verā sanctā vitā et legem ch̄isti et christianoꝝ non
 tenentes. Et telas arancarū texer̄tes dicunt et loquūtur
 contra omne modū et ordinē veteris et noue legis: que in

Capitulum

V

nulla sancta lege audita vel lecta sunt: nec aliqua littera legis habet. Et dicunt. Nonne aliquis potest vendere ius suū super illo vel illo bono. si totum. ergo ptem rē. Tales panos venationis per stamina auaricie nouis et iniquis filogifinis ostentātes rē. Ius et iusticia christianorum est: Nullū circūuenire: nullū inique et contra charitatē christiane religionis grauare/ siue velit siue nolit: sed magno et diligenti conatu pro primo stare verbo et facto et iuuare et puenire: ne inique grauetur aut circūueniat: hoc est diligere primū sicut seipm. Multotiens em pauper debitis et angustiis aut penuriis deditus/ incitat/ aut rogat/ aut p rōcat mutuantē ad iniquos contractus vel reemptions usurarias/ aut ad falsa sortilega victalicia/ sed ex nulla lege: nec fm aliquā sanctā legem: sed ex penuria et nimia indigentia: qd nullo modo licet vel fieri potest sine crimine rē. Quis vnq̄ legit aut auduit impugnationes sancte catholice fidei disputata aut scripta quin habuerint aliqua om̄ino veri simulationē: que tamen in radice falsissima fuerunt. Om̄is iniquitas frequenter querit et inuenit subtilis et dolosas vias falsitatis. Obicit diues sic. Rusticū petit et vult mibi dare censum reemptionis. ergo licet mibi recipere. quia quinto Ethicorū dicit Aristoteles. Nulli volenti sit iniuria. Dicendū. Aristoteles subiungit ibidem in fine dicens. Idem homo a seipso patitur iniuria. qd euidenter patet. Qui em facit iniquitatē/ odit animas suā: et peccādo facit sibi ipi iniuriā quā eligit sub rōne boni apparentis. Ergo volenti sepe fit iniuria in effectū: nec est voluntariū verum in tali paupere rustico q̄ min⁹ malum eligit ad vitādū maius malū: sicut qui mercimonia sua iactat in mare ne ipse submergat. Pl. iij. Ethicorū dicitur q̄ ibi sit per se et simpliciter inuoluntariū. Iniuria ē quoddā malū qd nemo vult nisi sub apparentia boni: sicut ergo peccator quilibet vult malū sub ratiōe boni: ita verissime iniuriā sepe vult pauper aut peccator sub apparentia boni. et ergo qui huiusmodi iniuriā infert peccat in

proximū suū grauiter.

Difficile em̄ est adulterā et meretricē captaz a diabolo vitio fornicationis/cui placet illa turpitudine reducere ad debitā vitā honoris et honestatis. Sic ecōuerso difficile est honestā et pudicā mulierē sanctā gerēs vitā thozali ordine ligatā seducere ad fornicationis turpitudinē. Sic et simili modo difficillime est persuadere seducto in crimine iniquarū reemprionū/aut falsoꝝ contractū/aut victali ciorū vt postponāt et dimittant et satisfaciant de malis re ceptis. Sic beati pauperes spiritu nullo medio faciliter possunt induci ad consensū taliū rē. Et iudicāt iniqua vt sunt: et ipi a nemine possūt ita iudicari (vt Apl's habet) q̄ illa non habent nec habere volunt, qui ergo de malo non vult iudicari/a falso et crimioso malo debet declinare rē.

Ve q̄ sapiētes estis in oculis vestris Esa. v. quos vitia excecauerūt et ceci. i lege sancta dei q̄ nō illūinat nisi fues.

Ve qui p̄dicat factori suo Esa. xlv. scz p̄bo vel factori vel

Ve eis q̄ recesserūt a dño Osee. vii. p̄ viā tras (scripto

gressiōis. Sed maius ve cū dñs recedit ab eis.

Ve q̄ multiplicat non sua Abdie. ij. sed vulpino studio

Ve q̄ p̄gregat auariciā malā domui (vsurpat aliena. sue vt in excello sit nidus eius. Ibidem.

Ve cui⁹ dulcē ē regēs in nido q̄ inenitāter ignē expectat.

Ve vob scribe et pharisei hypocrite q̄ clauditis regnum celoz aī hoīes Math. xxiij. puerla vita/negligētiā mo

Ve vobis pastoribus q̄ dispergūt et la (rū obliq̄tate, cerant gregē pascue mee dicit dñs Hieremie. xxiij.

Ve vobis phariseis qui diligitis primas cathedras in synagogis et salutationes in foro Luce. xi. Apud plurimos plus singulare est querere aut diligere vanā gloriā et obliquū questum: et honorē impertinentē q̄ honorē sūmi et eterni regis ad quē om̄is honor referendus ē et multo plus q̄ salutē aniārū p̄ eternā salutē ip̄is cōmissarū. q̄ nimis indiscret⁹ respect⁹: et quasi frequēs diligētiā ē. p̄ eq̄s bñ et pulchre incedētibz et p̄ xp̄ianā religionē falleratis et

Capitulū

V

vario et pomposo vestitu: et in his in fronte incedētes ut
gentiū principes: magnā operā dantes: nimīā supellecti-
lem argenteū et aureum procurātes: verī honoris et vtili-
tatis carentē: iduſtrioſe ſtudentes ut ſm ſeculū bene et op-
time verbulent: ſed ſm ſedem a quo dominatū et tantam
pompā vſurpant ut canes muti neſcientēs latrare: nec ve-
re diligunt nec affectant audire vel attente legere eorū abu-
ſiones oſtendētes/ aut charitatiue increpātes/ nec p̄dica-
re/ aut ordinare/ aut baptiſare/ aut conſeſſiōes audire pro
modulo et poſſe volūt. Sed frequēter apoſtatis eorū ve-
riū honorē et meritū cōmittentes: qui quaſi om̄ia ſymo-
niace practicanes: et quaſi nihil p̄pter deum abſolute mi-
niſtrantes: ſed nouos et iniquos queſtus vltra copioſos
puentus cathedre extorquētes: cōtra que om̄ia iura et le-
ges ad hec aptata clamant. Et ſic nō tm̄ muti: ſed et ſurdi
ſunt: ſcripturarū ſanctarū veritatē et auctoritatē in modi-
cō ſentiūt: ocioſam et carnalem voluptatē et cathedre pro-
uētibz extrahūt: nec vere credūt horribilibz cōminatio-
nibz ſcripturarū. quas om̄ipotens cōtra quez om̄is po-
tentia ſauilla eſt: p̄ ſanctos p̄phetas et euangelistas et apo-
ſtolos p̄nūciat et declamat ve ve ve: quod eterna dānatio
eſt in tanta abuſione iuentis. Nec ſynodū cleri p̄ſonaliter
viſitant: vbi eorū ſūmus conſiſtit honor et om̄imoda ob-
ligatio: et p̄prie effectus cathedre: vbi per ſalutē p̄prie et
populi/ martyrii modo ipſis ſubiecti tenent cleri animo-
nere/ corrigere/ exhortari/ p̄prio ore et ſermone ſeu collatio-
ne vicarij et fideliter vigilantī aīo cū cordis affectu intul-
care debent quicquid dictū vel lectū aut ſtatutū fuerit p̄ ſan-
ctitate ſacerdotalis vite fideliter exequant: loco et auctori-
tate ſui. et nequaquā populū ſcādalizent etc. Et quēcūqz tūc
in p̄trariū agere viſitator inuenerit ſeruet charitatē/ aucto-
ritatē ac fidelitatē veri paſtoris in correctiōe talium. et hoc
paterno/ pio et exhortatorio virili ſermōe. Sic oſtēdit ve-
rius et eſſentialis honor et effectus et obligatio cathedre.
Quis p̄ſidū maiore honorē: maiore et verā laudē et cōmē-

dabilis fame pulchritudinē acquirere potest. Nihil vñq̃
pulchrius hac virtute ⁊ effectu in veritate ⁊ sine omī am-
biguitate. Nec prius quidē solaris est radius a fonte cla-
ritatis in suū priū vsum datus. in talibz p̃sistit diuinus et
indeceptibilis ornat⁹ p̃sidis. Nequaquā in forinseco equo-
rū ⁊ vestiū/aut supellectiliū ornatu/aut apparētia que s̃m
verā christianā religionē extirpanda sunt s̃m verā rōnem
criminibz nō impeditā. mūdi aut seculares homines/ qui
sub regimine p̃ncipū tenebrarū sunt/rostratos/ calcios et
laruales vestes p̃ honore p̃ferūt/que tñ crimina demon-
strāt. Omē enī vitiū tanto cōspicius in se crimen habet:
quāto qui peccat maior habet. Sed qd dicendū plurimi
⁊ nescio qd nō absentāt se ab illa magnificare que tā mari-
ma habet in cōmissis: scz pascere gregē christi vita ⁊ vbo:
p se ⁊ p clerz suū ⁊ mysteriū diuinissimi corpis ⁊ sāguinis
christi. vbi frequēter clerus male se habet in vita. Et mul-
ti sola p̃suetudine aut causa quest⁹ celebrāt/aut in manife-
sto p̃cubinati. Vbi sacramentū luto criminū p̃culatur:
minus esset sentina maculari. Vbi p̃ses nō obsistēs aut p̃-
uidens inquātū in eo est/nutritor criminū est/aut sua ne-
gligētia fautor eoz est. qz multi scādalizant populū quē
otino edificare tenent scādaloſis ⁊ indecētibz verbis: ve-
stitū ⁊ habitū ⁊ criminibz nullo mō clericis decentibz: ludos
tabernas visitādo ⁊ cū bibulis abusive viuēdo: ⁊ hoc ī se-
stūis diebus. Nec crimina vñqz sūt eozū qui obſtare de-
berent ⁊ nō faciūt. Qd a simili probat: si equestres sui aut
cōmensales ⁊ domestici sui iniūque spoliaret hoīes rebus
suis t̃palibus. hec spoliatio vñqz ascriberet p̃sidiū: imo scā-
dalū ⁊ crimen ⁊ indignatio oriret cōtra eū: multo pl⁹ vbi
p̃mittit diuinas offēsiōes ⁊ populū.

Sed multi p̃sides fugiūt aut negligūt tā grande opus
honoris ⁊ meriti. Ratio: quia vñqz capū aut occupati su m-
giūt diuina ⁊ decoris plena: mūdani ⁊ piculosis ipis cō-
trarijs aut vñqz diabolicis occupati. Nōne mulier tho-
ro maritali ⁊ honestati obligata adulterās cum alio viro

Capitulum

V

dānāōis esset filia: mltō magis p̄ses alligat̄ inreīrādo ex
ercitijs cathedre contrarijs se occupans/ filius pditionis
erit. Officialis stipēdiatus a p̄ncipe contraria p̄ncipatui
faciens et populū seducens/ aut turpiter negligens/ aut ī
perniciem mittens: damnationē a p̄ncipe sentiet. Sic p̄
ses puentus dei ecclesie vsurpās qui ecclesie f̄m cathedrā
fideliter nō p̄est vita et verbo f̄m posse: vindictā horribilē
p̄ncipis ecclesie ineffugabiliter sentiet. Sic cōsiderando
certorū p̄sidū secularitatē et abusione status et negligentia
multi criminosi homines p̄sidū loca occupāt. quia f̄m mū
dum viuūt: qui iam indicatus est cū suo p̄ncipe qui dīa
bolus ē. Crimina em̄ que eligunt̄ ad tantā insaniā deduc
unt: vt ea que sunt om̄ino indecora/ imprinētia/ damno
sa/ om̄ino demerita/ eligunt̄ et manutinent et tuent̄: ac si es
sent equa et iusta: decora ac valde vtilia: et om̄ino merito
ria que certissime contraria sancte legi dei et pernitiosa su
perioribus et subditis. Et tales nō possūt emēdari aut sal
uari nisi voluntas ad illa constricta absoluat̄ a talibz: qđ
indiget gratia dei: et veris amicis veritatis et christiane res
ligionis.

Innocētius in omelia de villico iniquitatis. In duobz
bus em̄ et ex duobus rephensibilis apparebat: et quia fa
mā corruerat. et quia substantiā dissipasset. Veu quot ho
die tales in ecclesia sūt plati qui dū deberent esse odor vi
te in vitā/ facti sūt odor mortis in mortē. et cū deberēt esse
dispensatores/ facti sunt dissipatores. Debet em̄ p̄clatus
ecclesie bonū nomen habere ex effectu vite p̄lationis q̄ la
bozē requirit. quia melius est nomē bonū q̄ diuitie mul
te. al̄s dicet sibi. Amplius nō poter̄ villicare. infelici pau
pertati offert/ q̄ p̄uat eo qđ habet/ et om̄is occasio acqui
rendi detrahīt. Qui volunt videri boni et nō sūt/ difficul
ter aut raro vere p̄uertūt. Tales em̄ grauati sūt malo. hy
pocritaz qđ est vipereū venenū qđ occulte et leniter et ta
men letaliter inficit. Secūdo: quia malū nō malū videt.
Tertio: quia malū videt bonū/ aut nō tantū malū quātū

est. Periculosa illusio diaboli est illa: dñz peccator nō cog-
noscit malū nec desiderat nec conat̃ absolui ab eo qđ p
mouet eum ad suppliciū.

Beda in omelia sup̃ Iohannē dicit, Hoc pastori cum
fixo corde tenendū est vt eos qbus p̃est: nō quasi p̃prios: 0
sed vt dñi sui gregē tractare meminerit: iuxta illud qđ pe-
tro dicit̃, Si diligis me/pasce oues meas, Vtas inquit
nō tuas: meas tibi cōmendatas: ⁊ has quasi meas rege, si
me p̃fecte amas/recole meā in eis gloriā: meū dñiuz: mea
lucra: nō p̃pria queras, Sūt em̃ qui oues christi nō amo-
re christi sed sue vel glorie vel dominationis vel questus
gratia pascunt, Quoz multitudinē dolens Apl̃us Pau-
lus ait ad Philipenses, Spero autē in dño iesu Timo-
theū me cito mittere ad vos: neminē em̃ habeo tā vnāz
mē qui sincera affectiōe p nobis sollicitus sit, Om̃es em̃
que sua sunt querunt/nō que iesu christi, Veri autē pasto-
res ⁊ cui est sincera cura de ouibus/euidēs ac speciale in-
diciū est/cum quisq; non soluz cōmodis vite temporalis
carere: sed ipsam quoq; vitam pro grege christi ponere in
promptu habet ⁊c.

Impossibile ē posse stare mēbra in bonis terminis car-
pire destituto, Utq; dñ cecus pastor per abrupta gradit̃
necesse est vt in p̃cipitiū grex sequat̃, Verūtamen nullius p
rei pollitice diuturna ē felicitas nisi vnīuersitatis p̃spiciet
caput incolume, Nam sicut p̃ciosum ⁊ p̃cipuū est in me-
dio multoz bene agere ⁊ plurimos ad p̃fectū exēplo boni
opis incitare: ita periculosū est ⁊ p̃nitiosū: negligē? mul-
toz fidē frāgere: multozq; aīas deprauare, Sicut inq;
fructuosū est in medio multoz p̃babiliter viuere: ita peri-
culosū est aliqd destructiōis egisse, Promior em̃ est ad imi-
tationē mali humana fragilitas.

Ep̃oz tñ nomē ⁊ officiū venerabile ē si tāra īplerēt solli-
citudine q̃nta iterdū petūt abitiōe, Et diligerēt vt p̃ies: nō
merent vt dñi: colerent vt sancti: si exactiōib; p̃cerēt: p̃ices
rēt ex aīo qđqd puenit ex calūnia: ⁊ om̃nē questū minime

Capitulū

V

crederent pietatē. Ceterū sibi reuerentiā subtrahūt z amo-
rem dñi honores ambiūt/pecunias cupiūt z vel suas fa-
ciūt: vel alienas calūnias fouent. Et quidē nescio quō no-
tā z penā omnē euadant: qui exactionū z totius calūniosi
q questus sibi ad minus bessem vendicāt. Nā vere sic ab au-
la ptra omīa vota fidelīū ad ecclesie publica officia acces-
serūt: apud quos iudiciū nihil ē nisi publica merces. Si
quidē peccata populi comedunt: z veſtiuntur eis: z in eis
multipliciter luxuriāt. Acceptores psonaz z quasi bo-
norū mallei. Venatio leonis onager in hēremo ait sapiē-
tī: sic pascua sunt diuitū pauperes. Et sicut abominatio
est superbo humilitas: sic execratio diuitis pauper. Quis-
quis in munere magistratus cuiuslibet aurū querit: macu-
lam inuenit: sine qua nec acquiri nec esse potest aurū apud
auidū possessorē. Quis vnq̄ pecuniā sine sordidatiōe ma-
nuū tractauit diutius. Et ea tamen certe minus man⁹ sor-
det q̄ animus. Siquidē omē animi vitīū tāto p̄spectius
in se crimen habet: quanto maior qui peccat habet. Sal-
quoq; infatuatū ad nihil valet vltra nisi vt p̄iciat foras:
z cōculcet ab hominibz: vtpote vilis abiectio: quē nec ad
stercorationē agrozū pdest. Sol quoq; orbē illustrat ple-
nius: quia in eminenti est. Quid multa? Opera singulorū
testimoniū perhibent de eis.

r Nemo em̄ qđ male libet potest sapiēter exple. Tria
si quidē sunt que p̄ ceteris etiā prudentū omīe iudiciū sub-
uertunt: amor munerū: acceptio personarū: facilitas cre-
dendi. Nam ad ista moueri/z iusticiā dispensare/ nullus
hominū potest.

De vobis scribe et pharisei hypocrite qui comeditis
domus viduarū: z oratiōes longas orātes Matth. xxiii
Quia nō oratio longa: nec notarū cantus: nec lectionis
occupatio sine ordinata et debita dispositione vite et vi-
ctualīū saluant. Plurimositas z verus effectus orationis
nō consistit in multitudine verborū aut notarū. Cū ille q
scit z docet verū ordinē z effectū modum orandi: dicat

Matth. vi. Orantes nolite multū loqui sicut ethnici faciunt. putāt enim q̄ in multiloquio suo exaudiant. nolite autē assimilari eis. Omnis ille ethnicus est qui idolū falsitatis in se habet et colit/ siue sciat siue nesciat. sed consistit in vera et possibili obseruantia mandatorū dei vt in opibus misericordie et iustis rebus. Hec enim mūdi sapientes et falsi pphete nō curant nec decernūt. quia malicia infecti sunt: quos terribilis sentētia hui⁹ maledictiōis inuadit et tūc nisi emendent. Multū enim valent oratiōes iustorū assidue quos falsi pphete et mūdi sapiētes a iusticia auertere conātur verbulatiōe inaniū argumentorū et multitudine et cōsuetudine peccantiū. Et prope est dñs omnibus innocētiis eū in veritate. Hic annectit veritas: nō multiplicitas que frequēter longe est a mūdi sapiētib⁹ et a falsis pphetis: et ab his qui illos sequūtur. Itē ait ppheta. Iniquitatem si asperi in corde meo nō exaudiet dñs. Aspicere est voluntatis et desiderij. Quicumq; enim iniquitatē voluntate et desiderio eligit et assumit p equitate/ quous sibi nō videat. huius oratio nō exaudit. Iniquitas doli et fraudē significat: et dicit iniquus p eo q̄ nō est equus: quia facit qd sibi nō vult fieri et dolosis occupatiōib⁹ maculat. Via enim q̄ ad nos venit de⁹ per gratiā et misericordiā veritas est. et via qua oratiōes et desideria nostra verū et securū accessū habent ad deū: veritas est: postponēdo omnē verbulatiōem ex decepta aut iniqua radice pdeuntē. Multorū et quasi infinitorū sermōes molliti sūt sup oleū et depicto splēdore pboꝝ ornati: et ipi sūt iacula vulnerātia mētes/ mores/ et aīas hominū grauissimis vulneribus suscipientū. Ita vt veriamatores et fautores veritatis difficillime aut nullo modo valeant curare. Veritas enim nō ingredit̄ vbi falsitas aut pueria vita pdominat̄. de qua Hilari⁹ ponit vnā maximā dicens. Veritas nihil habet falsū: nihil incertū: nihil imperfectū. Quid ad hoc possunt dicere falsi pphete et mundi sapientes qui falsa pro veris approbant: et incerta omnino certa dicunt: et quod totū imperfectū est infirmitate

Capitulū

V

et magna verbulatione perfectum declamant. Causa est quia veram agnitionem et practicam sancte legis christi et apostolice non habent: quod peruersa vita eorum sine velamine probat/aut per luxuriam/aut per auariciā/aut per superbiam. Tullius habet: cuius aures clausę sunt veritati: ita vt ab amico verum audire nequeat: huius perfectio salus desperanda est. Hieronymus. Veritas angulos non habet: nec querit susurrones etc. Multorum est veritatem audire: paucorum vero eā vere intelligere. Nescio quot eā cordialiter diligant: et fm eandē hilari mente et seruire cordis affectet omnia agere. Margarita em̄ nobilissima est: quam mundi sapientes et falsi pphete et per eos corrupti pplurimū indignāter pedibus cōculcāt. quorū oratiōes sunt sicut campana sine malleo. Sunt em̄ multi religiosi plicas vigilias et longas oratiōes: vestium singularitatē et corporale fugaz seculi seruant: in quibus salus absolute nō consistit: que etiā corporalia fomenta requirūt. et habere possunt et debēt: sed vtinā pura nec usuraria. Sz apud plures copia est et sufficientia: nō sūt autē contenti sed quicqd supererogauerint ad vltiores cēsus seu bona pōdalia/vel incautas/seu usurarias reemptions/vel superfluas structuras exponūt. Et insuper conantur diligere: et ad fraternitatem eorum trahere seu inducere seculi diuites: sed potius eorū iniquas diuitias. Et hoc ex obliqua ratione faciunt: quia apud se nimis preferunt et extollunt eorū corporales exercitationes que fm Apostolum ad modicum vtilis sunt. Pietas autem ad omnia vtilis est promissionem habens vite que nunc est et future. Pietas enim que operatur bona fratribus et pauperibus valet ad pmerendum deum. Omnis em̄ summa christiane discipline in pietate et misericordia est iustarum rerum. Hec doctrina infallibilis est: quia dei est et sanctorum. Sed illorū finis q̄ nimis pferentes corporalia exercitia regularis vite conant ad tanta bona habita et acquirēda a diuitibz rerū: et vt credi aut crasse suspicari potest male acquirarū.

est auaricia aut edificia nimis exquisita non simplicia et solum necessaria: sed plus placentia aut nimis curiosa: et ut nihil minuetur sed ut statuta decernuntur/aut ut copia rerum est seruet plena refectio corporis aut ieiunialis que sumptuosa christi pauperibus magna esset et festiualis. Sed nec pannus aut corium nec blada nec numus largius effluunt ad viduarum et orphanorum debiliu et pauperu indigentia. quorum clamor necessitatis celum pulsat: quem christus procul dubio in se suscipit. Sed quia minora necnon superflua vix nimis preferuntur et curantur ex consequenti maiora pretereuntur: quare illi tales pericula occulta aut manifesta lamentabilia multotiens incurrunt et patiuntur. Facillima enim ratio reddenda in extremo iudicio non erit de ieiunio/de longa oratione aut vigilia/aut vestium singularitate vel asperitate/aut de vocibus vel notarum tonis: sed de pia manu porrecta esurientibus/sitientibus/nudis: infirmis etc. Illi suscipiuntur amplexu eterne beatitudinis et pro paruis eterna dabuntur. hec non patitur ambiguitatem. Quantum tunc gaudebunt illi qui non errauerunt ducatu cecorum. Pietas instituit et conseruauit et semper conseruat veram et sanctam religionem: quam cupiditas et copia rerum et nimia curiositas ad hypocritismum perduxit. Precepta operum misericordie et pietatis et prophetarum instituta note occupant et decorant: et debita executione et obligatoria carent. Obligatorie scribitur. Frange esurienti panem tuum etc. Si videris nudu operi eum etc. et multa alia similia: nullo modo ut cantentur originaliter scripta sunt. sed ut executione operum exerceantur. Si autem cantantur: tunc ille cantus debet vigilanter excitare corda et corpora ad actus pietatis et misericordie: qui actus viuus et meritoria faciunt exercitia corporalia / que sine his mortua sunt. Quod manifeste exprimitur Jacobi primo. Religio munda et immaculata apud deum et patrem: hec est visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum et immaculatu se custodire.

Capitulū

V

dire ab hoc seculo. Hec est vera et euāgelica et apostolica institutio religiōis. Sed apud plurimos contrariū practicat: pupilli et vidue obliuio tradunt/ aut minime curantur: et maculati filij seculi notabili cura et expensis suscipiuntur/ aut vi aut volūate. Et sic lex dei et vere charitatis nō curat nec tenet: dñ nō compatit̃ pupillo et vidue: sed aliqui potius excommunicant/ aut ad iudicia cōpellunt aut necessario victu priuant: qđ est maculātū esse cū seculo nequā. Et quia p̃sepe diues seculi piculis deditus extollit: honoratur: splendide reficit: inclinatioēs et genuflexiones ei exhibent. Et paup̃ forte habens beatitudinis/ aut dei nunciū spernit: famelicus deserit aut dep̃mitur: nec vox clamoris aut querimonie audit: nec macilenta facies aspicit nec debilitas nec nuditas attendit: qđ verorū christianorū nō est: sed hypocritarū p̃prietas. Olim sancta religio seruo rem habuit: et magnā exquisitā diligentia amministratiois ad paupes et debiles/ ad pegrinos/ qui modo nō libenter vident aut pcludunt fores: etiā illis de q̃bus nō est suspitio mali. Nūc aut̃ plus ad seculi diuites respectus habet gratia tp̃alis questus aut timore dñi tp̃alis. Lex christianorū est inuitare paupes et ad hospitia trahere peregrinos: qđ nūc diuitibus multi faciūt sed est prudentia apđ se cui eternus ve adiicit. Multis depictis christianis aut religiosis dulcis aut minime tediosa est collocutio/ aut affabulatio diuitū de inanibus aut piculosis negocijs/ aut questuosis lucris sed tediosa valde ē ad paupes et c. Multum em̃ sūt apparentia notabile magne religiōis: et voces et verba quasi iubilo similia exhibētes: q̃bus arbitrantur se nō posse nec debere decipi aut difficulter: et tū verā practica charitatis legis et veritatis ad primū nō habētes. Nō attēdentes qđ Adam verus dei electus et sapiētissim⁹ in paradiso actū cōmissum deseruit: et fantasiam et inclinationem suā p̃tulit et exercuit: quare indignationē dei incurrit et lamentabilem et miserriam deiectionem de paradiso passus fuit. Lucifer et multorum copia angelorum in diuina

contemplatione magna et iubilo hilarissimo extiterunt: in q̄
 p̄teruolūtū dei aliud (put ip̄is placuit) exercere p̄sumpserūt.
 qua de causa cū contemplatiōe et iubilo eorū extincti sunt si
 hoc in viridi/in arido quid fiet. Operatio fm̄ uolūtū diuini
 imperij obtinebit illud qđ deus p̄misit: seclusa negligētia
 in contrariū nemo decipit: orare aut contemplari et iussa illi
 us qui adorāt aut contemplatur nō facere nihil obtinebit.
 Seruus qui nunq̄s ociāt: sed neglectis a dño iussis: gras
 tiam aut cohesione dñi nunq̄s obtinebit. Sunt tamē qui
 dam qui fm̄ humanā industriā se competēter satis et lau
 dabiliter gererēt: si decreta deessent mūdi sapientū et mol
 liti sermones falsoꝝ p̄phetarū nō assumerent/qui uera pra
 ctica diuine legis et naturalis discerni possūt. Et hāc gra
 tiā multe simplices muliercule et puri laici habent: q̄ mun
 di sapientes et falsi p̄phete priuati horribiliter errant: et plu
 rimos incautos seducūt. Nec nitunt se defendere practi
 ca pie et diuine legis: sed subtilium verboꝝ connexionē et
 multitudinē et consuetudinē peccantiū. Qua de re fm̄ san
 ctū Auḡ. imo fm̄ omnē ueritatē diuine legis et scripture
 multi doctores noīe nec uita cū multis litteris ad infer
 na descendunt: et rustici et laici simplices ad celū ascendūt.
 sed loquūt de doctoribus nomen doctoris habentes: sed
 sanctā legem christi et uerā uitā sanctitatis abnegātes: nō
 de illis qui legem sanctā apostolicā et christiane uite: uita
 et uerbo fouentes. quia illi sunt qui sermonē ex deo p̄nun
 ciant: et eundē uerbo et exemplo laudabilis uite approbāt.
 Hi sunt qui uoce dñi ouibus clamāt: quā oues iesu chris
 ti p̄culdubio audiūt/intelligunt et cognoscūt et secure ses
 quūtur ut fideles et vigilantes pastores nō aberrātes nec
 oues christi in latronū manus tradentes: sed usq̄ ad san
 guinē p̄ eis stantes. Sanctus Thomas. Bradit̄ uocis
 cū simplicibus. reuelat se humilibus. dat intellectū puilis
 aperit sensū puris mentibus et abscondit gratiā curiosis et
 superbis. Deuoti simplices clariū ueritatē uident in se p̄
 fundius sciūt de ea cogitare: et pondus eius pensare: et la

Capitulū

V

poris intimi venas p gustū affectus scrutari z per pure is
telligentie radiū quecūq; lucidius discernere vt licet nesci
ant verbis exp̄ssius p̄rie distinguere, tamen ex ip̄o saporis
gustu naturales veritatis differentias cognoscere magis
valent q̄ per argumentoz coniecturas. Exempluz est de
quolibet mechanico artifice i arte sua perito: z subtili phi
losopho. Quoz alter scit arguere de arte z disserere: z al
ter scit p̄rie operari. Vel exemplū sume de medico theo
rico et pratico. Horū alter magis nouit artē per scientiā
alter per experientiā.

3. **U**e vobis scribe z pharisei hypocrite qui mūdatis qd
foris est calicis z parabsidis. intus aut̄ estis pleni rapina
z immūdicia. Matth. xxiij. Ue vobis qui bona ecclesie z
patrimoniū iesu christi possidetis: et luxuriose aut gulose
vinitis et pompose et nitide inceditis/ seculari apparatu/
rostratis calcys/ aut calamistratis crinibus/ vagabundis
z incustoditis oculis/ scandalosis/ fatuis z multis rumo
rū verbis. O horrendi riuli de fonte pessimo, o radices
male/ fructus amarissimi.

Ue vobis scribe z pharisei hypocrite q̄ similes estis se
pulcris dealbatis: que a foris parent hominib; speciosa.
intus aut̄ sūt plena ossibus mortuoz z oi spurcicia. Sic
z vos a foris quidē pareis hoib; iusti: intus autē pleni
estis hypocrisi z iniquitate Matth. xxiij. Nā vivere ma
le volentib; semp videt̄ contraria esse correptio: dicēte sa
lomone. Argue sapientē z amabit te. Da sapienti occasio
nē/ z addet ei sapientiā. Argue insipientē/ z adiciet odisse
te. Quis em̄ insipiens nisi qui nō agnoscit z diligit id qd
eū interficit z seducit. Multis em̄ videt̄ eos colere sanctos
quos tamē offendūt, quia contēnūt sanctitatē. Prim⁹ gra
dus est pietatis: sanctitatē diligere/ deinde sanctos, qz nō
sancti ante sanctitatē fuerūt: s; sanctitas ante sanctos. Si
ne causa ergo sanctos honorat qui iusticiā spernit. Non
possūt sancti amici esse illoz qbus deus est inimic⁹. Nun
qd pōt placata esse familiā dño aduersante. Quid autē se

pulchris dealbatis fetentibz vitijs. Quō nō pdest meretrici si nomē habet caste mulieris, sic nihil pdest peccatori si seruus dei dicat. Dibilior apud deū est q seruū dei, se dicit z mādata diaboli facit. Hec Chrys. **Ue vobis** q arguitis interempres pphetaz, z vos nō cessatis aīas chri sti sanguine redēptas occidere seductorijs verbis z exemplo puerse vite. **Ue vob diuitibz** q habetis solationez vestrā Luce, vi, que vertet in eternā desolationē amarissimē esuriet diuitis epulonis, qz marsupiiū abundat/cellare redūdāt/granariū effluit, sed hec pclusa sunt pauperibus: Quare hoc, quia qui diuitijs seruit/diabolū colit, sed duobus dñis seruire/pfecta z sancta lex vetat.

Ue vobis q saturati estis qz esurietis, Saturitas hoīs est exreme vacuitatis: z puatio z seclusio ab eterno cōiunio eterne iocūditatis z cōiuantiū electoz dei.

Ue vob q nūc ridetis z leni estis in crimibz z scādāl, qz vere lugebit z flebit absq spe solatiōis: luctu quē gaudiū totū mūdirecōpēsare nō pōt. Risus ille venenū ē melle circūlinitū: z radix infinite tristitie z meroris.

Sextum capitulū.

Sequit nūc psequēter vltim⁹ d penitētia ad quā pdicator aut fidelis pastor allicere z inducere debet peccatores z exhaurire z liberare de tā piculoso laqueo diaboli z fomento eterne damnationis.

Cognitio z pstrictio miserie ad conuersionē paternozū bonoz incitat z ad verā penitentiā inducit.

Era penitentia ē pre^a

v terita mala deslere oculoꝝ lachrymū aut gemitibz cordis: z ampli⁹ nō cōmūtēre. Que hilarissime āplectēda z assumēda est, qz saluberrima medicina ē: z omī morbo sufficiens: z certissima medela q nūq in aliq deficit nec pōt deficere in cōiū vera. Alci⁹ em vere penitētie nō tm extinguit

Capitulū

VI

Peccata cōmissa sed et cōmittendā inuālidant. Vera autē penitentiā displicentiā habet maloz et verum affectus ad bonū: nec apparentiā et forma est solum: sed ē effectus mutans voluntatē et opus declinans occasiones maloz/actus et media peccati corrigens per contraria. Hoc omnis scriptura et vera cōuersio penitentū approbat. Et hāc verā penitentiā et ordinatā conuersionē ostēdit iesus christus infallibilis eterna sapientiā Luce, xvj, de filio prodigo, cuius historiā euangelū habet.

Filius prodigus per semetipm seductus tristitia cōpunctus intelligens et sentiens paterna bona fideliter sibi cōmissa: male autē et pessime consumpta: persensit inediaz grauem: et in hac se seruū et sociū porcorū: et exiliū horrendum: nec suffragiū excogitare potuit in tantis angustijs nimū elongatus a paternis pietatibus et refectionibus. His sic consideratis et expertis: cogitauit apud se: lamentabile est in tantis malis persistere: et sic mortis periculum, expectare et turpiter perire, arripuit animū et se vere humiliando absq; fictione et iudicando se omnino indignū recepturū quicq; a patre vt filius sed fideliter sperans vt mercenarius. Et sic nec labores longi itineris abhorruit: sed confidentia animatus toto corde et affectu fugit de inedia et festināter recessit a seruitute et societate porcorū: absolutus a tā malo domino qui eum adaptauit ad tā deiectam seruitutē: et de exilio humillime et laboriose progressus: ad paterna suffragia festinauit, quia nec meliora sperare aut scire potuit, quia ab eo recessit qui eum naturaliter genuit et fideliter et copiose dotauit. Sed nec corde nec affectu re prosperit: sed fugitiuo effectū continuādo ad paternā pietatem accessit releuationē sue grauissime paupertatis obtinere desiderans.

Adueniente ergo filio prodigo et perduto, quo expertus pater festinanter ei occurrit: amplexo circūdedit eum osculando: et cū tripudio cordis assumpsit et introduxit ad oīa bona sua: anulo non ficto sed vere charitatis sibi assigna-

nir/vestitu summo honoris vestiuit/conuiuiz cordis et corporis fecit/congaudentes et cohonorātes vocauit ex tincta om̃imoda memoria sui mali recessus: nec minimū impropertū obiecit de magna substantia accepta et pessime consumpta: nec aliquid reuoluendo de preterita male acta vita. Sed solum fuga de regione longinqua: et de pessimo domino suo qui iniunxit sibi seruitiū seu ministrum inmundissimorū animalū: cū quibus maxima inedia confectus: et vera cognitio sui sceleris et humillimus accessus: vere et om̃ino contentū fecerunt patrem et effluere fecerunt totam et om̃imodā clementiā patris. O labor saluberrimus vera spe nutritus: qui a tantis periculis et malis absoluit: scz a pessimo domino qui elongauit eum a ciuibus et porcis comisit: a bestiali seruitute: a graui inedia: a duro et miserabili exilio et adduxit ad tam multa maiora bona q̃ sperauit.

Nec enigma est hoc nec inanis verbulatio: sed verissima et indubitabilis ostensio et probatio largissime misericordie dei: om̃ibus vere per penitentiā fugientibus de regione peccatorū suorum longinqua. Sed quādo aut quo modo fugiet de peccato cui regio longinqua videtur patria: et hilarior et paratior ē seruire domino pessimo cuius precium est venenum amaritudinis eterne: et plus delectatur conuersari et viuere cū imundissimis animalibus nullius honoris sed totius dedecoris et turpitudinis q̃ cum verū hominem diligentibus et habentibus.

Recessus mysticus quē saluator in parabola expressit in regionē longinquā: est recessus christiani hominis per crimina a professione baptismatica diuina lege: ab effectu virtutū: a societate bonorū et studio: se inducens periculis criminū in quibus homo male consumit: et om̃e bonum deperditur. Simon de Cassia dicit. Due sunt regiones: c̃ vna virtutis: alia vitij. Una sub diuinis legibus viuit. Altera proprijs directionibus regnat. In longinquā regione secessit male peregre. Longinqua est ista regio a re-

Capitulum

VI

gione virtutū, quia hic diabolus: ibi vero altissim⁹. Sed
 recedentibus ab omnium creatore Dauid dicit. Domine
 omnes qui elongant se a te/peribunt. Quare, quia perdis
 disti omnes qui fornicatur abs te. Vide altissimi dei nos
 stri iustissimā retributionem: vt qui longe recessit a deo lō
 ge sit a salute: quia in eo solummodo salus. Et merito pe
 reunt qui elongantur a vita: quia qui noluit benedictio
 nem/elongabitur ab eo. Si recessisti/redeas ad eum sine
 quo nusq̃ tibi bene sed semper ⁊ vbiquē tibi male succedit.
 Jam te conficit fames/abundantia relicta paterna/pme
 ris inedia qui tuus esse cepisti. At nulla crudelior fames/
 q̃ a virtutibus abstinere. Miserabile fit ieiuniū deficien
 te pane virtutū: atq̃ vino spiritualis leticie. Peccatū mit
 tit in regionem longinquam: vbi diabolus princeps est:
 vbi nullus honor ⁊ tota salus seclusa ē: vbi nec pater nec
 patria est nec esse potest. Vbi paterna bona non sunt nec
 paternus occurſus sentitur, quia ibi non est susceptio nec
 vestitio: nec anuli acceptio: nec osculi exhibitio: nec patris
 conuiuiū: nec gaudiū gustari potest, quia peccatū abstra
 hit ecclesie filiū ad ignorantia patris per longa ⁊ maxi
 ma spacia. iuxta vaticiniū Esa. Iniquitates vestre diuise
 runt inter vos ⁊ deum vestrū: ⁊ peccata vestra absconde
 runt faciem eius a vobis ne exaudiret. Et iterum. Iniqui
 tates nostre quasi ventus abstulerunt nos. Cogitationes
 peruerſe separant nos a deo. Prava colloquia peruerſū
 chriſtianos ⁊ religiosos mores. Turpes enim operatiōes
 ⁊ peruerſi mores deturpant totū hominem et substantiaꝝ
 ipsius. Periculū ergo magnū est ⁊ execrabilis cecitas in
 uolui peccatis: ⁊ sic elongari a deo ⁊ tantū chaos facere
 inter deū ⁊ hominem: ita q̃ deus non exaudit: ⁊ pecca
 tor homo deū non colit nec veretur: et maius chaos q̃
 ratio humana capere potest.

Sed quis peccati periculū sit magnū ⁊ nimis valde
 ita vt omnia sacramenta suscepta: scilicet baptisimū: eucha
 ristiam: penitentie fructum: verbum dei inuū: ⁊ catholicaꝝ

religionem permutat et rapiat: et in penam conuertat et in dictam. Habent tamen conuertivolentes consolationem et euasione in fallibilem. Sicut sacra scriptura determinate per multa enunciat: miro modo ostensa. Dicit enim de multis immanissimis peccatoribus: qui per veram conuersionem et penitentiam omnium peccatorum remissionem adepti sunt: et misericorditer ad gratiam suscepti sunt. Si cuit euangelica parabola clare expressit de filio prodigo: de quo L. b. y. sic dicit. Abierat enim filius prodigus in regionem longinquam: et longe satis a deo effectus. Qui fuerat diues et nobilis: deterior seruo et mercenario factus est. Sed tamen regressus et penitens in antiquum recipitur statum et in priorem gloriam. Quod si desperasset et erubisset per his que acciderant ei reuerti ad patrem et permansisset ad huc in regione longinqua et aliena non utique adeptus esset ea que adeptus est: sed fame perditus: infelicissimam mortem subisset. Vides ergo quanta vtilitas penitentie: quanta conuersionis spes. Quomodo non amplius consecutus videtur qui per penitentiam rediit: cum ille qui non recessit a patre: hedum nunquam acceperat: huic vitulus occisus sit saginatus. Hec ergo charissimi habentes eternam penitentiam non persequeremur in malis nec desperemus reconciliationem: sed dicamus etiam nos. redeamus ad patrem et appropinquemus deo. Peccatus inquit per prophetam separauerunt inter me et vos. Si ergo peccata sunt que separant nos a deo: auferamus e medio istud obstaculum: et nihil est quod prohibeat coniungi deo. Item aliud idem dicit. Evidentius autem nobis testimonium dabit etiam achab ille rex impius. de quo deus dixit ad Heliam. Vidisti quomodo compunctus est achab a facie mea. et quod flevit in conspectu meo: non inducam mala in diebus eius. Et ita misericordias dei erga se provocauit: perturbatus ipius sceleris immanitate penituit: et cilicio circumdatus: facinus suum flevit: ut a cunctis eum absolveret malis. Sed et post hunc manasses qui omnes tyrannos immanitate scelerum superauerat/

qui cultum diuine legis religionis et obseruantiam euerteo-
rat: qui templū dei idolis repleuerat celesti cultu euacua-
tum. Hic ergo impietate scelex supergrediens omnē me-
moriam: tamē quia penituit inter amicos dei postmodū an-
numeratus est. Hoc enim est quod vult et poscit a nobis
deus. Non querit temporū longitudinē nec afflictionem
crucis. Ad hoc precipue respicit si vera sit et sincera cōuer-
sio. Ideo deniq; vidimus nōnullos cepisse postremos et
factos merito priores. Non ergo cecidisse ita malum est
vt post lapsum iacere et nolle consurgere: et cū quadā vo-
luptate iam ac resolutione peccare: desperationisq; sermo-
nibus malī propositi vitium gerere. Salomon post lapsū
non penituit et gratiā perdidit. Saul nō penituit: ab ho-
stili persecutione interijt. et multi alij similiter. Aliud dicit
idem Chrysostomus in opere imperfecto de quadā magna et mi-
serabili meretrice. An nō audistis quomodo illa meretricis
que omnes impudicia superauit. vniuersos rursus con-
tinentia et virtute reliquerit. Non dico illā de qua in euā-
gelio scribitur. sed hanc que nostra memoria ex fenice ci-
uitate omnium ciuitatum iniquissima fuit. Hec enī puris
nobis apud nos erat: et cū prima in theatro esset nomen
eius vbiq; ferebatur. non in vrbe nostra solūmodo sed ad
ciliciacas vsq; ad capadociacas. Hec multorum patrimo-
nia exhausit. hec multos parentū orbos tenebat. hec mas-
silefcis quoq; vii artibus dicebatur et herbis retia tendes-
ret. Hec regina quoq; fratres attraxit: tanta cupidinis ty-
rannide pollebat. Sed subito nescio quare imo vero cer-
tissime scio: volūtate nāq; cōmutata et dei gratia hoc mo-
do impetrata: omnia illa spreuit et calcauit: ita diaboli offi-
cina proiecta facile ad celum ascendit. Et quis nilil erat
ea petulantius dum in scena versaretur. postea tamen cō-
tinentie magnitudine multos antecelluit. ciliciū enī indu-
ta per totam reliquā vitam hoc se pacto exercebat. Qui
gratia et prefectus a scenicis perturbatus armatos mili-
tes misit: qui non potuerunt eam rapere: nec a numero vir-

gñū que ipam receperunt abducere. Nec cum ineffabili
 sacramento cōmunicasset: et condigna suscepta gratia vi-
 xisset: vniuersis gratiā maculis deterfis nature demū con-
 cessit. Nec vnq̃s amantibus antea eam sequentibus: ac di-
 ligenter querentibus visa est. Sed posteaq̃s semel seipam
 inclusit multos annos quasi in carceribus peregit. Sed
 erunt primi nouissimi: et vltimi primi. Sic et inflammato
 animo nec vlla re alia nobis opus est vt eximū ac mirabi-
 les efficiamur. Nemo ergo qui male vixit desperet. Ne-
 mo qui virtutē colit/ confidat ac dormitet/ ne meretrix eū
 antecedit. Quis iuda beator: sed factus proditor. Quis
 miserior Paulo: sed vas electionis est constitutus. Quis
 Mattheo peior: sed apostolus est connumeratus. Quis
 symone laudabilior: sed factus est omnū abiectissimus:
 q̃s multas huiusmodi mutationes et olim et nuper factas:
 et nunc quotidie fieri non ignoramus. Quas ob res sepi-
 us mihi id dicēdū eē video. Nec illi q̃ vixit in scena despe-
 randū esse. nec huic qui versatur in ecclesia omīno confis-
 dendū. Ad hunc em̃ ait scriptura. Qui existimat se stare/
 caueat ne cadat. Ad illum vero. Nunquid qui cadit non
 resurgit. Nam alijs quidem conseruanda sunt que acqui-
 siuerunt. alijs autem necesse est vt cōmutati id fiant quod
 non sunt. Nam vt alterius conseruare sanitatē opus est.
 Sic et alterius ab egrotatione seipm liberare. Multi q̃p
 pe a morbo diligentia conualuerūt: et multi ex sanitate ad
 morbū negligentia inciderunt. Ideo ad illos quidem di-
 cit euangelū. Ecce sanus factus es/ noli amplius pecca-
 re vt non deterius tibi aliquid fiat. Ad hos aut. Vis sa-
 nus fieri/ tolle lectū tuū et vade in domū tuam.

Peccatu3 nāq̃s grauissima paralytis est: nec paralytis b
 solummodo: paralyti etiam peius. Huius em̃ homines nō
 solum in ocio (vt ita dicam) virtutis viuūt. verum etia3 in
 opere nequicie degunt: et tamen si quis hoc pacto disso-
 lutus iacet et paululū se voluerit erigere: confestim ab vni-
 uerso morbo liberatur. Et si triginta et octo annos iacue-

Capitulū

VI

ris: nihil tamen prohibebit si volueris sanus fieri. Adest
enī nūc christus clamans, Tolle lectum tuū: modo si ve-
lis tu surgere/ modo non desperes: non habes hominem
sed habes deum. Non habes qui te valeat in piscinā im-
mittere: sed habes eum qui potest facere ne tibi opus pis-
cina sit: ita non potes dicere dū ego venio: alius ante me
descendit. Nullus verat si volueris in fontem gratiarum
descendere. Hec quippe gratia nūq̃ consumit: nūq̃ eua-
cuatur: continue hic fons emanat: et a plenitudine ipsius
fm corpus et animā om̃es curati sumus. Adeamus igit̃
alacri aīo. Nā et Raab meretrix erat s; saluata: et latro tru-
culentissimus fuerat homicida: sed paradisi ciuis effectus
est. Publicanus euangelīū cecinit: sic Paulus blasphem⁹
in apostolū euasit. Nec considerans non despera: sed mis-
ericordia dñi fretus/ excita teipm: viam solūmodo facere
incipias et cito peruenies. Caue ne ianuā tibi precludas
ne ingressū obsepas: brevis p̃sens est vīta: paruus est et la-
bor: qui etiā si magnus esset neq; sic tamen renuere debe-
remus. Nā si laudabilem penitentie ac virtutis laborem
non suscipias: nullo tamen pacto laborē et afflictionē huius
ius seculi effugies. Unde vtrobiq; siue virtuose viuas siue
non labor inest: q̃uis non idem virtutis ac seculariū re-
rum labor: nec equalis om̃ino sit. Crebra enī pericula in
seculo sunt: alia super alia detrimēta semper accedūt: spes
tenuis magna tam pecuniarū q̃ corporis seruitus sollici-
tudo animi continua: quorū om̃iū retributio minorem
semper fructū afferre solet q̃ opinaberis. Laborem ergo
illū eligamus cui vberes fructus et merces copiosa debe-
tur. Nec Chryf.

Chryf. in omelia de muliere chananea. Paul⁹ blasphe-
mus et persecutor non permāsit: sed factus est apostolus.
Mattheus fraudator et raptor non permansit: sed facius
est euangelista. Dico et priorem conuersationē: dico et po-
steriorē immutationis virtutē vt perdiscas quanta sit con-
uersionis utilitas: vt et tu non desperes de tua salute. Nec

est vlla malicia que penitentia non soluat. Et ideo tanq̃
 principia malignitatum elegit christus vt nemo vsq; in fi
 nem semetipm despiciat. Noli mihi dicere perij qui iam
 medicum habes fortiores te et potentiores q̃ infirmitas
 tua est. Medicum habes voluntatem tuam si volueris
 emendantem et potentem et cupientem sanare. Cum enim
 non subsisteres fecit te. et quia peruersus effectus es. mul
 to magis emendare te poterit. Accepit enim limu terre et
 plasmauit homine. Dicit mihi si nosti quomodo de ter
 ra carnem fecit: quomodo nervos: quomodo ossa: quo
 modo cutem: quomodo venas: quomodo oculos: quo
 modo palpebras: quomodo odoratu: quomodo lingua:
 quomodo pectus: quomodo manus: quomodo pedes:
 quomodo viscera: quomodo singula membra. Nonne
 terra erat quod iacebat. nonne vna substantia. Et introit
 artificis virtus: et varia opatus est creatura. Nunquid ha
 poteris dicere: quo genere curantur vulnera mea. Ut em
 ignis cu in vepres aut spinas imissus fuerit concremat et
 comburit fragilem materia. Sic multo magis voluntas
 dei nostra delet et expendit peccata et radicibus auulsa con
 sumit. Sed forsitan dicis. Quomodo poterit peccator simi
 lis esse sanctis. Noli requirere qua arte: noli scrutari rone
 sed clementie et benignitati diuine ascribe. Sz dicis. Gra
 dia sunt peccata mea et imensa scelera. Et qs e sine peccato.
 Sed ego inquis pessim⁹ su sup oem hoies. Sufficit tibi
 ad placandu deu: peccare desinere et bn facere. Dic tu inqt
 por iniquitates tuas vt iustificer. Recognosce: qz tu pecca
 sti. Et si agnoueris initiu correctionis factu e tibi. Suspira
 me⁹ esto: effunde lachrymas. Nec em aliud: qd effudit me
 retri illa: sz lachrymis penitentia satiauit: et ipa comite pue
 nit ad fonte. Nec ille. Iesus em mulieri i adulterio dephē
 se dixit Joh. viij. Vade qz nec lapidates nec lapides pa
 tieris. Sz noli amplius peccare. O infinita clementia dei.
 O emenda saluberrima que absoluit a peccato: a lapidib:
 ab inferno. Talis e vigor et valor et eentialis effectus vere

vide.

Capitulū

VI

penitentie. Si ergo peccasti/penitere. Emundat em̄ peni-
tentia peccatorē ⁊ reparat ad sanctificationē. Ideo preue-
nit ⁊ Johannes preparans viam domino: ⁊ precipies di-
gnos fieri fructus penitentie: vt fugerent ab ira ventura
recōciliati per donū baptismatis in spiritu sancto. Quod
quia adeptus est ne recurras ad peccata que remissa sunt
tibi: neq; in delictis frequenter offendas relinquens ea: et
rursus non recurrans in ea vt canis ad vomitū ⁊ sus ad
volutabrū. Idem. Non em̄ diabolus tm̄ de vulnere huius
mani corporis gaudet: sed ⁊ de anime vulnere delectatur.
Ideo em̄ excitat aliquē qui te percutiat: vt dum tu excita-
tus repercutis eum pecces: in vno ictu vulnerat ambos.
Scit em̄ quia vulnus corporis cito sanatur: vulnus au-
tem anime in quibusdā cum labore: in quibusdā autē nū-
q̄ sanatur. Idem in omelia de penitentia. Peccati conce-
ptio serpens est in precordiis latens. consumatū venenus
spirat: leniferum generat morbū. Qui peccatū parit/in iu-
diciū cadit: ⁊ si neglexerit/in ipso manebit. Peccati em̄ vir-
tus confusa ebrietas ⁊ castigandi securitas. Peccati prin-
ceps factus est aspis: in Adam subintravit eius dolus: et
fecit eum intra ligna paradisi latere confusum. Vocauit
illū deus non matutina: sed vespertina voce dicens. Ubi
es Adam. Et quid ille. Vocem tuā audiui ⁊ timui: quia
nudus sum ⁊ abscondi me. Timui. Quare: quia peccaui.
Abscondi me. Quare: quia nudus sum ⁊ erubui. Quia er-
go expulsus est pater per peccatū/ reuocant filij per peni-
tentia. Nam quod peccatū clausit/penitentia referauit.
Qui non penitet modo/nudus manebit in ymbra mor-
tis. qui vero timet deum/per penitentia illustratur. Pec-
catū em̄ priuat ⁊ denudat hominē vero honore ⁊ interno
veri decoris pulchritudine: ⁊ destituit gustū ⁊ appetitū spi-
ritualis intelligentie. Hiero. Quis hic presumptioſis spi-
ritus quo tantā in animo nostro operatur audaciā vt cū
sanctos homines de leuibus etiam culpis videamus es-
se punitos. Sicut Adam cum diabolo facile credidit se

ducenti post familiaritatē et colloquiū dei vnius pomi cupiditate superatus perdidit paradysum. Et quia per transgressionē vnū habere presumpsit: multa bona simul amisit. Sic vxor Loth post angelorū obsequia contra interdictum retro aspiciens in figmentū salis statim est mutata. Et nos quotidie in maioribus et plurib⁹ delinquētes intactos in media damnatione credimus: quāquā leue nūquā sit: deū etiam in exiguo contemnere qui non ad qualitatem peccati respicit: sed etiam ad persone contemptū: propter quod homini non solum intendendū quale sit quod iubetur: sed quantus sit ille qui iubet. Excluditur hoc loco vulgaris illa sententia qua mihi suo iudicio religiosi et qui sapientes sibi met videntur: dicere solent. Sufficit nobis vt non criminalia peccata et maiora facimus. facilis ē enim commissio minorū delictorū. Qui dum animali sapientia occupant animos: spiritualementem intelligentiā et consuetudinem diuine legis ignorant: que sepe peccatum ostendit quod nobis non videtur esse peccatū: et illic impietatem facit vbi nos opus pietatis ostendimus. Et rursum ea que de nostro iudicio bona probantur: apud deum plerūque reprobata et ingrata videntur et cetera. Contra quod multi religiosi altas legunt contemplationes antecessorū et fortassis perfectiorū: prouocantes se ad quandam deuotionem/aut fletum quibus arbitrantur se mereri non modicū: que etiam meritū habere possunt ceteris paribus: dum essentialē fundamentū prouentuum solidatione legis fixum esset. et non curuatū secundum opiniones hominū preter legem valde apparenter sapientū. Si contemplatio celestis aut scripturarum orationū maius esset in religione christiana: quis altius illā rimari: aut praticare potuisset quā Apostolus qui raptus fuit vsque in tertium celum. Sed de illa modica dicit nec alicui illam cōmendauit: nec precepit: sed charitatem terribiliter declamando mandat sine qua omnis labor etiam magnus et omnis speculatio omnium religionū spīce sūt sine grātis. Multi enim religiosi velata auaricia decipiuntur.

Capitulum

VI

untur de qua non penitent que idolorum cultura est. De qua magnus Basilius cui fides nullo modo deneganda ē sic dicit. Auaricia vsq; ad quem modū diffinitur. Cum transgressus in lege quis fuerit modū lege statutū. In eo si qui plus sediligant: vel si quis plus in pecunia vel necessarijs de se sit sollicitus q̄ de proximo. Hac diffinitio ne artam dicit viam regni que ideo arta est: quia lege sancta carere nunq̄ potest. Lata autem sine lege vadit. Facilius enī penitentia acquiritur agnitis peccatis et periculis: quā excecata mente falsis velaminibus credulus nō agnoscit. Penitentia enim non est aliunde nisi ex vera agnitione legis et criminū.

Chrys. Cuius similitudini penitentiā comparem? Sic est quomodo ager fructifer/aut vinea fecunda/aut etiam arbor fructifera. fructus eius edit peccator famelicus. proficit in fiducia dei: acceptaq; remissione pinguescit in vita. Quid ergo times penitentiā o homo/sine qua non est viuere nec placere deo. Nam sicut aqua ignem extinguit ardentem: sic penitentia diluit crimina fontibus lachrymarum. Lachryme sunt que penitentiā armant et indulgentiam prouocant. Lachryme sunt que celum pulsant: crimina delent et conscientiam degrauant. Lachryme sunt que reconciliant deo: a peccatis redimunt animā: et sanāt languores eius. Sordentem anime vestem lachryme lauant: et dant illi remissionis candorem.

O penitentia misericordie mater: et magistra virtutū: magna opera tua: quibus reos absoluis: ac reficis delinquentes: lapsos releuas: recreas desperatos: per te christus nobis regnū celorum appropriatus designat dicens. Penitentiam agite appropinquat enim regnū celorum. Et Johannes baptista. Facite dignos fructus penitentie. O penitentia rutilantior auro: splendidior sole: quā nō vincit peccatū: nec defectio superat: nec desperatio delet. Penitentia respuit auariciā: horret luxuriam: fugit furorem: firmat amorem: calcitat superbiā: linguam continet: componit mores: odit

maliciam: excludit inuidiā. Perfecta penitentia cogit peccatore omnia libenter sufferre. Castigatus gratias agit: provocatus tacet: exasperatus blanditur: superiori simplex ē: inferiori subiacer in corde eius contritio est. in ore confessio in opere tota humilitas. Sic penitenti presto est et cibus: esuriienti nutritor: sitiienti potator: penitenti quod stultus putatur sapit: quod triste est placet: quod molle est displicet: quod fluxus est horret. Per te Ninive ciuitas magna populusq; integer barbarorum subito decem sapuit: virtutem tuam sensit: odorem tuum accepit: saporem tuum strinxit: dulcedinem tuam gustauit. O homo recurre ad arborem vite: qui tardas manducare fructus eius ut maneat in eternum. Quid times penitentiam nil tam durum quod non debeat. Quicquid enim durum aut rigidum obijcit: vigilantia vincitur: et penitudine propulsatur: orationibus mollietur: fletibusq; resoluitur.

Penitentia sapor est ieiunium pro peccato: quando persectam vere arripueris abstinentiam et compellentis castri margie cupiditate superas continendo penitudo est. quando persuadentis gula libidine vinum potando vinces: et ita aqua parcissime vteris penitudo est. Quando te somnus premit et vincis enim: et vigilas propter deum penitentia est. Quando esuriienti feneras precium vite est. vestire nudum: pascere peregrinum. et cum indigentibus mensa habere consortium. Scriptum est enim: quoniam elemosyna a morte liberat. Si non habet huius vituperationis meritum: quia elemosyna cum iniquitate acquisita abominatio est coram deo: illa est precium perpetue vite. Si ieiunaueris et oraueris et elemosynam iuste feceris: compleris precium: redemisti peccata tua: remissa sunt crimina: reparata est vita tua. Duo era minuta mulier vidua misit in arcam dei: et plata est opulenti. Et quid dico de duobus minutis: quando calix aque frigide porrectus non vacat ad precium vite. Ergo non pauescas penitentiam: sed esto in processu eius proprior et loquax: in amore propensior. Rursum fuge: linguam contine:

Capitulū

VII

mores compone: vitia vince: virtutem dilige: sanctitatem sequere: promissa male loquentiū damna: et plena est penitentia tua atq; perfecta: et promerebit indulgentiam. Hec Chrys. Hiero. Sed frustra voce sumitur penitentia si permanent opera mala. Chrys. Facite dignos fructus penitentie: quoniam adeit regnū dei. Vera penitentia cor emundat: sensus illuminat: animas sanctificat: et ad susceptionem christi preparat humana precordia. Per illas subito rapuit latronem christus ad regnū. Per illas dauid post flagitiū felix iterum recepit spiritum sanctū. Per illam moyses post cruēta facinora ecce meruit fieri acceptabilis. Per illam petro apostolo postq; ter negauit: data est indulgentie dextra. Per illam filius prodigus regressus ad patrem: amplexū: osculum paternū: vitulum: vestem insignem promeruit adipisci etc.

Septimū capitulum.

Ed heu probdo

lor multi et infiniti se decipiūt et negligunt per diabolicā et incautam puerisam procrastinationem emendatiōis contra quā multa scripta clamant et exhortantur. Seneca. Nemo quicquid habet facti, in futurū enim multa distulimus. Et nocet et nocuit semp differre paratū. Quis diū. Principijs obita sero medicina paratur: dum mala per longas inualuere moras. Sed propere nec te venturas differ in horas. Qui non est hodie: cras minus aptus erit. Verba dat omnis amans reperitq; alimenta morando. Optima vindicte proxima queq; dies. Dilatio conuersionis et confessionis certissime decipit et decipiet falsos prophetas et mundi sapientes et eos sequentes carnis voluptates et mundi diuitias nimis indiscrete contemplan-

tes, Contra quos Eccli. v. Non tardes conuerti ad dñm o
 z ne differas de die in diem, Subito em̃ veniet dies ill⁹:
 z in tempore vindicte disperdet te. Et, xvij. Ne moreris
 in errore impiorū, Et, xxj. Fili peccasti: non adicias irex:
 sed de pristinis deprecare vt tibi dimittantur: z quasi a fa-
 cie colubz fuge peccata, Esa, xxviij. Erit eis verbū/man-⁹
 da remanda/expecta reexpecta/modicū ibi: modicum ibi
 vt vadant z cadant retrorsum /z conterant et illaqueentur
 z capiantur, Eccli, xxix. Repromissio nequissima multos
 perdidit, Quia non est vestrū nosse tempora vel momen-
 ta q̃ pater posuit i sua potestate, Act, j. Et Bern⁹ Quid
 de futuro miser psumis tanq̃ pater tēpora vel momenta
 in tua z nō magis in sua posuerit potestate, Luc, xij. Esto
 re parati quia qua hora non putatis/filius hominis ve-
 niet, Grego. Horam vltimā idcirco nobis dñs voluit eē
 incognitam/vt dū illam prouidere non possumus/ad il-
 lam sine intermissione pparemur, Athanasius dicit, Si
 quis sic viuat quasi quoridie moriturus: eo q̃ incerta ē na-
 turaliter vita nostra non peccabit: semp em̃ maior timor
 voluptates dissoluit, Sed econtrario longeuitatē sibi p-
 mittens ad voluptates aspirat: que faciunt ex corpore for-
 ti debile: ex sano egrotatiū: ex agili graue: ex formoso de-
 forme: ex iuvene retrorsū, Ambro, Frustra cōgregat opes
 qui se his nescit vsurū, Non em̃ nostra sunt que non pos-
 sumus afferre nobiscū, Sola virtus comes est defuncto-
 rū, sola sequit̃ misericordia que tabernacula defunctis ac-
 quirat eterna, Matth, xxiiij. Si dixerit malus seruus in
 corde suo, Horā facit dñs meus venire: z ceperit pcutere
 conseruos suos: manducet autē z bibat cū ebriosis: ve-
 niet dñs serui illius in die qua nō sperat: z hora quā igno-
 rat z diuidet eū: pteq̃ eius ponet cū hypocritis, Ibi erit
 fletus z stridor dentū, Eccl̃s. ix. Nemo est qui semp viuat
 z qui hmōi rei habeat fiduciā, Nescit homo finem suum:
 sed sicut pisces capiunt hamo: z aues laqueo comprehen-
 duntur: sic capiuntur homines in tempore malo: cū eis ex-

Capitulū

VII

templo superuenerit. Seneca. Nescis quo loco mors te expectat: ideo tu eam in omni loco expecta. Iuuenes mortem habent a tergo: senes ante oculos. Ideo iuuenibus timenda plus est q̄ senibus. Quot defuncti sūt qui bona proposuerunt: sed morte preoccupati sunt. Thren. iij. Bonū erit viro cum portauerit iugum domini ab adolescentia sua. quia tenero bonitas profundius infigit. Unde versus. Quo semel est imbuta recens seruiabit odore: testa diu. Quia optima forma viuendi eligenda est quam iocundam reddit consuetudo. Predurū facilem facit consuetudo laborē: quia securū. Seneca. Pulchrum est ante mortē conseruare vitam: deinde secure expectare reliquas partē temporis. Quia gratius est deo qui florem ⁊ vigorem purum et optimū offerunt: sed differentes offerunt feces: ideo bibet de fecibus calicis ire domini. In libro numerozum. Omnia que offertis de decimis ⁊ in donaria domini separabitis: optima ⁊ electa erunt. Et in Malach. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculū et votum faciens imolat debile domino: quia rex magnus est. Multorū peccatorū multo maior studiositas ⁊ diligentia est occasiones criminū fouendo ⁊ manutenendo q̄ diuina et omnino necessaria prosequendo. Aug⁹. Si quis postius in vltima necessitate voluerit penitentiā accipere ⁊ accipit: ⁊ cum hoc vadit: fateor vobis: non ei negamus quod petit: sed non presumimus. Penitentiā dare possumus: securitatē vero non. Nunquid dico damnabit: sed nec dico liberabitur. Vis ergo a dubio liberari: age penitentiā dum sanus es. Si sic agis: dico tibi q̄ securus es: quia penitentiā egisti eo tēpore quo peccare potuisti. Si vis agere penitentiā quando peccare non potes: peccata dimittunt te: non tu illa. Due sunt res. aut ignoscit aut nō ignoscitur. Quid horum tibi futurū sit: nescio. Tene certū ⁊ dimitte incertum. Quia qui tarde conuertitur salubriter quidem: sed vadit per ignem purgatorij: vbi penitentiā agitur inexplicabilis amaritudinis/ que tamen multo

tis non continget. Difficile est periculum consuetudinis: quod cum labore vix rūpitur. Job. ix. Ossa eius implebuntur vitis adolescentie eius: et cū eo in puluere dormient. Hier. xij. Si ethiops mutare potest pellem suam: aut pardus varietates suas: et vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. Unde consuetudo est altera natura. Et de natura dicitur. Naturam expellas: furcam tamen visus recurret. Et Aug⁹. Dum consuetudini non resistitur: fit necessitas. Aug⁹. Perseuerare in peccato dat incrementum sceleris: et qui minima spernit / cadet in maiora. Ps. Vie eorum tenebre et lubricum: et angelus domini persequens eos. Et talis homo male cōsuetudinis cōuersus est ad cursum suum malum: quasi equus impetu vadens ad prelium. E saie quinto. Ue qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis: et quasi vinculum plaustrum peccatum. Glo. Merito iniquitas in funiculis vanitatis trahitur: quia peccata peccatis connectuntur. et inania sunt vt fila araneorum: sed si exire volumus tanq̃ vinculis solidissimis tenemur. Eccl. x. Languor prolixior grauat medicum: breuem languorem precidit medicus. Seneca. Vinus negotij haberet medicus: si ad recens vitium adhiberetur. Sequerentur teneri et rudes consuetudine non pressi recta monstrantem. Marci. ix. Discipuli non poterant expellere malignum spiritum a quodam: in quo fuerat ab infantia. Basilius magnus. Sicut nō potest aliquis dediscere maternam linguam: sic nec vix longam peccati consuetudines. Tanta est vis consuetudinis: quod homo consuevit facere vigilans: quādoq; facit dormiens. Et quod consuevit facere viuens: interdum facit moriens. Et hoc experientia per plurimum probat.

Conuersio dilata difficilior est: accelerata vero facilior. Beda. super Lucam. Diabolus quanto diutius homines possidet: tanto difficilius dimittit. quanto citius: tanto facilius diaboli dominium eijcitur. Sicut optimus mod⁹ occidēdi serpentē materiale: est p contritionē capitis

Capitulū VII

Sic optimus modus vincendi infernalē serpentē p strictionē capitis. Bear⁹ qui tenebit ⁊ allidet paruulos suos ad petram: peccato indulgendū omnino non est. Ne tardes conuerti ad dominū: ⁊ ne differas de die in diē. Nam subito rapit miseros in clementia mortis. Et quos nunc piget conuerti/ inopinate deuorat acerbitas penarū: nec a nobis numerari possunt/ quod mūdānos neq̃ p̃sūptio decipit. Magnū est em̃ peccatū in dei misericordiā confidere ⁊ a peccato non cessare. Estimando tantā esse misericordiā dei: q̃ nec iustā vel it peccatoribus inferre penam. Ergo dū dies est operamini bonū. Venit em̃ nox in qua nemo operari potest. Lucem p̃sentē vitam vocat in qua a bonis operibus cessare nō debemus. In puncto em̃ sumus yuēntes: imo minus puncto: quia si totū tempus nostrū eternitati comparetur: nihil est. Cōuerte ergo nos dñe ⁊ conuertemur ad te. Sana nos ⁊ sanabimur. Vult ergo sanātur: sed corrūpūnt vulnera ⁊ putrescunt: quia hodie ad deum conuersi sūt/ cras a deo auersi. Hodie penitentes/ cras ad pristina mala redeuntēs. De talibus dictum est *Hiere. l. j.* Lurauimus babilonē ⁊ non est sanata quia ad christū non est perfecte conuersa. Quid em̃ est cōuersio ad deum nisi auersio a mundo/ a peccato/ a diabolo ⁊ a carne. Quid est autē auersio a deo nisi conuersio ad cōmutabile: ad delectabile speciem creature: ad opera diaboli: ad voluptates carnis ⁊ mundi. Non em̃ incessu pedum ad deū conuertimur: sed imitatione affectuū ⁊ morū. Conuersio em̃ ad deum fit dū aciem mentis in ipm̃ dirigimus ⁊ eius consilia atq̃ mādāta incessanter cogitam⁹: vt a nob̃ impleant⁹: ⁊ vbiq̃ fuerim⁹ prexerim⁹ atq̃ sederim⁹: timor dei a corde nro nō recedat. Nō loqr̃ d̃ timore q̃ penā habet: s; de illo q̃ ē in charitate q̃ reuerentiā exhibem⁹ p̃ sentie tātē maiestatis: ⁊ sp̃ timeam⁹ ne ipm̃ in modico offendamus. Sic siquidē dispositi ad deū recte conuertimur: a mūdo auertimur. Auertiq̃ a mūdo nihil aliō ēq̃ om̃es ei⁹ delectatōes postpōere: ⁊ amaritudines ei⁹ p̃ xpo libēt

sustinere: et dare oblivioni omnes occupationes inutiles et
negotia secularia: et quatenus animus noster in toto ad de-
um conversus: ad omnia que in mundo sunt amanda vel
querendo medullitus moriatur. Exiensus ergo et dilata-
tus ad superna desideranda: deum ante oculos semper ha-
beat quasi ipsum indefesse incueretur. Sic sanctissimus psal-
mista ait et testatur se fecisse cum diceret: Providebam do-
minum in conspectu meo semper. Non ad horam sicut illi
faciunt qui omne pulchrum et amabile terrenum ante oculos
cordis ponunt quod contemplantur in quo delectantur et
frui concupiscunt. Et iterum psalmista ait: Oculi mei semper ad
dominum quoniam ipse euellat de laqueo pedes meos. Pa-
ter profecto ex verbis his quod nisi oculos nostros ad deum
infatigabiliter crexerimus. laqueos temptationum non eua-
demus. Multa quidem sunt impedimenta et. Abundantia
dimitiarum: blandimenta mulierum: forma siue pulchritudo
ad inuentum: hic est triplex funiculus qui difficile rumpi-
tur: rumpendus tamen est et pro nihilo habendus ut christus
ametur. Qui enim christum vere amare desiderat: non so-
lum sine tristitia: sed etiam immenso gaudio omnia que eum
impedire possunt abicit. Et nec matri nec patri nec sibi ipse
in hac causa parcat: non accipit vultum alicuius. violentiam
omnibus infert: obstacula cuncta confringit: parum sibi vi-
detur quicquam facere ut deus amet: volat a vitis quasi ebru-
us. ad ea que sunt seculi solacia non respicit: immo in deum
se totum dirigens pene sensus exteriores amittit: totus in-
tus colligitur totus in christum eleuatur: ut cum ipsum se-
culo viuentes contristatum putant vehementer gaudet.
Sed sunt plerique qui se dicunt velle conuertere ad deum: sed
nondum se implere posse hoc asserunt: quia per has vel
illas occupationes detinentur: quorum frigidam mentem
dolendo reprehendimus: quia sine dubio si minima sancti-
tilla amoris christi tacti essent statim sollicitudine omnino
da quererent quauis ad dei seruitia peruenirent: nec ab in-
quirendo desisterent donec inuenirent. Excusationes se-

Capitulū

VII

pepretendunt: que magis accusant eos. Nam multos diuinitate retrahunt: blādinie multos fallunt: et qui bene diu fecerūt/per illas in foueā pessimā demergunt. qz pulchritudo cito amatur: et dum se amatam sentit/facile allicitur: illecta precipitatur/et peior post conuersionē fit q̄ ante fuit. Tunc fama denigratur: et qui laudabilis prius fuerat/a cūctis despicitur/et abominabilis reputatur. Vidi em̄ virum de quo dixerunt q̄ per quindecim annos mirabili rigore corpus suū pdomuit. Et postea lapsus in peccatum cum coniuge viri sibi seruientis separari non potuit vsq̄ ad mortem. In morte vero eius dixerunt q̄ sacerdotibus maledixerit ad se venientibus et sacramenta recipere recusauit. Debent ergo neophiti occasiones peccandi fugere: verba facta et visiones ad malum excitantia intentione virgili deuitare. Quo em̄ res est magis illicita: eo magis est defedata. Insurgit etiam diabolus vehementer contra illos quos videt a se auerti: et ad deum conuerti: et inīdi ac carnis desideria accendere non desinit: ante actas cogitationes animo ingerit: desolationē penitentis pponit: et in mirabilia phantasinata cogitationū variarum et affectionum inutiliū excitat que prius erant sopita. Inter que vere penitens viriliter se exerceat: arma spiritalia assumat: diabolo et om̄ibus suggestionibus suis cōstanter resistat: carnalia desideria extinguat. Quia fm̄ Ambro. nihil periculosius q̄ post cogitatā vitiōrum magnitudinem in quibus quis erat: et lapsum suū a summo bono cognoscens: se iterum transfert ad mundana in quibus prius iacuit vitiosus.

Memoria Chrys. Dportet non solum scire et confiteri quia multa in nobis delicta sunt: sed etiam vnūquodq̄ peccatum maius et min⁹ q̄si in libro sic in corde nostro descripsi habere: eaq̄ frequenter recenseri atq̄ ante oculos ponere: et tanq̄ iam nuper hec admissa fuerint lugere. Sic em̄ animo nostre arrogantiam frangimus et cautela nobis acris or nascitur ne vltius in delicta vel eadem vel similia in

cidamus. Et iterum idem. Deius est confiteri nolle. q̄s le-
gem contemnere. Deius est cōmissi peccati penitentiam
spernere q̄s monita diuina despiciere. Deius est diuinā of-
fensam satisfactione nolle placare q̄s peccando dei bonita-
tem offendere. Deniq̄s niniuite confitentur et viuūt. So-
domite obdurantur et pereunt. Filij israel quotiens pec-
cant hostibus tradūtur: quotiens vero se peccasse confi-
tentur de ip̄orum manibus liberantur. Qui bene et vere et
idoneis confitentur confessoribus: sine dubio bene absol-
uūtur. Multi autem false et imperfecte et incontriti confi-
tentur: qui effectualiter non absoluūtur. et p̄sequenter nec
emendantur qui capti et inuoluti sunt criminibus scilicet
auaricia: de qua supra dictum est: que etiam includit plu-
ralitatem beneficior̄ indirecte et malis medijs sine catho-
lica causa usurpata: ad que pedes peruersi affectus nimis
alte fixerunt: quos nemo plus absoluit q̄s diabolus ma-
la et crudeli morte. quia male acquisierunt: et impertinēter
et symoniace possident et male et gentilit̄er consumunt: nec
p̄ueniunt merentur fm̄ differentias beneficior̄: orationū
deuotione: nec vita honoris et utilitatis. Que auaricia etiam
includit usurarias redemptiones: et iniquos contract̄
que sunt res pessime que nullum meritum obrinere apud
deū possunt quē semper offendunt: quia res male acqui-
sita non placat sed irritat deum. In quibus etiam multi
immutabiles persistunt. Sic similiter victualia sorilega
inhibito ludo casserali simillima. xv. vel. xj. habētes funi-
bus auaricie ligati. Itē multi confitent̄: sed scorta non di-
mittūt imo nutriūt et delicate ac p̄ciose poliūt grauibus ex-
p̄sis de patrimonio crucifixi. Itē multi supbia capti et fa-
ctu seculari maculati et deturpati q̄ de exhausta et ceca mē-
te p̄ decore indicant que aptissime sūt contra sanctā chris-
thanoz legē et sanctitatē et p̄tra verū ordinē veter̄ et noue
leḡ. Et sic multi manētes ī occasiōibz et medijs lapsuū
et criminū suoz arbitrātes se p̄fessionalr penitere q̄ certissi-
me se decipiūt put sup̄ d̄ penitētia p̄a certificāt. Multi cū

Capitulū

VII

nomine doctores. Insuper multi titulis fulgentes et magnates: scandalose criminibus seruientes in fine vite: viri et quasi coacti minis ac magnis persuasionibus inducuntur ad susceptionē sacramentorū: et suscipiunt aliquando taliter qualiter: plus forma quā vero affectu: multi autē miserabiliter decedunt. Hec est messis maledictionis criminū in vna parte reliqua restat: mala enim et peruersa vita: et imperfecta et simulata confessio, horribiles fines sortitūtur: iustissima retributio dei est: vt qui longe recedit a deo lōge sit a salute. In veteri enī lege falsi probete synagoge rectores nolebāt credere nec sēbis saluberrimis: nec factis aptissimis saluatoris nrī iesu christi: sic mō sūt falsi pphete nostrī tēpibus et mūdi sapiētes. Quis vnq̄ vidit aliquē q̄ criminibus vixit: que et nimis dilexit que supra dicta sunt: qui bene: et sūm debitas circūstantias sancte christiane legis concluderit: dicat: sed certe vigilantes: et sūm sanctā dei legem sentientes tacent ne mendacio maculentur: q̄a sūm dictamen sacre scripture: sicut homines inueniuntur: sic et iudicentur. Ratio: quia illi tales frequēter maturos et deuotos viros: deum timentes pretereunt aut spernūt: et eligunt vel habent p̄fessores inidoneos littera/ experientia et vita bona: et corruptos et destitutos moribus et vita vitiatos/ aut criminibus supradictis illaqueatos: ita vt latro latronem non conturbet: nec paradisi incolam faciat. Cōtra hec sanctus Aug⁹ vtilissimā cautelam et doctrinā cōmittit et per modum precepti offert dicens. Perfectorum viroꝝ consortio frui: et a verbis eorū non auertas aurem tuam: et in eorū consortio delectetur anima tua. Verba enī vite sunt verba hominū timentū deum et incolumitatem anime his qui ea libenter audiunt et attendūt. Sicut sol oriens effugiet caliginem: ita sanctorū doctrina a sensibus nostris expellit tenebras et c. Vere enī timentes deū sapientiam habent non litterales: vt multi in fastu mundi pollentes sed effectiuaz (vt testatur sacra scriptura) scaturiens diuinos riuulos quibus potantur salubriter sitientes

Qui enim habet diuinas non turbatas influentias habet
 sinceriores non intoxicantes effluentias. Quare sanctus
 Augustinus subinfert dicens. Euita queso viros superbos: in-
 uidios: detractores: mendaces: seipos et suam salutem ne-
 gligentes qui mortui sunt in virtutibus et letantur in pro-
 prijs voluptatibus/ut gaudijs careant diuinis: vbicūq;
 tales audis deuota cum huiusmodi hominibus nulla tibi
 commixtio familiaritatis sit/neq; velis cū eis sermocina-
 ri, quia persepe modica pars fellis magnā dulcedinē ver-
 tit in amaritudinē. Leuibus personis et criminibus dedis-
 tis libere commisceri frequenter cecū et miserimū animū
 reddit: timentē et constantem in malo et inconstantem in
 bono et quasi fauilla quā vehemens persequit ventus: fes-
 tino ac veloci cursu a bono saluti necessario se elogat vbi
 nulla vera penitentia sentitur nec locum habet. Isidorus
 dicit. Inanis est penitentia quā culpa sequens coinquinat.
 Vulnus iteratū tardius sanatur: frequentius peccata
 sua lugens veniam cito meretur. Nihil autem profunt
 lamenta si replicentur peccata. Nihil valet veniam a ma-
 lis poscere et denuo mala iterare. Non loquitur hic Isi-
 dorus de leuibus peccatis quibus humana vita difficilior
 lime carere potest: sed de criminibus cum detestatione supra
 expressis: de quibus vere penitens nihil inconsulte gerit:
 nec temere aliquid facit: nec repetit malū vt iniquitas nō
 redeat nec malicia incurrat: et vt non exoriatur nequicia:
 et iniusticia vires resumat. Qd et omnino necesse est: quia
 horribilem et magnū et amarissimū virus est crimen. Itē
 auertit et exstinguit veram charitatem dei largissimi patris
 qua nobis in redemptionē et reconciliationem dilectissimū
 vnigenitum filium obtulit. Inualidat homo sponta-
 neam mortē et effusum sanguinē eiusdem redemptoris pro
 humana salute. Exhaust vigorē et effectū omnīū sacra-
 mentorum hominī efficacissimū in sanctitatem et in ines-
 narrabilem presentis et future vite felicitatem: et conuertit
 hominī hec omnia in maiore inexpressibilis flagitij et eter-

Capitulum

VIII

ne damnationis penam. Item inducit homini diabolus effectualiter vt euangelii multis in locis affirmat et experientia effectualiter probat. Quia pro tanto peruertit hominem q̄ effectualiter diligit et facit que diabolus vult et tedere imino abhorere que dei sunt et sui honoris et profectus presentis vite et eterne iocunditatis. Item execat homines ita q̄ non cognoscit falsos prophetas et mundi sapientes honore et vera charitate dei et proximi priuantes et in foueam eterne damnationis conducentes. Item in super pro tanto peruertit vt homo falsos prophetas et mundi sapientes eligit et diligit et eis fidem adhibet: et eos hilariter sequi conatur postpositis diuinis preceptis: et illis q̄ ea fm̄ posse seruare nituntur. Tam magne enim et horribiles et periculose sunt intoxicationes criminu: q̄ nulli aut pauci plene intelligere et sentire valeant: et tamen vera penitentia de qua supra extinguenda sunt. De quanto autem homo minus penitet: de tanto plus a diabolo occupatur. et tanto minus intelligit/sentit et agnoscit crudelitatem et turpitudinem peccati. Qui ergo vere vult penitere et salubriter hanc miseram vitam concludere: et has breues malas dies ad salutem eternam sibi concessos feliciter terminare: vigilanter et cum affectu attendat: et hilari animo psequatur: vt sequitur.

Octauū capitulum.

Si volunt vere

penitere et ad paternam redire benivolentiam: de quo nimis per peccatu elongati sunt, oportet habere hec tria: scilicet mansuetudinem et humilitatem. Secundo: bonum et fidelem

confessorem aut predicatorem. Tertio: bonam societatem et omnino fugere malam. Sine his nemo vere conuertitur nec in salutari emenda persistit.

Capitulū

VIII

cupiditas cui resistit māsuētudo ne plus nimio efferatur. Quid em̄ ira nisi ebullitio quedam et concitatio maturo
c stabiliq; consilio: z tranquillitati rationis aduersa. Itaq; non alia tam crebro penitenda hominibus incidunt q̄ illa que per iram geruntur. Nam recta quidem ratio qua nulla carere virtus potest sedationē animi serenitatēq; requirit. Ira vero perturbat z concitat: vt non solum mentis iudiciū sed z corporis laudabilem statum peruertat. Clementia autem in quamcunq; domum peruenierit eam felicem tranquillāq; prestabit. Mansuetudo cohibet iras ne vindicet: z ne indiscrete corrigenda corrigat. In lege enim sancta prohibitum est aliquā vindictam inferre qz dicit sic. Tibi vindictam z ego retribuā: ita q̄ nullo modo homini permittitur legaliter vindicatio Eccl̄. xxviii. Qui vindicari vult a domino inueniet vindictam. Vindicta em̄ vindicantis est gladius bis acutus contra vindicantem: quem mansuetudo retundit. Correctio autē fraterna p̄cipitur Matth̄. xviii. Chrys. Sicut vernali flatu laxantur arbores ad folia z ad fructus: sic iustis z equis correctionibus excitatur anima ad virtutes. Et sicut autumnali flatu perdunt arbores folia siue fructus: sic anima durior inordinatis correctionibus deducitur ad contemptum.

o Om̄is litteralis scientia: om̄is religio: om̄is deuotio: om̄is oratio: om̄is lectio: om̄e studiū z om̄is labor: formule sunt absq; vero effectu: non habentes verum profectum: nec meritū: nec securitatem: nec regularem stabilitatem sine gratia dei: que nequaq; acquiri nec haberi potest sine mansuetudine z humilitate. Et ergo vbi he virtutes sunt sine falso velamine sed effectiue: ibi bene conuersatur z om̄ia bene solidantur: z in sanctitate persistunt. absq; illis in hypocrisi z caligine cecitatis conuersatur. ergo diligentissime discendū z vigilantissime studendū est z obtemperandū saluatoris nostri imperio: qui magister singularis verus z optimus est: scientiam fecundissimā z in

fallibilem docens et ostendens dicit, Discite a me quia mitis sum et humilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris. Nec excipitur hic magna literalis sciencia: nec aliqua secularis potentia: nec aliqua omnium statuum eminen-
 tia. De enim virtutes sunt vera et certissima media requiei/
 unitatis et pacis presentis et future vite: nec alia radicali-
 ter excogitari prelumenda sunt. Sed heu pauci huius san-
 ctissime sciencie veri discipuli inueniuntur, ex consequenti
 pauci electi ad requiem christiane vite et eterne beatitudi-
 nis: quia nec aliquis sermo vel doctrina afficit in popu-
 lo sine actuali sciencia illarum virtutum. Et ergo sine his
 virtutibus omnis presidia omnino imperfecta est: et om-
 nis secularis praeas horribilis praeas est: minas fulgura et to-
 nitrua: et omnis religio ceca et omnino inualida et simulacrum
 est. Insup et Seneca ad omne genus hominum loquitur: dices
 Esto clementie cultor: seuitie detestator. Seuitia terribi-
 lis est et extirpativa omnis fortunae prosperitatis et pacis.
 Clementia vera conseruatrix est mentium et statuum. Nam ut
 Cassianus habet, Qui minus semper atque tranquillus est
 nec iracundie perturbatione succenditur: nec accidie atque
 tristitie dolore conlinitur: nec cenodoxie vanitate desce-
 ditur: nec superbie tumore sustollitur. Mansuetudo enim
 culcitra est et amantissima: neminem oblique ledens: nec frau-
 dem nec dolum habens: et omni amaritudinis felle carens
 Seneca libro declamationum, Clementia in quacunque
 domu peruenit eam felicem tranquillamque prestabit. Cle-
 mentia non tamen honestiores sed potiores parat. Sub cle-
 menti homine iusticia: pax: pudicia: securitas et dignitas
 floret, sub eo ciuitas opulenta: copiaque omnium bonorum
 abundat, clementia plus arduis collibus: montibus: al-
 tis muris et turribus preseruat. Nihil magis decorum quam
 clementia: nihil formosius: nihil magnificentius. Sub
 ea vera et ordinata potestas est. Magni animi est et eius
 proprium est: placidum esse et tranquillum et iniurias atque of-
 fensiones superne despiciere etc.

Capitulū

VIII

De humilitate.

f Aug⁹. Humilitas est amor persistendi in ordine con-
gruo sibi fm singulas conditiones. Humilitas est amor
sibi competentis ordinis. Item humilitas non consistit
essentialiter in ipius sui cognitione: sed in moderatiōe ap-
petitus/ vt sic se aliquis reprimat: ne feratur in ea que sūt
supra se. Ad hoc autem est necessarium/ vt homo cogno-
scat id in quo deficit a proportione eius quod suaz virtus
tem excedit. Humilitas autem proprie importat reueren-
tiam qua homo deo subiicitur vel proximo ppter deum.
Et ideo quilibet homo fm id quod suū est debet se cūlis
bet proximo subiicere q̄tum ad illud quod dei est in illo.
Matth. xviij. Nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut p-
uuli: id est humiles/ non intrabitis in regnū celorum. Si-
ne humilitate nemini potest esse salus. Esaie. ix. Paruulus
datus est nobis. De humili virgine nasci voluit: huius-
modi domū habuit quasi diuersoriū. humilem lectū: q̄a
presepium. humilem vestem: quia pannis inuolut⁹ est hu-
milibus. Per angelum suam natiuitatem nunciauit pa-
storibus. Sacramenta humiliationis suscepit: vt circum-
cisionis et baptismi: parentibus humiliter subditus fuit.
Paruulus amplexatur Marci. ix. Paruulos noluit pro-
hiberi a discipulis ad se venire in predicādo. Ego nō que-
ro gloriā meā. Joh. viij. Doctrina mea non est mea. Hu-
militatem in omnibus seruauit in miraculis faciendo. Vi-
de ne dixeris: et multa similia. Ideo dixit. Discite a me q̄a
mitis sum et humilis corde. Impossibile est hominē ascen-
dere ad alta virtutū et saluationis sine humilitate vera.

Chrys. exhortatione. lxx.

g

Noli timere quasi honorem tuus amittas humilitate.
Nūq̄ enī poteris tantū humilitatis ostendere quantū
dominus pro te suscepit: cuius descensus nos erexit et glo-
riam eius manifestauit. Nam anteq̄ homo esset faci⁹ an

gelis cognoscebatur. Postq̃ autē hominē assūpsit ⁊ crucis patibulo pependit: non solum gloriā illam non amisit: verum etiā hanc acquisiuit que a cognitione orbis resultat. Quare nullo pacto metuas q̃ tibi tollatur honor tuus si teipm humiliaueris. Hinc em̃ ad celos vsq; gloria tua pertransit. Hinc amplior atq; prestantior gloria rediditur. Hinc regni ianua aperitur. Caueamus igitur ne contrariā facientes viam: aduersus nosipfos acerrima bella geramus. Si enim voluerimus magni ⁊ mirabiles videri: non modo tales non erimus: verum etiā ceteris omnibus abiectiones futuri sumus ⁊c. Si magn⁹ vis fore hoc ipm cōtemne: ⁊ eris profecto magnus. Illud enim quod tu maximū putas: minimū omnium est ⁊c. Qui vere humilis est: is ad vere sublimitatis cacumen volauit: que non appellatione solum ac nomine: sed re ipsa sublimitas est. ⁊ extrema celsitudo necessitatis atq; timoris est. Nec vero interior nostra sublimitas celsitudini diuine similis ēē cognoscitur. Quare qui apud nos magnus est: etiam si nemo ipsum huiusmodi esse dicat: vere tamen magnus est. Sicut econtra superbus quem om̃es admirantur: accolunt: omnium vere humillimus reperitur. et ille quidē honor cum coactus tribuatur: facile displicet. hic vero quoniam ex honorantiū animo proficitur: stabilis permanet. Hac ratione sanctos viros maxime admiramur qui quo ceteris erant excellentiores: eo humiliores seipos ducebant q̃ ad hunc vsq; diē in sublimitate sua perseverant: cum nec mors quidem ipsa magnitudinem eorum deprimere potuerit.

Humilis a nulla egritudine capitur: non perturbatur ira: nulla cupiditate glorie vexatur: non vincitur liuore. ^b Quid igitur sublimius animo harum perturbationū experti. At vero arrogans atq; insolens ceu vermis in stercore: sic in his passionibus semper inuoluitur. Nam inuidia et ira et inanis gloria vehementer animum illius exagitant.

Capitulū

VIII

Fideles p̄q̄ homines vltra solem feruntur: neq̄ his
 sublimius quicquid inuenitur: cum vel ipam celi connex-
 ra transgrediantur: et angelis pretermisissis apud regiaz ses-
 dem assistant. Preterea quē nam delectum atq̄ infimum
 putabimus: vtrum eū cui deus patrocinator: an eū quē
 deus impugnat. Audias ergo quid de vtroq̄ clamitat
 scriptura. Superbis inquit atq̄ arrogantibus deus resis-
 tit: humilibus autē gratiam prebet. Illud etiam abs te
 libenter queram. Quē naz arbitraris sublimiorem: sacrū
 ne virum a quo grata deo quotidie sacrificia offeruntur.
 An eum qui nullam apud deū fiduciaz habeat. Et quas
 iniques hostias humilis offert. David super hoc audias
 dicentem. Sacrificiū deo spiritus contribulatus: cor cō-
 tritum et humiliatū deus non despiciet. Et iterum. Su-
 per quem (ait deus) respiciam nisi super mitem: quietū et
 tremētem sermones meos. Vidisti q̄ mundus sit humi-
 lis: videas et insolentis impurissimas sordes: qui cum dia-
 bolo humi trahitur. Inflatu em̄ diaboli supplicia susti-
 net et c. Humilibus vero quid iocundius: quid beatius:
 qui cum deo gratissimi sint: non parū etiam cum homi-
 nibus quā non querunt gloriam reperire solent. Nempe
 ab hominibus humiles quasi parentes colunt: quasi fra-
 tres amantur: quasi propria membra fouentur. Ample-
 ctamur igitur humilitatē si sublimes fieri desideramus:
 presertim cū videamus ab insolentia deici homines. Nec
 enim ad humilitatis baratrum pharaonē detrusit. Nesci-
 re nāq̄ se dominū dicebat: et sorcibus et ranis ac muscis
 deterior factus est. Postremo eū ipis armis et equis sub-
 mersus fuit. Abraam vero e contrario. Ego sum terra et
 cinis predicabat: propterea multa barbarorū milia vici:
 et cum in mediū egyptiorū incidisset: maiori cum triūpho
 euasit. Cui virtuti semper inherens sublimior indies red-
 debatur: et huic eius laudes vbiq̄ decantantur. Pharaō
 autem terra et cinis: et si quid humilior et cogitari potest
 factus cognoscitur. Nihil certe est quo deus magis q̄ p

arrogantiā aueritur. Hac em̃ de causā mortales facti in dolore ac luctu viuimus. Ideo in continuo labore atq; sudore et affligenti operatione constituti sumus. Per arrogantiam quippe primus homo cum equalitate dei sperasset deliquit: et non solum quo optauerat non ascendit: verū etiam a sublimitate propria decidit. Hoc enim superbie opus est vt non modo nihil boni nobis afferat: sed etiam que habemus corrumpit. Contra vero humilitas facit. Nam et ea que nobis assunt bona conseruat: et que nō habemus facile adiicit. Item cū omnipotens deus causam nostram nimis malam privilegio humilitatis bonā fecit: mortem destruendo et eius auctore: et omnia que persecutores intulere pati non renuit: sed obediens patri crudelitates sententiū mitissima lenitate superauit quantum nos humiles: quantum oportet nos esse patietes: qui si qd laboris incidimus: nunq; nisi nostro merito sustinemus. Quis enim (vt sapientissimus testatur Salomon) gloriabitur castum se habere cor/ aut mundū esse a peccato: dicente beatissimo Iohanne, Si dixerimus quia peccatus non habemus: nosmetipsos seducimus et veritas in nobis non est. Humilitatē igitur sequamur vt honorifice versemur vt futura gloria portamur.

Basilus, Tria sunt que radicatā nutriunt humilitatē scilicet assiduitas obediendi: consideratio proprie fragilitatis: et consideratio rei melioris. Hiero. Cogita quid sis in natura: quid in persona: quid in moribus. Prima virtus christianorū est humilitas. Aug⁹. Cogitas magnā fabricam construere celsitudinis: de fundamento prius cogita humilitatis. Quis excelsus es deus et humiles corde sunt domus tue. Origenes. Si humilis et quietus non fuerit non potest habitare in te gratia spiritus sancti. Non enim dicit de labore corporali/ aut de castigatione/ aut de foris seca religione: sed de humilitate dicit vera/ qua habitata sine fictione: omnia opera hominis sunt opera spiritus sancti.

Capitulum

VIII

eti. Jacob. Humiliamini in conspectu dei ut exaltet vos.
 Aug. Ad sublimitatē virtutū non potentia: sed humilita
 te peruenitur. Bern. Bona via humilitatis qua veritas in
 quiritur: charitas acquiritur: generationes sapiētie perci
 piuntur. Sola virtus humilitatis est reparatio lese chari
 tatis. Chrys. Nutrix dilectionis ē humilitas: odi mater
 superbia. Inter sapientes sapientior est qui humilior est.
 Humilitas clavis est scientie: euasio laqueorū diaboli: hu
 miliū preces placent deo: humilitas in gloriā honoris et
 celsitudinis virtutū perducit et conseruat. Nō hoc potest
 nec facit fortitudo/nec pulchritudo/nec agilitas corpora
 lis/nec aurum nec argentū/nec potentia. Ubi em̄ mā sue
 tudō et humilitas: ibi vera religio et vita commendabilis.
 Ibi em̄ succrescit dispositio et aptitudo virtutū: abilitatur
 homo ad bonos mores. Ibi enim est verus locus gratie
 dei. O supellectilia optima et super humanā estimationē
 vtilissima. quia vbi illa sunt: ibi om̄e meritū accrescit et de
 crescit om̄e demeritū. Includūt oēm bonā fortunā et san
 ctam concordia cōhabitantū inducunt et pseruant. Ubi
 ille sunt: ibi verum fundamentū et est essentialis et vere reli
 gionis decor si etiam in domo rustica sint.

Siluestris arbor nūq̄ dabit nobiles fructus/siue cul
 turam habeat/siue fīmū/siue pluuiam/siue aerem/siue so
 lem/nisi transplantetur per ramusculos nobilis arboris:
 al̄s illa om̄ia etiam cū diligētia adhibita non cooperan
 tur ad profectū nobiliū fructū sicut natura manifeste do
 cet. Sic simili modo ē de homine/siue homo habeat cul
 turā: id est correctionē seu ammonitionē/siue fīmū: id est
 corporalia cōmoda/siue pluuiā tangat: id est gratia dei.
 siue aerem: id est predicationē habeat/siue solem: id est vite
 doctrinā: nō p̄ficit ad p̄fectū meritorū et verarum virtutū
 nisi transplantetur per humilitatē et mansuetudinē: etiam
 cuiuscūq̄ status seu p̄minentie fuerit. Terra petrosa ad
 debitā culturā nō apta fructū bonū et p̄fectū nō dabit: ses

mē suscipiat qualecūq;. S; nobilis et apta ad culturā bene disposita s; dispositionē seminis fructibus abundabit. Sic est de hominibus peccatis mortalibus deditis; et virtutibus sine hypocrisis dedicatis etc.

Sine illis duabus virtutibus mansuetudine et humilitate diuinū et viuū dei verbū nō vere addiscit; nec vere intelligit; nec salubriter amat; nec illustrat mentes hominū, habentes autē illas in maiori lumine ambulant q̄ intelligunt; quia per illas spiritū dei habent. Et ergo impossibile ē aliquē s; salutē et pfectū pcesse aut subesse sine illis; qd et infallibile sigillū experientie cōfirmat et approbat. Secūdo oportet verū penitentiē habere fidelem informatorem et educatorem s; scripturā sanctā. Quia illa ostiū est per quā intratur ad ouile Joh. x. Vbi Chrysostomus dicit. Sancte scripture adducūt deo et dei cognitionē aperiūt. De scripture oues faciūt, he custodiūt; et lupos nō dimittūt supuenire: nec errare sinūt; et per eas pastores et nō pastores cōgiscim⁹. Idem. Vagū diuinā scripturā est lucrū; et copiosa et ipis utilitas. Quod et apostolus ostendit dicens. Quaecūq; scripta sunt ad nostram doctrinā scripta sunt etc. Omnium enim odorum et farmaciarum thesaurus sunt eloquia diuina. Si in deuotionē extinguere oportet. Si concupiscētiā carnis refrenare oportet. Si pecuniarum desiderium conculcare oportet. Si dolores mentis et corporis despiciere. Si bonam volūtatē imponere. Et si patientiā obseruare oportet. Vel alias quolibet virtutes inserere multā q̄s hinc inueniet occasionē ex scriptura. Beda. Dis sermo diuine auctis: corda electorū et igne charitatis accēdit; et scia p̄tatis illustrat; et vitiorū sordes si q̄s in eis inuenit cōsumit; et ab hostiū insidijs sperantes in se et a cunctisq; defēdit aduersis. Chrysostomus. Xps leprosos mūdauit: cecos illūinauit surdos audire faciebat: mortuos suscitauit. Ita mō q̄ vult cōgiscere vbi sit p̄bū p̄tatis: oportet ei⁹ signū p̄sideret. vbi est p̄bū p̄tatis viuū atq; diuinū: ibi mūdant assidue hoīes

Capitulū

VIII

ā lepra peccati / et fit salutis eorum testimoniū conuersatio
 eorum. Mens eorum qui audiunt verbum dei / illuminatur
 ad intelligenda diuina mysteria. Aures eorum interio-
 res aperiuntur / vt libenter suscipiant diligenda precepta.
 Quos hodie vides mortuos in peccatis / cras resurgunt
 in penitentia viuificati per verbū. Vbi autem non est vi-
 uū verbum veritatis / sed mortuorū mendaciū predicatur
 inter eos nihil horum fieri vides. Auarum ostendit auar-
 icia sua: yfura aut male aut inique reemptionis / aut tur-
 pe lucrū que diuinū et viuū verbum dei prohibet. Super-
 bum superbia sua: et luxuriosum luxuria sua. Et sic conse-
 quenter tractant fabrilis fabri. Impossibile autē ēm Cas-
 sianū est immundā mentem donū spiritualis scientie adipi-
 sci. Immunda anima neque tradere potest / neque percipere sci-
 entiam spiritualem. Impossibile est enim immundā ani-
 maz quantalibet desudauerit lectionis instantia: adipisci
 scientiā spiritalem. Nullus in quo adhuc carnaliū passio-
 nū: et maxime fornicationis dominantur affectus: spiritu-
 alem scientiā poterit possidere. in corde enim bono requie-
 scit sapientia. Et qui timet deum / inueniet sapientiam cū
 iusticia. Ambro. super beati immaculati. Ante vitā q̄ do-
 ctrina querenda est. Vita etiam bona sine doctrina gra-
 tiam habet. Doctrina vero sine bona vita gratiā non ha-
 bet. In maluolam animā non introibit sapientia. Ideo
 per prophetā dicitur. Querent me mali et non inuenient:
 quia mentis oculus improbitate cecatur: et iniquitate sibi
 caligante mysteria profunda non poterit intueri. Primū
 igitur est exercenda vite mōtia / moresq; corrigendi sunt.
 et cum hec instituerimus ad cursum debitum: vt scilicet sit
 omnis offensionis correctio: et gratia puritatis ordinē ha-
 beat: tunc ad studia percipiende sapientie et doctrine suo or-
 dine perueniemus. Unde beatus Berā. dicit. Puras par-
 ua res sit scire viuere: magnū aliquid inmo maximū est.
 Non viuūt qui superbe inflatur: qui luxuria sordidatur: q̄

ceteris inficitur pestibus, quoniā nō est hoc viuere: sed vi-
tam confundere et appropinquare vsq; ad portas mortis

Tertio oportet habere bonā et sanctā societatez. Et cū p
magna cautela fugere malam. Quia cum bona et lauda-
bili conuersatione: inquantū illam hō voluntarie et affectu
assumit melior efficit. Et fugere malam non sū corporali
cohabitatione: sed multo plus affectu et displicentia. Et
hec sūt homini arbitraria. Qd vult/ad hoc declinare po-
test. Chrys. Valū est a volendo et nolendo. Nolle autē
et velle a nobis ipis est. Quia videre et nō videre est a clau-
dendo oculos et non claudendo. Valū em̄ nihil aliud ē
q̄ non obedire deo. Et iterum dicit. Aliquādo fuisti ebrī-
us iratus: pauperē desperisti: fornicatus es, quoniam in
hoc studuisti et continuisti teipm. Postea autē dissolu-
es et deses effectus: et cū diffidentibus: et continue in malis
cia existentibus: et insensibiliter se habentibus et insantia-
tibus: et nolentibus audire eos qui se emendant conuersa-
tus es. Solam per desidiā fuge/mala sunt mala. Dani-
festum est, quoniā nullus vnq; necessitate est malus, sed a
desidia sunt mala: et a cōmorando cum pernitiōsis et con-
tēnendo virtutem. Si em̄ necessitatis esset/non vnq; dis-
pisset. De homini per quē scandalū venit. Illic em̄ solos
miseros dicit qui ex electione sunt pernitiōsi. Nihil enim
ita nociuum est vt conuersatio pernitiōsa. Quēcūq; enim
necessitas non potest/potest amicitia multotiens: et in no-
cumentū et inuilitatē. Ideo cū vehementia eos q̄ nocent
nobis/abscondere iubet. Hos enigmatice insinuans q̄ scā-
dala fuerunt. Viam autē ostendit per quā vnq; aliquis
effugeret scandala. Hoc est: si malī tibi amici fuerint/ab-
scide ab amicitia tua. Si em̄ manserint amici neq; eos lu-
craris: et teipm cū eis perdes. Si autē absideris: salu-
tem quippe tuā fructificabis: quare si alicuius amicitia ti-
bi obest/absconde a te. Si em̄ mēbra corporis multa mul-
totiens abscondimus/cum se incurabiliter habuerint: et reo

Capitulum

VIII

liquis obfuerint: multo magis in amicis hoc facere oportet. hec ille. Amb. Brauiiores inimici sunt mores prauis q̃ boie s̃ infesti. De q̃ etiā Origenes i omelia Math. xviii dicit. Et ne aliq̃s sub occasione proximorū vel amicorū a via dei recedendum sibi putaret: omnē veritatis errorem magister tollit cū subiungit. Si autē manus tua aut pes tuus scandalizat te/abscide eum et proijce abs te/bonum est tibi ad vitā ingredi debilem aut claudū q̃ duas man⁹ vt duos pedes habentē mitti in gehennā ignis. Et si oculus tuus scandalizat te: erue eum et proijce abs te. Bonū est tibi cum vno oculo ad vitam intrare q̃ duos habentē mitti in ignem eternū. Iuxta litterā quantū abhorrei patet. Sed cū a littera excludimur/spiritualis est sensus requirēdus. Per hoc ergo q̃ manus pes et oculus nostris necessitatibus ceteris mēbris necessaria sunt: propinquo rum et charissimorū affectus his mēbris in hoc loco designatur. Ac si diceret dñs. Si quis tibi preciosus fuerit vt oculus/necessarius vt manus/propinquus vt pes: et a via dei te recedere persuaserit: huius amorem abscinde et proijce abs te. Velius est te solū intrare ad vitam q̃ cum turba multa propinquo rum mitti in ignem eternū. Quid proficit homini si totum mundū lucretur. anime autē sue detrimentum patiatur. Verbi gratia. Blanditur vxor/minatur/persuadet mater/lachrymantur frater et soror. tu autem in via dei firmus sta: ne illos inutiliter amando/a dei amore recedas: sed iuxta illud quod alibi ait. Si ne mortuos sepelire mortuos: tu autem sequere me. Neq̃ hoc dicimus: q̃ parentibus vel amicis ingrati vel inobedientes esse debem⁹. Sed quādo nos a via dei remouere voluerint: tunc eorū amorem a nobis abscindamus. Ceterum cū eos deum amare cognouerimus: dupliciter a nobis amandi sunt et honorandi. Primū quia iusti sunt. Deinde quia propinqui dño dicente in lege. Honora patres tuos et matrē vt bene sit tibi et longo vīuas tempore. Hinc

et Apostolus ait. j. Timoth. v. Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit: et infideli deterior est. Quanta autem sollicitudine et curam de his dominus habeat: quod totam suam spem in eo ponunt: manifestat cum subiungit. Videte ne contemnatis unum ex his pusillulis. Qui enim pusilli et humiles in presenti sunt vita propter deum/ nequaquam contemnendi sunt. Pusilli enim sunt ut diximus qui in oculis suis humiles sunt et despecti. De quibus saluator in euangelio ait. Nolite timere pusillus grex quia concupiscit patri vestro dare vobis regnum. Quisquis ergo tales scandalizare non metuit/ offendit deum qui habitat in illis: sicut ipse per prophetam ait. Qui tangit vos quasi qui tangit pupillam oculi mei. Et item. Nolite tangere proprios meos. Hec Origenes. De quo et Chrysostomus dicit. Si scit enim fugere pernitiosos: ita honorare benignos lucrum habet maximam. Et duplex fiet utique stabilitas accedendi. Una quidem ex abdicando scandalizantium amicitias. Alia autem ex habendo sanctos in curatione et honore. Deinde venerabiles facit eos dicens: quoniam angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. Hinc manifestum est quoniam angelos habent sancti et omnes homines. Et Apostolus ait de muliere quomodo debet velamen habere in capite propter angelos etc. Idem in alio morali super Johannem. Oportet fugere malos. Propterea ait. Si oculus tuus scandalizaverit te/ erue eum. Si pes tuus/ abscede eum. Si enim membrum abscedi oportet malo copulatum. Num non multo magis ab amicis male copulatis. quia concordia non ubique bonum: quoniam admodum neque distantia benignum. Hoc dico ut fugiamus malos et sequamur bonos. Si enim in membris quod putrefactum est excidimus/ timentes ne corpus reliquum eandem iacturam recipiat. quanto magis in his qui consistunt nobis in malicia: hoc agere necessarium est.

Capitulū

VIII

riū. Nam siquidem possemus et illos corrigere et ipsi nō noceri omnia facere oporteret. Si vero et illi manserint in correcti/et nos nocebunt: excidere eos et pñcere necessariū est. multotiens em̃ ita lucentur magis. Ideo et Paulus ammonet dicens. Et tollite pernitiosū a vobisipis. Et vt tollatur ex medio vestrū qui hoc opus fecit. Venenosus em̃ et versutum malozū commoratio. Non ita pestilentia tangit/et scabies corrumpit eos qui tangunt/ vt malozū hominū nequicia. Corrupunt em̃ bonos mores colloqa praua. Et propheta rursus. Exite de medio illorū vt et ex ales sitis. Nullus igitur malū habeat amicu. Saluator dicit Barth. r. Qui amat patrē aut matrem plus q̃ me: non est me dignus. Et qui amat filiū aut filiam super me non est me dignus. Super quo Simon de Cassia. Raz phibentur inimicitie inimicorū his qui ad euangeliū trāsierunt. Hunc ex euangelio saluatoris decreto/ domesti/ corū inimicitie statuūtur: sed eo quo ad deūz amicitia solueretur: non ex hostilitate aut ledendi libidine seu viciosi/ tate nature. Profecto maiori vallo cautele firmandus est cor inter domesticos q̃ inter extraneos/ seu iter inimicos cum nulla valentior sagitta corda humana diuerberat q̃ domesticorū blandicie/ qui vt inimici sunt cauēdi et repu tandi homini euangelio sancto in veritate subiecto. Leuius resistitur armis/ furoribus/ terroribus et quibuscun q̃ tortionibus corporū q̃ lenientibus verbis domestico rum seu ipoꝝ blandis amoribus resistatur. Fallūtur et fal lunt qui mundo se copulant/ aut cum ipo suadent imperi toribus copulari/ afferentes aliam suauitatis doctrinaz q̃ euangelicus sermo pronūciat. Proinde nec putandus est q̃ christus pacem venit in terram mittere sed separandus nem. Nisi separemur a seculo/ non copulabimur christo. Igitur separari necesse est a visibilibus si volumus inui sibilibus sociari/ et ab homine si deo coniungi satagimus non odio sed spe coniunctionis ad melius: quod et amoꝝ

ris compositione declarat ne videretur laudabilis natura
 re iura dissolvere. Sicut enim non venit legem solvere:
 ita nec conditam damnare naturam. Amor est a natura
 in propagatis a propagatione traducis scilicet patris ad
 filium: filij ad patrem: et anime ad corpus: et corporis ad
 animam quem non damnat sed posterat: non dirimit: sed sub
 primit dicens. Qui amat patrem aut matrem: ut supra. Per
 spicuum est quod non damnat amor: sed ipse non vult in amo
 re esse posterior: sed preferri. Ordo quidem est naturalis et
 originalis iusticie: ut portiora magis: minora minus dili
 gantur: ac per hoc non est dignus deo qui quoscunque con
 iunctos sibi diligendo preferat. Non tollitur eorum amor
 sed ordinatur. Et amoris ordinem habere a sponso suo se
 fatetur ecclesia dicens. Ordinavit in me charitatem: scilicet
 ut non diligenda non diligerentur: et amarentur: ama
 da minora minus: maioraque magis. Nec vita propria dei
 dilectioni preferenda est: ut etiam si necessitas exigit pro
 pter christum morti vita corporis exponatur. Quamobrem
 adiecit. Qui non accipit crucem suam et sequitur me:
 non est me dignus. In hac siquidem sequela per crucem
 omnis colligitur abnegatio voluntatis et carnis: ut nec
 anima nec corpus christo in aliquo preferatur. Quoniam
 non est dignus christo crucem accipienti propter nos / si
 nos non accipimus crucem sequentes ipsum sed propter
 nos ipsos: qui nihil sibi adjicimus sequentes ipsum: sed pro
 nobis componitur cumulus premiorum.

Saluator loquitur sacerdotibus Matth. v. dicens et
 precipiens. Luceat lux vestra coram hominibus: ut vi
 deant opera bona et glorificent patrem vestrum qui in ce
 lis est. Prerequiritur omnino bona vita sacerdotum cor
 ram populo. Nam vita et lingua sacerdotum quasi quis
 dam vite liber est in facie populorum. Tenentur enim ostē
 dere sanctitatem christianam vita et verbo et habitu con

Capitulū

VIII

a uersationis. Sed heu multi clerici non veretur oues iesu
 christi multiplici modo ⁊ medio scandalizare: quorū vita
 sermo ⁊ conuersatio deberet esse norma ⁊ speculum virtu
 tum ⁊ religioſe vite: ſed ſcandalū ⁊ ſeductio multorū ſim
 pliciū et inperpitorū et confirmatio peruerſorū ſunt: nec
 parcunt celebrationi quin immediate oſtendāt corruptaz
 mentem eorū per leuia indecentia: ſcurrilia aut ſcandalo
 ſa verba/aut per infectiū viſum/aut per ocioſas ſtatio
 nes:hinc ⁊ inde ſine omni decenti cauſa/aut conueniunt
 ad potandū vinū in quo luxuriantur/ut vinoſi fiant: ad
 ludos ut luſores probantur/aut conferunt de lubricitate
 nihil de continentia aut honeſtate. Vultum de rumoribz
 ſeculi. Nihil de littera ⁊ ſtudio legis: vel de deuotio
 ne orationis aut celebrationis: ſed de ſcandalizatis aut ſcā
 dalizandis. Nihil de vita ſanctorū aut de euangelica do
 ctrina aut apoſtolica vita. Natura probat qd ſm naturā
 ſeminū progrediūtur fructus: peruerſa ⁊ nimia indiſcreta
 verba promouent ⁊ producūt multa crimina. Quid pau
 citas ſacerdotū per turmas perducit plebem ad religio
 nem chriſtiane vite: ⁊ ad honeſtatem bonorum morum et
 ad vnitatē vere charitatis et floruit chriſtiana religio: vita
 victu ⁊ ſanctitate. Sed nunc in multis conuerſa ſunt re
 troſum. Quia plures ſacerdotes per turmas abducunt
 plebē a debita religione chriſtiane vite ad indecentes mo
 res: ⁊ floret iam religio chriſtiana per peruerſum clerū: ſi
 cut arbores tempore autumnali. Riui ſicci ſunt vbi fon
 tes non fundunt aquas. Vinctus vulgi laborioſi etilis ē:
 quia pernitiū grauati ſunt: obliqua grauitate multarū
 iniquarum reemptionū ⁊ contractū. quibus creuerunt
 et creſcunt auaricie ſtudio diuinitē cleri que auaricia ebull
 lit luxuriā/ſuperbiam ⁊ nimiam crapulam ⁊ religionis
 formula in ipſis eſt apparens: in modico tamen exiſtens.
 Vbi enim malicia predominatur/ bono honeſti preclu
 ſus eſt aggreſſus. Et vbi iniquitas abundat/ vera eqtas

non habet locum.

Hiero. Certe vera dicam: perrarum homo bonus vel
malus efficitur nisi ob societatis causam. Certe nil tā no
cet homini q̄ mala societas. Talis enim efficitur homo
qualiū societate perfruitur. Plus q̄ impossibile puta vi
rum diutius permanere in bono qui assidua conuersatio
ne malorū vititur. Spiritus sanctus loquitur. Cum sancto
sanctus eris: et cum viro innocente innocens eris: et cum
electo electus eris: et cum peruerso peruerteris. Richardo.
super cantica. Talis em̄ conuersationis quisquis fit qua
les inspicit: quales attendit: et qualibus familiaris se iū
git. Eccl̄. viij. Qui cōmunicat superbo/induet superbiam
Proverb̄. xxij. Noli esse amicus homini iracundo/neq̄
ambules cum viro furioso/ne forte discas semitas eius.
Societas mala propinauit negationem petri. Matth̄.
xxvj. Roboam de regno expulit hoc q̄ dimisit consiliū
seniorū et expertorum optimū: et sequens consiliū iuniorū
vanū et iniquū. iij. Reḡ. xij. Dinam violauit. Gen̄. xxxiij.
Judā a suis sanctissimis fratribus per indeos ad lamen
tabilem exitum perduxit. Maxima enim cautela vitandi
et fugiendi sunt mali homines inique/ aut vane/ aut sine
ordine/sine timore dei conuersantes. Chrys̄. super Joh̄.
Etem̄ scabies plenas oues et egritudine repletas nō opor
tet cum sanis aggregari: sed abigi ab ouili donec egritudi
nem expulerint. membra em̄ christi sumus.

Item fm̄ Chrys̄. Oportet cum magna cautela et no
tabili conatu vitare et fugere vanas et prauas locutiones.
Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Auditum
inquinant/animam corrumpunt/naturas inebriant/præ
uis narrationibus omnem malicie speciem in suam men
tem inducentes. Nature enim necessitas hoc expetit: et ira
disponit animā: sicut eorū que enūciantur virtus habet.

Capitulū VIII

Qua de re multa horrenda scribuntur de vitio lingue.
Item Ambro. in sermone de silentio et in libro de officiis
Item Petrus damiani de vitio lingue multa scribunt ne
quaquam obliuiscenda. Item per ociosa verba deperditur ora-
tionis lucrum. procacitas lingue crimen infert. Mala lin-
gua euacuat hominem omni bono vite et religionis ut Jaco-
bus dicit. Si quis putat se religiosus etc. Plerumque dete-
ritus lingua peccat quam vita. Nec vana lingua veniam ad-
mittit peccatorum. anima inania loquentis trucidatur. Nec
enim credendum sanctos noui scilicet et veteris testamen-
ti: tot sine causa sententias aduersus lingue vitium promi-
sisse. Nisi enim huic morbo immane periculum inesse co-
gnoscerent: nequaquam aduersus hunc tam austere/tam acu-
te/tam multipliciter/tam vniiformiter disputarent. Ter-
ribiliter insonat Iacobus apostolus. Ecce inquit quan-
tus ignis quam magnam siluam incendit/ et lingue ignis vni-
uersitas est iniquitatis maculat totum corpus/ et inflammat
rotam natiuitatis. Item quomodo leuiter se peccasse quis
asserit. Cum Apostolus dicat. Qui legem preterit/ deum
inhonorat. Porro ociosis verbis assuetus duplici procul-
dubio culpe videtur obnoxius: quia et diuinas laudes ad-
quas humana conditio assidue provocatur abijcit: et super-
flue loquacitati a qua prohibetur insistit. Mala lingua cister-
na est non valens continere aquam. Porro honestate et vi-
te ordine. Que omnia saluator noster precauens dicit. Sit
sermo vester: est/ est: non/ non. Et iterum. Omne verbum
ociosum quod locuti fuerint homines/ reddent de eo ras-
tionem in die iudicii. Item sanctus Hiero. sanctissimus docto-
rum totam emendationem vite sue posuit in custodia lingue dicens
Non aliter scio custodire vias vite mee/ nisi ut non loquar
fatua ac diuersa sine odiosa verba. Ex verbis tuis inquit
dominus iustificaberis: et ex verbis tuis condemnaberis. Nota
da sunt hec et nunquam obliuiscenda his qui cupiunt videre di-
es bonos. Inania et nimia verba auferunt claritatem rationis

onis: et afferunt cecitatem mentis et intellectus: quibus multi
 litterati decepti sunt et decipiuntur et decipiuntur. Hiero. scri-
 bit de quodam magno de sanctis senioribus: qui dixit fra-
 tribus. Cohibere a multiloquio et ab ociosis sermonibus
 linguam: per quam malus interitus anime generatur: et non intel-
 ligimus quoniam per hec et deo et sanctis angelis odibiles
 sumus. Dicit enim scriptura divina. Per multiloquiū non
 effugies peccatū. Hec enim infirmam et vanam efficiunt mentes
 atque animam nostram. Qualis esse vis/ talia assuesce loqui au-
 dire et cogitare. De profectu societatis bene dicit Seneca.
 Aliquis vir bonus eligendus est: ac semper ante oculos
 habendus: ut sic tanquam illo spectante vivamus: et tanquam illo
 vidente faciamus. Nec immerito. Magna pars peccatorum tollitur si
 peccatori testis assistit. Aliquem habeat animus quem vere-
 tur cuius auctoritate etiam secretum suum sanctius fiat. O feli-
 cem illum qui non presens tamen factus: sed et cogitatur emendat. O fe-
 licem qui aliquem vereri potest: ut ad memoriam quoque eius se
 compingat atque ordinat cito erit verendus. Elige tibi virum
 cuius tibi placet vita et oratio. Opus inquam est aliquid ad quem
 mores nostri seipsum erigant. nisi ad regulam pravam non corripi-
 ges te. Alterius vitia emendanda: alterius fragenda sunt. Nec
 desperaveris etiam ducitissimos egros posse sanari. Sed
 nec indurata despera. Nihil est quod non expugnat pertinax
 operatio: et intenta ac diligens cura. Hec Seneca. Magis
 nostra nobis est vita aliena: et quasi speculum.

Seneca. Oportet hominem volentem perficisci: rectificari in
 moribus: observari a turba et a conversatione vulgari. quia
 attrahit ad se multitudo popularis: singularis hominis
 bonitatem. Popularis namque luxur et conversatio semper ducit
 ad prava exitus et mores. Redeat ergo homo ad seipsum
 aut ad illos quos facere potest meliores: aut a quibus po-
 test ipse melior fieri. Hec Seneca. Isidorus in soliloquiis.
 Iuxta serpentem positus non eris diu illesus. Ante ignem con-
 sistens et si ferreus sis aliquando dissolueris. Proximis peris

Capitulū

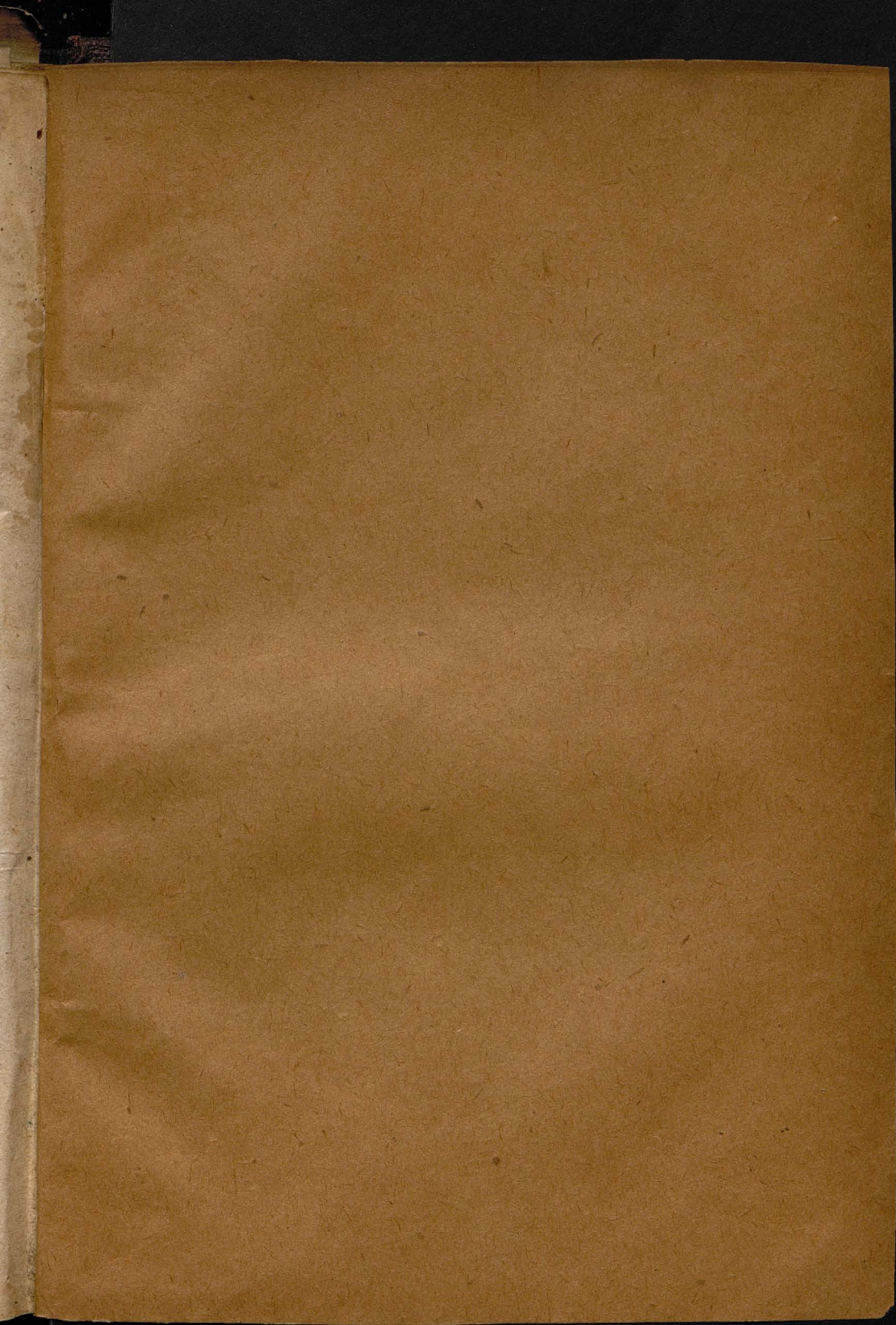
VIII

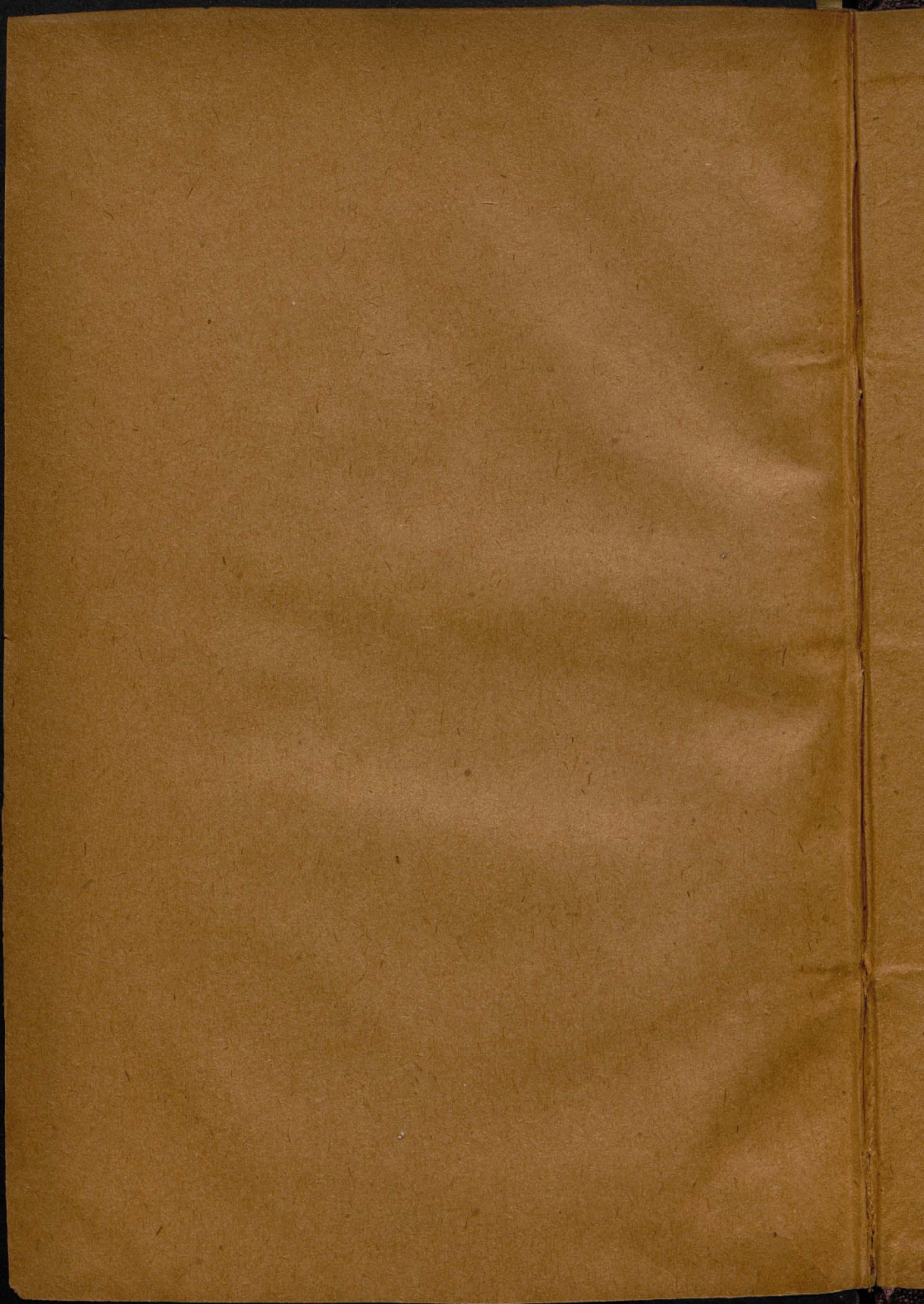
cūlo diu tutus nō eris. Sepe q̄ voluntas nō potuit: assiduitas superauit. Idē dicit. In oib⁹ actionib⁹ tuis: in oī tpe tuo: in oī cōuersatiōe tua: imitare bonos: emulare sc̄tōs: habeto ante oculos exēpla sanctorū. Intende ad bene operandū virtutes sanctorū. Intende ad bene videndum documenta iustorum. Vita malos: caue iniquos: improbos sperne: ignauos fuge. Turmas hoīm maxime eius etatis que ad vitia prom sunt. Bonis te coniunge: bonorum consortiū appete: bonorū societate require. Qui cū sapientib⁹ gradit⁹/sapiens erit. qui cū stultis/stultus est. Si milis em̄ simili coniungi solet.

Sagittis ex hac pharetra nisi nudi armatura virtutis carentes voluntate aut actu vulnerent⁹/vociferabuntq⁹ i dignationē. Sagitta in femore canis: sic verbū dei viuūz ⁊ regulare in corde criminosoꝝ: quia sauciati ⁊ infecti criminū veneno vt callos insensibiles animas habent/que ipatientie ⁊ passionū phantasias aut voces eructant. Rationabiliter em̄ infirmi medicinā salutarem gratulabūde suscipiunt: quā insani non sentientes lamētabiles egritudines suas: turpiter refutant. Accitatur em̄ homo ab his que in eo sunt.

Tractatus contra vitia ratione ⁊ auctoritate terribiliter clamans/modernis christicolis necessarius: necnon vtilissimus clero ⁊ laicis. Imp̄ssus Argētinē p̄ industriū Georgiū Hufner inibi incolam finit feliciter. Anno salutis nostre. M. cccc. xcviij. quinta die decembris.

.v. ff. constat

Biblioteka Jagiellońska

stdr0006575

350

351

Tractatus

